

Som far så datter?

Ideologisk fornyelse og retorikk i praksis i Front National

Therese Togstad Berg

Institutt for statsvitenskap

UNIVERSITETET I OSLO

15.05.2015

Som far så datter?

Ideologisk fornyelse og retorikk i praksis i Front National

© Forfatter

År 2015

Tittel Som far så datter? Ideologisk fornyelse og retorikk i praksis i Front National

Forfatter Therese Togstad Berg

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

IV

Sammendrag

Frankrikes høyrepopulistiske parti, Front National, har befestet seg som et av landets største partier. Flere har pekt på at det har skjedd en endring i partiet etter at datter, Marine Le Pen tok over ledervervet etter sin far, Jean-Marie etter nesten 40 år som leder for det populistiske partiet. Samtidig mangler denne påstanden om endring en klargjøring av hva og hvilke endringer som faktisk har skjedd. Med utgangspunktet i den antatte endringen undersøker jeg i denne masteroppgaven i hvilken grad det har skjedd en *ideologisk* endring i Front National og hvor partiet ideologisk står i dag. For å få grep om dette utvikler jeg et idéanalyseskjema, hvor jeg skisserer opp tre ulike former for høyrepopulisme, ved hjelp av et omfattende historisk bakgrunnsmateriale. Dette skjemaet benyttes så som verktøy for å utgjøre en idéanalyse av valgprogram med utgangspunkt i de to presidentvalgene av 2002 og 2012. Som et supplement til idéanalysen er det utført en analyse av de to ledernes retorikk for å gjøre oppgaven fyldigere. Ut fra de to analysene tegner det seg et bilde av far og datter som til dels plasserer dem innenfor forskjellige tradisjoner av høyrepopulisme som ble skissert opp i mitt idéanalyseskjema. Det viser seg at Marine Le Pen i større grad enn sin far kan plasseres innenfor den moderne høyrepopulistiske tradisjonen. Den retoriske analysen tar for seg kongresstaler samt et kort tv-intervju i programmet *les 4 vérités* av far og datter. Ut fra det empiriske retoriske materialet viser det seg at Marine Le Pens visjoner for landet kommuniseres i et mer virkelighetsnært språk sammenlignet med hennes far, i form av klarere visjoner for å styre landet. Jean-Marie er dessuten mer direkte i sin innvandringspolitikk og bruker mye mer av sin taletid til å rakke ned på tidligere ledere sammenlignet med hans datter. Oppgaven viser hvordan far og datter Le Pens politiske ideer skiller seg fra hverandre og hvilke ideer som fortsatt er relativt like mellom de to partilederne.

Forord

Takk til min veileder Øivind Bratberg for meget gode tilbakemeldinger, engasjement og oppmuntring i tillegg til fine fotballrelaterte samtaler gjennom en lang prosess.

Takk til familie og venner for å være støttende i en lang skriveprosess. Jeg vil også rette en stor takk til mine medstudenter og ikke minst masterkullets kor, *korrelasjon*. Takk til mine franske venner som har vært til stor hjelp under prosessen.

Takk til min tante og onkel på Torshov for utallige middager gjennom masterløpet. Særlig takk til min tante Camilla for korrekturlesing av oppgaven opptil flere ganger.

Jeg tar selv ansvar for alle feil og mangler.

Antall ord i oppgaven: 38.503

Universitetet i Oslo, 15. Mai 2015

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Oppbygning av oppgaven.....	3
2	Teori	5
2.1	Partifamilie	5
2.2	Høyrepopulisme.....	7
2.3	Fransk høyrepopulisme: partihistorie, ledere og valgoppslutning.....	11
2.3.1	Partiets historie, oppturer og nedturer	12
2.3.2	Jean-Marie Le Pen – Front Nationals ubestridte leder	14
2.4	Eliteteori	16
2.5	Ideologibegrepet	18
2.5.1	Front National og ideologi	20
2.6	Front Nationals organisatoriske historie.....	21
2.6.1	Fra kaos til stabilitet. Etableringen av Front National	22
3	Idétradisjoner i det franske populistiske høyre	25
3.1	Et populistisk eller et høyreradikalt parti?.....	26
3.2	Det franske populistiske høyre: historiske aktører	27
3.2.1	To sentrale begivenheter: Revolusjonen, Dreyfus-saken og opprettelsen av L’Action Française	28
3.2.2	Philippe Pétain og hans Vichy-regime	31
3.2.3	Jeune Nation og FEN - en opprørske tradisjon	33
3.2.4	Poujadismen – en ny form for høyrepopulisme	34
3.2.5	Ordre Nouveau	35
3.2.6	Nouvelle Droite	37
3.2.7	GRECE – retningen for de intellektuelle	38
3.2.8	Club de l’Horloge – ”klokkeklubben”	39
3.3	Front National og nye sentrale ideer.....	39
3.3.1	Et annerledes parti?	40
3.4	Det franske populistiske høyre: oppsummering og analytisk anvendelse	41
3.5	Fransk politikk ved valgene 2002 og 2012.....	42
3.5.1	Reaksjonær høyrepopulisme	43

3.5.2	Nyliberal høyrepopulisme	43
3.5.3	Moderne høyepopulisme	44
4	Metode.....	47
4.1	Ideer og idéanalyse - Hvordan måle ideer?	47
4.2	Deduktivt eller induktivt?.....	48
4.3	Analysemateriale	50
4.3.1	Partiprogram som forskningsmateriale	50
4.3.2	Taler som forskningsmateriale	50
4.3.3	Utvalg	51
4.4	Analyseredskaper.....	51
4.4.1	Idealtyper som analyseverktøy	52
4.4.2	Analyse av retorikk	52
4.5	Konkrete empiriske utfordringer	53
4.6	Analysens reliabilitet	55
5	Analyse av partiprogram	56
5.1	Jean-Marie Le Pens valgprogram i 2002.....	57
5.1.1	Ideologisk grunnsyn under Jean-Marie Le Pens valgprogram:.....	57
5.1.2	Syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon	60
5.1.3	Verdispørsmål	63
5.2	Marine Le Pens valgprogram i 2012	65
5.2.1	Ideologisk grunnsyn under Marine Le Pens valgprogram	65
5.2.2	Syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon.....	68
5.2.3	Verdispørsmål	71
5.3	Oppsummering:	73
5.3.1	Endring i ideologisk grunnsyn	74
5.3.2	Endring i syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon.....	75
5.3.3	Endring i verdispørsmål	76
6	Analyse av retorikk i form av ulike taler.....	78
6.1	Kongresstale.....	80
6.2	Jean-Marie Le Pens kongresstale	80
6.2.1	Nasjonal enhet og fremhevelsen av Frankrike	81
6.2.2	EU-kritikk.....	81
6.2.3	Innvandringskritikk	82

6.3	Marine Le Pens kongresstale	83
6.3.1	Nasjonal enhet og fremhevelsen av Frankrike	83
6.3.2	Innvandringskritikk	84
6.3.3	EU-kritikk.....	84
6.4	Les 4 vérités.....	86
6.4.1	Jean-Marie Le Pen.....	86
6.4.2	Marine Le Pen	87
6.5	Oppsummering	87
7	Konklusjon/ Avslutning	90
7.1	Refleksjoner rundt egen analyse.....	93
	Litteraturliste	95

1 Introduksjon

Frankrikes politiske system har under landets 5. republikk blitt sett på som et bipolarisert multipartisystem (Heidar m.fl. 2013:255), preget av to blokker (venstre vs. Sentrum/høyre) som hver har vært dominert av ett parti. Presidentvalgene har bidratt til å gjøre politikken bipolar, siden presidentvalgets andre runde alltid har bestått av én kandidat fra sosialistpartiet og én kandidat fra høyrepartiet. Unntaket kom ved valget i 2002 da Jean-Marie Le Pen sjokkerte ikke bare den franske befolkning, men også alle de som har en viss interesse for europeisk partipolitikk (Hanley 1999). Front National har i løpet av de siste årene markert seg som Frankrikes klart største tredjeparti, langt foran andre franske partier som Front de Gauche, Modem og les Verts (Shields 2013:179). Ved forrige presidentvalg fikk partiet sitt høyeste valgresultat ved første runde av et presidentvalg noensinne med sine 17.9 prosent av stemmene ved valget i 2012 (Stadelmann 2014:1). Front National er i vinden. Partiets opptur fortsatte ved valget til Europaparlamentet våren 2014, da Front National ble landets største parti¹. Videre høsten 2014, ble partiet for første gang i historien representert i Senatet². Hvordan kan det ha seg at et så omdiskutert parti som mange tok klart avstand fra har klart å oppnå en voksende oppslutning de senere årene? Økt oppslutning skulle tilsi at partiet har endret seg. Men i hvilken grad, og på hvilken måte? Etter at Marine Le Pen overtok partiet i 2011, har hun lagt ned mye arbeid i å modernisere partiet og ikke minst gjort et forsøk på å gjøre partiet med spiselig ved hennes *dédiabolisation* (avdemonisering). Hun har blant annet vært revolusjonerende når det gjelder partiets bruk av sosiale media, noe som er en viktig kanal for å nå ut til unge velgere (Ibid:2).

Det er ikke lengre utenkelig at partiet vil ta seg videre til andre valggrunde ved de kommende presidentvalgene, som det var for ti år siden. En undersøkelse gjort i 2014 viser at stadig mindre av den franske befolkningen mener at Front National er en direkte trussel mot det franske demokratiet (Stadelmann 2014:5). Siden presidentvalget er et direkte valg, er det større sannsynlighet for at partiet vil oppnå bedre resultater der enn ved valget til

¹ En trend ved EP-valget i 2014 at høyrepopulistiske anti-EU parti vant frem på tvers av land.

² <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11161523/Marine-Le-Pen-plan-to-change-Front-National-party-name-angers-father-Jean-Marie.html>

nasjonalforsamlingen som foregår ved flertallsvalg i enmannskretser hvor en må ha flertall i sin krets for å vinne³.

I januar 2015 opplevde Frankrike et terrorangrep mot det franske satiremagasinet Charlie Hebdo, noe som har ført til at den franske debatten om muslimer og islam har tatt seg opp igjen. Det politiske klimaet ble ikke bedre av at Marine Le Pen gikk ut i offentligheten hvor hun hevdet at hun ikke ble invitert av venstresiden til å ta del i den internasjonale minnemarkeringen etter terrorangrepet⁴. I mars 2015 var Frankrike igjennom et nytt valg, på regional nivå, noe som endte med en sterk andreplass til partiet. Det var lenge spekulert i om Front National kunne vinne valget, men det konservative høyrepartiet Union pour un Mouvement Populaire ble for sterke. Allikevel kan partiet være fornøyd med et godt gjennomført valg og at de ikke har mistet stor oppslutning fra valget til Europaparlamentet i fjor vår. Mens valget til Europaparlamentet blir sett på som et protestvalg og ofte blir tatt mindre seriøst av velgerne⁵, er valget på regionalt nivå av en større betydning for Frankrike. Front National har med andre ord befestet seg som et stort parti i Frankrike, et parti en må se opp for ved landets neste presidentvalg, våren 2017.

Det går mot et spennende presidentvalg i Frankrike våren 2017. Flere tabloidaviser har spådd at Front National for første gang vil komme til å være en stor utfordrer til presidentembetet. Det er ingen tvil om at partiets popularitet har økt, men hvorfor har det skjedd? Har partiet opplevd en ideologisk endring som har ført til at partiet er blitt mer spiselig for den franske befolkningen? Det er i alle fall ingen tvil om at partiet er blitt mer spiselig for en større del av den franske befolkning. Flere peker på at Marine Le Pen som leder har vært en meget god tilførsel til partiet. Har partiets politikk endret seg, eller er det rett og slett bare retorikken som har endret seg?

Denne masteroppgaven tar utgangspunkt i ideer og ideologi og tar sikte på å kartlegge partiet Front Nationals ideologiske forankring slik denne har fremstått under henholdsvis

³ Valget foregår i to omganger, der kandidater med mer enn 12,5 prosent av stemmene i første valgomgang går videre. På grunn av Front Nationals spredte velgere geografisk, vil partiet ha vanskelig med å vinne i enmannskretser, selv om det totale stemmetallet for alle valgkretsene er relativt høyt. Partiets isolerte posisjon politisk bidrar også til at det trekker få veksler på velgere med andre primærpreferanser dersom det er med i annen valgomgang (Heidar m.fl. 2013:251).

⁴ <http://www.rfi.fr/hebdo/20150123-france-marine-le-pen-ne-profite-pas-recents-attentats-immigration-securite/>

⁵ Lav valgoppslutning, og høyere villighet til å stemme på partier velgerne i nasjonale valg ellers ikke ville ha stemt på.

Jean-Marie og Marine Le Pen. Hensikten er for det første å kartlegge partiet i lys av bærende tradisjoner i det franske populistiske høyre, for dernest å undersøke påstanden om ideologisk endring mellom far og datter. Høyrepopulistiske partier er notorisk vanskelige å klassifisere som partifamilie, og den generaliserende ambisjonen i en slik analyse er høyst begrenset. Derimot er det viktig å forstå en politisk bevegelse som Front National i lys av fransk idéhistorie for å få taket på hva slags ideologisk prosjekt det representerer og i hvilken grad dette er i endring. Det er en kollektiv antakelse at Front National har endret seg under Marine Le Pens ledelse. Flere franske mediehus har skrevet om Front National og endringen mellom far og datter, men utover det jeg har sett har ingen tatt for seg hva selve essensen i forandringen mellom far og datter har vært. Jeg vil forsøke å finne ut om det har skjedd en endring i de ideer partiet kommuniserer utad, og hvordan denne endringen i så fall ser ut. Min problemstilling for oppgaven er:

I hvilken grad har det skjedd en ideologisk endring i Front National etter at partiet har byttet leder, og hvor står partiet ideologisk i dag (evt. hvordan kan partiet best klassifiseres i dag) med bakgrunn i denne endringen?

Hovedvekten av den empiriske analysen som skal besvare denne problemstillingen bygger på studiet av de to presidentkandidatenes valgprogram. I forlengelsen av denne rene ideologianalysen vil jeg imidlertid også gjøre en kortfattet retorisk analyse av far og datter Le Pen. Det er grunn til å tro at to fremtredende partiledere og presidentkandidater bygger sin appell på det talte ord vel så mye som det skrevne, ikke minst i forbindelse med valgkampene de har utkjempet. Den retoriske analysen supplerer analysen av partiprogrammene og er rettet mot de to ledernes retoriske innramming. Hva slags ideer kommuniserer de utad, hva slags innramming gis deres politiske kandidatur? Dersom endringene i partiprogram er minimale, er det grunn til å anta at forskjeller i retorisk stil og fremtreden for velgerne har en viss betydning for forskjellene i oppslutning mellom de to. Og selv dersom den ideologiske pakken *har* endret seg, er det interessant å se i hvilken grad endring også er tilstede retorisk.

1.1 Oppbygning av oppgaven

For å kunne gjennomføre en analyse med utgangspunkt i min problemstilling er det nødvendig med bakgrunnskunnskap. I kapittel to kommer det en gjennomgang av ulike teorier som gir en forklaring på det komplekse og flertydige gruppen høyrepopulistiske partier

forklart ut i fra en partifamiliær kontekst. Deretter tar jeg for meg fransk høyrepopulisme og Jean-Marie Le Pen som leder. Videre begrunner jeg hvorfor eliteteori er sentral i studien av høyrepopulistiske partier. Så tar jeg for meg det sentrale begrepet ideologi, før jeg diskuterer Front National og deres ideologi. I kapittel tre kommer en gjennomgang av de mest sentrale aktørene og begivenhetene som har vært med på å satt sitt preg på den franske ytre høyrefløy. Dette munner ut i et idéanalyseskjema som vil være førende for min empiriske analyse. Idéanalyse og analyse av retorikk, og hvorfor det er den metoden som passer best til å besvare oppgavens problemstilling, samt hvordan de to metodene utfyller hverandre vil jeg gjøre rede for i kapittel fire. Min empiriske analyse er delt inn i to forskjellige kapitler, kapittel fem tar for seg analyse av partiprogrammer ved de to valgene, mens kapittel seks tar for seg analysen av retorikk hvor taler blir analysert. På slutten av kapittel seks vil resultatene fra både kapittel fem og seks presenteres, før jeg avslutter med en konklusjon og refleksjoner rundt egen analyse i et eget kapittel 7.

2 Teori

Dette kapittelet fokuserer på å sette Front National inn i en kontekst som prøver å forklare partiets opprinnelse og hvorfor partiet skiller seg ut. Jeg begynner med begrepet partifamilie, for deretter å gi en generell definisjon av høyrepopulisme. Så kommer en gjennomgang av fransk høyrepopulisme hvor jeg gjør rede for partihistorie, Jean-Marie Le Pens rolle i partiet, samt partiets valgoppslutning. På slutten av kapittelet vil jeg redegjøre for eliteteori og begrunne hvorfor eliteteori er særlig relevant for å forstå høyrepopulistiske partier. Som avslutning og overgang til kapittel tre, tar jeg for meg ideologibegrepet og utviklingen av Front National organisatoriske historie.

2.1 Partifamilie

Party is a body of men united, for promoting by their joint to endeavours the national interest, upon some particular priciple in which they are all agreed (Edmund Bruke 1770, sitat hentet fra Saglie 1992:1).

Studiet av politiske partier og partifamilier har lange tradisjoner innenfor komparativ politikk. Partifamilie er et analytisk begrep som brukes til å klassifisere partier på tvers av land. Hvert parti kan finne tilhørighet under en større partifamilie. Selv om flere parti tilhører den samme partifamilien kan forskjeller i nasjonal kontekst bety at partienes ideologi og rolle varierer betydelig mellom ulike land. Dette er særlig gjeldende for høyrepopulistiske partier og andre nisjepartier (Mair & Mudde 1998:211). Stein Rokkans og Seymour Lipsets skillelinjemodell har vært sentral i utformingen av ulike partier og deres partifamilier. Skillelinjene skulle representere konflikter mellom samfunnets ulike sosiale grupper, hvor partiene skulle representere og ivareta interessene til de ulike gruppene.

Rokkan og Lipsets skillelinjemodell som ble lansert i 1967 predikerte en fastfrysning av konfliktlinjemønsteret, noe som ville tilsi at nye partier ikke ville oppstå fordi partisystemene frøs som følge av at det ikke var flere nye velgergrupper å mobilisere til. Denne prediksjonen viste seg å være feil da flere partier har oppstått etter tesen om at en fastfrysning av konfliktlinjene oppstod (Rydgren 2007:242).

Partiene innenfor samme partifamilie kan ha en tilnærmet lik politikk, men de kan være strukturert på ulike måter, noe som vil gjøre partiene forskjellige. Dessuten er den politiske

dagsordenen stadig i endring, slik at noen nye politiske interessefelt og nye partier vokser fram som følge av økt interesse. Såkalte nisje-partier, som i utgangspunktet har sitt spesialområde, og mindre utformet politisk program utover det, slik som for eksempel miljøpartiene som har miljøet som sin hjertesak og de høyrepopulistiske partiene som ofte har tatt sakseierskap når det gjelder politikk om innvandring og lov og orden har vokst fram i nyere tid. Dersom nisjepartiene ønsker å befeste seg i et partisystem må de etter hvert utforme en bredere politikk for å tiltrekke seg flere velgere. Kirchheimer (1966) kommer med en teori som sier at de politiske partiene har gått fra å være ideologiske massepartier til å utvikle en mer klar politisk profil for å kunne appellere bredere og dermed vinne flere velgere.

Opprettelsen av Europaparlamentet på 1950-tallet har ført til økt samarbeid mellom partiene på tvers av land. Dette har ført til en økt institusjonalisering og styrke av partifamiliene (Mair & Mudde 1998:216). De tradisjonelle partiene som sosialist partiene, liberale partier og kristendemokratene er godt inkorporert på de fleste politiske felt, i et samarbeid innenfor sine familier på tvers av land. De nye partifamiliene derimot slik som de høyrepopulistiske partiene og miljøpartiene har kun noen få felt å samarbeide om, fordi deres politikk på flere felt er for varierende til å kunne samarbeide i lik grad som de tradisjonelle partiene (Ibid 1998:217). For partiene til høyre for de etablerte kristendemokratiske og konservative partiene er samarbeidsmønstrene uoversiktlige og varierende, dette kommer som følge av ulikhet mellom partiene på flere politiske felt (Jupskås 2012:22).

Den politiske dagsordenen endrer seg stadig. Nye interessefelt og nisjepartier oppstår og blir værende i politikken. Dermed blir de etablerte partiene presset til å ta stilling til de nye feltene for å tilfredsstille og opprettholde sine velgere. Hvordan et parti vil svare på de nye politiske feltene som oppstår, avhenger av rasjonaliteten til partilederen, partiets omdømme og begrensninger som følge av partiets tidligere politikk. De politiske partiene i Vest-Europa har som følge av opprettelsen av Europaparlamentet assimilert seg med hverandre og ekspandert politikken innenfor den samme ideologien og sin partifamilie på tvers av landene. Dette gjelder ikke for de høyrepopulistiske partiene (Marks 2002:585). Jean-Marie Le Pen har forsøkt å samle disse partiene under et stort europeisk høyrepopulistisk paraplyparti, uten hell. Det er vanskelig å sette de høyrepopulistiske partiene inn i en og samme kategori. Enkelte av de høyrepopulistiske partiene i Europa vil ikke bli satt i sammenheng med Front National, og de tar sterkt avstand fra det franske partiet. Front National var under Jean-Marie Le Pens ledelse medlem av Alliansen av europeiske nasjonalistbevegelser, men etter at Marine har tatt

over partiet har Front National trukket seg fra denne gruppen og meldt seg inn i Den Europeiske alliansen for frihet (Jupskås 2012:24).

2.2 Høyrepopulisme

Høyrepopulistiske partier fikk sitt gjennombrudd i løpet av 1980-tallet. Det var da partiene på ytre høyre fløy fikk mer eller mindre en økende og stabil oppslutning. Flere høyrepopulistiske partier hadde allerede eksistert i flere år, men aldri fått det store politiske gjennomslaget.

Populisme kommer av det latinske ordet *populus*, som betyr folk. Ordet populisme er et svært omstridt og diskutert begrep. For populistene ligger grunnlaget for konflikt i samfunnet mellom eliten og folket. Det er folket som har den beste forståelsen av hvordan samfunnet skal virke, og eliten blir oppfattet som en liten gruppe som handler som følge av egne interesser og ikke til folkets beste. Populistpartiene regner seg som de eneste partiene som handler på vegne av folket og den sunne fornuft (Reymert 2011:83). Det eksisterer en grunnleggende tanke for populistene om at demokratiet ikke virker som det skal, fordi eliten bruker makten de er gitt til sin egen vinning, på bekostning av folket (Jupskås 2012:53).

Ordet *demokrati* er gresk og betyr folkestyre. Det er den direkte formen for demokrati populistene ønsker, og de mener at eliten er til hinder for demokratiet. Dermed kan en si at populistene ikke er fiendtlige til selve demokratiet, men måten dagens indirekte demokratier styres på. Populistene ønsker at folket i større grad får si sin mening. Dette gjøres ved å opprette flere folkeavstemninger, og høyrepopulistene mener at det er kun de som virkelig representerer viljen til folket (Bell 2000:148). Ved å innføre flere folkeavstemninger blir demokratiet mer direkte, i forhold til det indirekte demokratiet som eksisterer i de fleste land i dag.

De populistiske partiene kan klassifiseres som høyrepartier på den politiske skalaen på grunn av deres holdninger til sosiokulturelle spørsmål slik som verdier og holdninger. Dette gjelder for eksempel i hvor stor grad staten skal ha del i økonomien, (økonomisk sosialisme versus liberalisme), men partier blir også plassert på skalaen i forhold til verdiladete holdninger som går på verdier slik som nasjonal identitet, abort, lov og orden og holdning til innvandring (Rydgren 2007:243). Til tross for at partier kan klassifiseres som høyrepopulistiske, er det stor forskjell på det politiske innholdet mellom disse partiene. Økonomisk politikk er av de områdene hvor de høyrepopulistiske partiene varierer mest, fra å

føre en nyliberalistisk politikk, til et forsvar av velferdsstaten. Felles for de høyrepopulistiske partiene er at de er innvandringsfiendtlige og at de ønsker et mer autoritært samfunn styrt av strengere lover og regler (Reymert 2011:84). Høyrepopulistiske partier har tatt sakseierskap på saker som innvandring, lov og orden, nasjonal identitet og partienes rolle i en demokratisk institusjon. Dette er felt som de veletablerte partiene ikke har tatt opp i like stor grad, fordi slike politiske felt ofte kan være betente. Høyrepopulistiske partier stjeler velgere fra alle partiene i politikken, både fra høyre- og venstresiden (Veugelers 1997:32). Disse partiene har hatt stor betydning for måten innvandringspolitikken i mange land ble utviklet på i løpet av 1990-tallet. Siden innvandringspolitikk viser seg å være så viktig for en stor del av velgerne har de andre partiene blitt tvunget til å innføre en innvandringspolitikk som gjerne har blitt mer restriktiv (Jupskås 2012:205-6).

Det er stor variasjon mellom de partiene som blir klassifisert som høyrepopulistiske partier. Flere av partiene blir klassifisert som både høyreekstreme, høyreradikale og høyrepopulistiske. Det gjelder i stor grad Front National. Det er vesentlig forskjell mellom de tre kategoriene av politisk klassifisering, selv om mange bruker de tre begrepene om hverandre. Høyrepopulisme skiller seg fra høyreradikalisme og høyreekstremisme ved at den ikke er anti-demokratisk, preget av biologisk rasisme, og at den er mindre bastant og intens på spørsmål om identitet. Dessuten er de høyrepopulistiske partiene ofte ledet av populistiske, karismatiske ledere (Jupskås 2012:51-54). På fransk blir Front National kalt *extrême droite*, og på engelsk kalles partiet for *extreme right party*, altså ekstreme høyre. Dette har ført til at det er blitt brukt flere betegnelser om partiet på norsk.

Høyrepopulistiske partier er ofte anklaget for å spre fremmedfrykt. De snakker mye om hva innvandring gjør med et nasjonalsamfunn og linker gjerne innvandring opp mot kriminelle handlinger. Partiene mener at innvandrere er med på å ødelegge de nasjonale kulturarvene, at de er kriminelle, arbeidsløse og at de forsyner seg av statenes velferdssystemer uten å gi noe igjen. De hevder også at innvandrere vil ikke assimilere seg med den vestlige kulturarven, og derfor er de ikke velkomne. Høyrepopulistene har et etnisk syn på statsborgerskap (*jus sanguinis*), og de er kritiske til at folk flytter på seg for å få nye statsborgerskap (*jus soli*) (Rydgren 2007:244).

Flere av de høyrepopulistiske partiene har endret politiske standpunkter på generelle saker som ikke har vært deres hjertesaker. Et parti kan ikke basere seg på å oppnå stor oppslutning ved å være et såkalt nisje-parti med kun et par hjertesaker på programmet, derfor

har politikken i disse partiene gradvis utviklet seg i retning til å inneholde et komplett valgprogram. Fra 1980 til 1990-tallet gikk flere av de høyrepopulistiske partiene fra å være neoliberalister til så å føre en mer proteksjonistisk økonomisk politikk. Noen av de høyrepopulistiske partiene har også utviklet et positivt syn på – og blitt tilhengere av velferdsstaten. De høyrepopulistiske partiene er motstander av den Europeiske Union fordi de mener at unionen undergraver nasjonalstatens viktighet og relevans. Samtidig ønsker de en proteksjonistisk økonomisk retning for sitt land. Som følge av den økonomiske krisen som har preget Europa, har disse partiene fått mer oppslutning. Den franske høyrepopulisten og tidligere medlem av Front National, Bruno Mégret, skal ha brukt ordet *nasjonal kapitalisme* om den økonomiske retningen han ønsket for Frankrike.

Harmel & Janda (1994:262) hevder at endring i et politisk parti er et resultat av endring i lederskap/ledelse, en endring av dominerende fraksjon innad i partiet og/eller ytre påvirkninger. Marine Le Pen sa tydelig i fra at dersom hun ble valgt til å lede partiet fra 2011 av, så ville hun distansere seg fra de mest radikale fraksjonene innad i partiet. Moderniseringen av partiet var allerede et tema i kjølevannet av presidentvalget i 2002. Jean-Marie Le Pen hadde på historisk vis klart å komme til 2. runde av presidentvalget, for dermed å være den kandidaten som desidert har tapt med mest margin under andre valgrunde i Frankrike⁶. Den yngre generasjonen i partiet, med Marine i spissen som da var visepresident, ønsket et mer moderne parti med en bredere politikk for å kunne føre en mer stemmemaksimerende strategi. Det regnes som starten på partiets *dédiabolisation*⁷ (Ivaldi 2014:11).

Anders Jupskås (2012) refererer til tre bølger som har vært med på å forme de ulike høyrepopulistiske partiene. *Den første bølgen av mobilisering* av ytre høyre, fant sted etter andre verdenskrig. Felles for flere av landene som opplevde en mobilisering av ytre høyre, var blomstringen av ulike udemokratiske regimer som fant sted i Spania, Portugal og Hellas. I Italia stod fascismen fortsatt relativt sterkt, til tross for henrettelsen av diktator Mussolini. Dette førte til en sakte demokratisering av landet med ny konstitusjon etablert for en felles politisk kamp mot fascisme. Selv om fascismen fysisk var borte med Mussolinis død, stod den høyreekstreme retningen fortsatt sterk (Jupskås 2012:58). *Den andre bølgen av mobilisering*

⁶ Ved presidentvalgets andre runde fikk Rassemblement pour la République's Jacques Chirac, 82.21 % av stemmene, kontra Front Nationals Jean-Marie Le Pens 17.89 %

⁷ Avdemonisering

av en gruppe til høyre for høyre oppstod på 1970-tallet som følge av protester mot økte skatter og avgifter. Lederne av de bevegelsene mot skatter og avgifter ble ansett som karismatiske. Disse lederne brukte et enkelt og direkte språk for å formidle sitt budskap ut til folket. *Den tredje bølgen av mobilisering*, som har fått størst innflytelse på utformingen av de høyrepopulistiske partiene var skepsis til innvandring og sterke krav om assimilering. Økt globalisering, og økte folkestrømmer på tvers av landegrensene har ført til utfordringer for nasjonalstatene. På begynnelsen av 1990-tallet begynte de høyrepopulistiske partiene å virkelig etablere seg på tvers av landegrenser. Det finnes flerfoldige årsaker til det, men noen av de viktigste årsakene var at den tradisjonelle klasseloyaliteten ble borte samtidig som at følelsen av å være medlem av et parti eller tilhørighet til en bestemt politisk ideologi gradvis ble mindre. I tillegg var det en periode hvor industriarbeidsplasser forsvant samtidig som en økt konkurranse om arbeidsplassene ble et faktum, som følge av migrasjon. Disse flerfoldige utfordringene har de høyrepopulistiske partiene klart å spille på, noe som har ført til økende popularitet og valgoppslutning (Ekern 2015:14).

Ideologiske endringer kan føre til økt partioppslutning. Samtidig som den skarpe kritikken mot innvandring har gitt popularitet i enkelte miljøer, har andre kviet seg mot å stemme på slike partier fordi politikken ikke har vært legitim og sosialt akseptert. Forskningsinstituttet NUPI hevder at en del av forklaringene til de høyrepopulistiske partienes vekst kommer som følge av en ny og mer legitim ideologi⁸. Marine Le Pen passer ikke inn i den klassiske høyrepopulistiske lederskikkelsen som gjerne blir forbundet med en mannsrolle. Likevel har hun lyktes i å ta over et av Europas ledende høyrepopulistiske parti. Marine har jobbet aktivt for å utfordre og moderere de ekstremistiske kreftene i partiet (Shields 2007:304). Partiets nåværende trekløver, som består av Marine, visepresident Louis Aliot og partiets generalsekretær Nicolas Bay er alle født i, eller etter 1968. Det vil si at lederskapet, som utgjør en betydelig rolle i et slikt type parti, er forholdsvis ungt. De gamle ideene som oppstod på bakgrunn av revolusjonen med antirevolusjonære holdninger og en skepsis for demokratiet som ble videreført til Vichy-regimet, samt reaksjonære holdninger fra bevegelsen Action Française som ble videreført til mai opprøret i 1968, er nærmest forsvunnet ut av partiet, selv om partiet stadig blir assosiert med sine tidligere ideer og strømninger (Shields 2013:190). I tillegg er partiets holdninger til de franske koloniene for lengst blitt til en notis for historiebøkene.

⁸ [http://hvorhenderdet.nupi.no/Artikler/2012-2013/Hoeyreradikale-partier-i-dagens-Europa/\(part\)/4](http://hvorhenderdet.nupi.no/Artikler/2012-2013/Hoeyreradikale-partier-i-dagens-Europa/(part)/4)

Frankrike har de siste tiårene opplevd en økende mistillit til den politiske eliten, noe Front National har forsøkt å vinne på. De to siste presidentene har vært meget upopulære, og flere franske velgere åpner for å stemme på Front National av den grunn å straffe landets to største partiene Parti Socialiste og UMP⁹. Misnøyen mot Frankrikes leder toppet seg vinteren 2014 da *Sinnets dag* ble arrangert i Paris. 17.000 hadde møtt opp for å ta til ordet mot sittende president Hollande og ikke minst for å vise avsky mot EU (Ekern 2015:210-211). Samtidig har Marine Le Pen lyktes i å fremstille partiet i en mykere fremtoning i media, men flere hevder at det er lite som tyder på vesentlige endringer i partiets politiske program (Ivaldi 2014:2). Marine Le Pen har dessuten vært tydelig på å ekskludere tydelige anti-semitter og ekstremister ut av partiet for å gjøre partiet mer legitimt (Mcnicoll 2011).

2.3 Fransk høyrepopulisme: partihistorie, ledere og valgoppslutning

Front Nationals *raison d'être* er bygget på den franske kulturen og den franske identiteten. Derav er det en stor frykt for at dette skal ødelegges. Partiet er et av få høyrepopulistiske partier som ved opprettelsen var et anti-innvandrings parti. De fleste høyrepopulistiske partier har startet som protestpartier, gjerne som følge av høye skatter og avgifter, for så å få utviklet en anti-innvandrings politikk etter at disse partiene var godt etablert. Front National har helt siden opprettelsen brukt slagord som *Frankrike for franskmenn* i sine kampanjer. I følge partiet kan kun de som er født av franske foreldre regnes som franske (Bréchon & Mitra 1992:64). Front National hevder at de andre partiene i fransk politikk har sviktet når det gjelder å beskytte nasjonalkulturen, som nå er i ferd med å bli truet grunnet økt innvandring som stadig blir mer ute av kontroll. Historisk sett var partiet sterk motstander av Frankrikes dekolonisering av Algerie og IndoKina¹⁰. Da kolonien i Asia fikk sin frigjørelse i 1954, ble opprettholdelse av kolonien i Afrika ansett som meget viktig. Jean-Marie Le Pen støttet og var svært begeistret for Charles de Gaulle da han ble president, men ble rasende og følte seg lurt da generalen lot Algerie bli selvstendig (Bell 2000:127). Til tross for sin misnøye med general de Gaulle bærer partiet på tradisjoner hentet fra gaullismen som for eksempel autoritært lederskap, nasjonalismen og en sterk fremhevelse av landet (Davies 2002:23).

⁹ <http://www.aftenposten.no/meninger/-og-vinneren-er-Marine-Le-Pen-7738566.html>

¹⁰ En betegnelse om Vietnam, Laos og Kambodsja

2.3.1 Partiets historie, oppturer og nedturer

Front National ble stiftet i 1972 med en tanke om at partiet i en ekspressfart skulle utvikle et partiprogram og deretter ta del i det nasjonale franske valget i 1973. Partiet fikk imidlertid liten oppslutning, kun ca. 0.5 prosent oppslutning på nasjonalt nivå. Ved presidentvalget året etter slet Le Pen med å appellere til velgerne, og han fikk bare 0.75 prosent av stemmene ved første valgrunde (Shields 2007:171-177). Det var den neo-fascistiske retningen innenfor fransk høyrepolitikk, Ordre Nouveau, som tok det avgjørende initiativet for dannelsen av et politisk parti. Det første tiåret slet partiet med lav oppslutning.

Først i 1983 begynte partiets oppslutning å vokse slik at partiet fikk over 10 prosent. Partiet slo først igjennom ved valget til Europa Parlamentet i 1984, da de oppnådde et valgresultat på 11.2%. Det tok litt lengre tid før de slo igjennom nasjonalt (Veugelers 1997:33). Forskning viser at valgene til Europaparlamentet gjør det enklere for velgerne å stemme på partier og kandidater de ellers ikke ville ha stemt på. Velgerne bruker valgene til Europaparlamentet på å straffe de nasjonale regjeringspartiene, og det er lavere terskel for å stemme på kontroversielle partier ved EP valg siden de ikke får nasjonal politisk makt (Bréchon & Mitra 1992:64). I 1981 opplevde partiet en nedtur da Jean-Marie Le Pen ikke klarte å samle inn de 500 underskriftene som kreves for å bli erklært som presidentkandidat.

Fra 1984-1988 hadde partiet i gjennomsnitt rundt 11.3 prosent av stemmene ved nasjonale valg. Ved presidentvalget i 1988 fikk Le Pen sitt gjennombrudd da han fikk 14.4 prosent av stemmene ved første runde (Krogstad 1999:149). I 1986 fikk daværende president François Mitterand gjennomslag for å få proporsjonal representasjons valgmodell ved lovgivende valg. Dette fikk Front National til å frigjøre seg fra hva de selv har kalt *the tyranny of the vote utile*, noe som førte til at partiet raskt oppnådde høyere oppslutning (Marcus 1995:52-59).

Front National fikk sitt store nasjonale gjennombrudd i 1989. På en skole rett utenfor Paris skjedde det en handling som vakte oppsikt og dette tjente partiet på. Det dreide seg om tre jenter med muslimsk bakgrunn som nektet å ta av seg hodeplagg i klasserommet. Saken ble raskt et voksende nasjonalt tema som splittet de politiske partiene. Mens Frankrikes regjerende parti, Parti Socialiste ledet av François Mitterand, var splittet i saken om å forby hodeplagg i offentligheten, gikk Front National med Jean-Marie Le Pen i spissen kraftig ut

mot å tillate religiøse plagg i den offentlige sfære¹¹. Hans klare tale om en sak som hadde utviklet seg til å bli relativt betent innad i de andre franske partiene førte til at Front National fikk mye medieomtale som igjen førte til økt oppslutning om partiet (Bréchon & Mitra 1992:66).

Presidentvalget i 2002 regnes som det store høydepunktet for Jean-Marie Le Pen og Front National. Jean-Marie Le Pen klarte helt uforventet å komme seg videre til andre runde av valget på bekostning av sosialistenes kandidat Linoel Jospin, noe som sjokkerte Frankrike og resten av Europa. Frankrikes daværende president, gaullisten Jacques Chirac var blitt upopulær i løpet av den sittende presidentperioden og mange ventet derfor at han skulle få hard konkurranse av sosialistenes kandidat som da var Frankrikes statsminister. Mens Jospin fikk 16.18 prosent i første runde, fikk Le Pen 16.86 prosent av stemmene. Frankrikes presidentvalg i 2007, ble derimot et nederlag for Front National. Nedturen fortsatte ved valget til Europaparlamentet to år senere, da partiet mistet fire av sju seter de oppnådde ved forrige EP-valg. Endringer måtte til for å få partiet på nytt spor, samt å få økt oppslutning. Noe har skjedd. Både ved at partiet har fått en ny leder, og at den nye lederen gradvis har endret politikken i en litt mer spiselig retning, i alle fall ser det ut til at partiet blir oppfattet annerledes nå. Da Marine Le Pen tok over partiet i 2011 stod partiet overfor et veiskille¹². Allerede etter presidentvalget i 2002 da Jean-Marie Le Pen overraskende tok seg til andre runde, hadde Marine Le Pen forsøkt å normalisere partiet og gjøre det mer spiselig for folk flest istedenfor å isolere partiet på ytre høyrefløy (Sodaro 2008:486).

Da Marine tok over Front National i 2011 måtte hun ta stilling til om partiet skulle fortsette på den ekstreme retningen på vegne av de katolske tradisjonelistene, Petainist ultranasjonalistene, anti-semistiske teorier og rasistene, eller om hun skulle føre partiet i en ny retning ved å *avdemonisere* partiet (Betz 2015:103-104, Williams 2011:680). Hun valgte å jobbe for å gjøre partiet mer spiselig for folk flest. De franske velgerne har fått en bedre oppfatning av Marine Le Pen enn hva de fleste hadde av hennes far. Mange har den oppfatningen av henne at hun er flink til å snakke med og nå ut til folket i motsetning til ledende politikere som blant annet president Hollande, tidligere statsminister Jean-Marc

¹¹ Frankrike betegner seg selv som et land som er *laïc*. Det vil si at religion kun skal være synlig privat. Dermed er religiøse symboler forbudt i offentlig rom, som for eksempel på skoler

¹² Marine vant det interne lederkandidatvalget over Bruno Gollnisch med 67.7 prosent av stemmene (Harmel & Janda 1994:11)

Ayrault og lederen for UMP Jean-François Copé¹³ (Betz 2015:119). Marine har vært mer forsiktig i sine uttalelser om innvandring enn hva hennes far har vært. Dermed hevder enkelte at Front National har gått fra å være et høyre-radikalt til et mer populistisk parti. En ting er at retorikken har endret seg, en annen ting er om den faktiske politikken har endret seg.

Ved Frankrikes siste presidentvalg i 2012 oppnådde Front National, med Marine Le Pen som ny leder, partiets høyeste oppslutning ved første runde noensinne med 17.90 prosent. Det holdt likevel ikke til å gå videre til valgets andre runde. Partiet skulle få en ny opptur et par år senere. Front National gjorde stor suksess ved valget til Europaparlamentet i 2014, da de ble landets største parti. Nå ser partiet et stort potensial til å nå langt ved Frankrikes neste presidentvalg i 2017. Frankrikes sittende president, François Hollande er meget upopulær, samtidig har landets forrige president Nicolas Sarkozy, nylig blitt partileder for det store høyrepartiet Union pour un Mouvement Populaire. Han har uttalt at han ønsker å stille som presidentkandidat ved neste valg. Sarkozy er fortsatt upopulær for den jobben han gjorde da han styrte landet, dermed vil de to upopulære lederne trolig tjene Marine Le Pen og Front National¹⁴.

2.3.2 Jean-Marie Le Pen – Front Nationals ubestridte leder

Jean-Marie Le Pen var den ubestridte leder av partiet i nesten 40 år. I løpet av disse årene klarte han å bli en meget omstridt leder, kjent for sine frie og ærlige uttalelser. Det finnes en lang liste over kontroversielle uttalelser han har hatt som har vakt oppsikt. For eksempel skal han flere ganger ha sagt at gasskamrene under andre verdenskrig bare var en liten detalj i historien. Grunnet disse uttalelsene ble han dømt for å ha bagatalisert Holocaust (Jupskås 2012:95, Bell 2000:130). Le Pen har uttalt at Frankrike er blitt infisert av politisk AIDS, det vil si Affairisme, Immigration, Délinquance og Socialisme (hendelser, innvandring, kriminalitet og sosialisme) (Davies 2002:149).

Jean-Marie Le Pen ble født i 1928 i den lille byen La Trinité-sur-Mer i Bretagne. Da han var 14 år gammel omkom hans far da fiskerbåten hans seilte på en mine. Som følge av farens dødsfall ble unge Le Pen utnevnt til ærestittelen, *Pupille de la Nation* (Shields 2007:61). Jean-

¹³ Copé leder av UMP frem til 29. November 2014. Nicolas Sarkozy overtok som leder etter partiets interne valg 29. Nov.

¹⁴ <http://www.aftenposten.no/meninger/-og-vinneren-er-Marine-Le-Pen-7738566.html>

Marie Le Pen studerte juss og markerte seg tidlig som leder for juss studentene. Han har hatt et innholdsrikt liv som innebærer at han både har vært fallskjermjeger i den franske kolonien i Indokina og at han har vært medvirkende som frivillig under Algerie-krigen (Sodaro 2008:485). Le Pen fryktet at kommunismen ville seire i Nord-Afrika og tilslutt ville spre seg og infiltrere Frankrike dersom Algerie ble selvstendig (Shields 2007:108). Under sitt opphold i Algerie er Le Pen tiltalt for å ha torturert flere algeriere¹⁵. Jean-Marie Le Pen forlot Algerie til fordel for Paris fordi han mente at han selv kunne gjøre mer i Paris som politiker enn som militæraktivist i Algerie. Le Pen har i tillegg vært aktiv i et lite plateselskap ved navn *Serp* som ga ut albumer basert på talene til Adolf Hitler og andre nazi-ledere¹⁶. Som følge av dette skal han ha blitt brakt til retten for sangene om Hitler. Le Pen kunne ikke skjønne hvorfor det ble laget en sak om hans engasjement i plateselskapet. Han skal deretter ha uttalt at Hitler tross alt hadde kommet til makten i Tyskland gjennom folkets frie vilje (Marcus 1995:33).

Jean-Marie Le Pen har klart å uttrykke høyt hva franskmenn tenker og føler når det gjelder visse sensitive politiske felt, i klassisk populistisk stil (Williams 2011:683). Dette har ført til at Front National i dag er Frankrikes tredje største parti. Partiet vokser stadig og puster de to største partiene, Union pour un mouvement populaire og Parti Socialiste i nakken. Som følge av dette har de andre partiene i større grad måttet lagt seg opp mot Front Nationals politikk på enkelte politiske felt for å holde på deres velgere¹⁷. Under Jacques Chiracs tid som president på 90-tallet lånte han deler av Front Nationals politikk. Særlig det nye partiet på høyresiden som ble opprettet i 2002, Union pour un mouvement populaire (UMP), har lagt sin politikk tett opp mot Front Nasjonals. Nicholas Sarkozy var partiets innenriksminister fra 2005, og kom med uttalelser som vakte stor internasjonal oppsikt som for eksempel at de involverte i bilbrenningen og opptøyene i Paris' forsteder var *racaille* – avskum. I likhet med FN spiller UMP også på lov og orden samt innvandrerkritikk, og har vunnet flere av Front Nationals velgere. Partiet tjente dessuten mange av deres velgere på tvangsutsendingen av

¹⁵ <http://www.dagbladet.no/nyheter/2002/06/04/335044.html>

¹⁶

<http://www.klassekampen.no/apps/pbcs.dll/article?avis=KK&date=20020504&category=ARTICLE&lopenr=305049997&Ref=AR&profile=1006&template=printart>

¹⁷ I forkant av presidentvalgets andre runde gikk Marine Le Pen offentlig ut og ba sine støttespillere om å ikke gi sin støtte til UMP. Dette kom som følge av at aktørene i Front National hevder at UMP har stjålet deler av deres politikk.

http://www.nytimes.com/2012/04/24/world/europe/french-far-right-challenges-both-europe-and-sarkozy.html?_r=0

romfolket i 2010, og ved at partiet foreslo å opprette et eget departement for innvandring og nasjonalidentitet (Jupskås 2012:206-207).

I løpet av sin tid som leder av partiet skal ikke Le Pen ha vært utsatt for stor konkurranse om partiets lederverv. I 1978 kom Jean-Pierre Stirbois og hans bevegelse *Mouvement Solidariste* inn i partiet. Han kom inn på bekostning av François Duprat som ble drept i en dramatisk bilbombeeksplosjon i 1978. Dermed tok FN en viktig politisk vending. Duprat stod for en neo-fascistisk revjøsjonistisk endring. Han forsøkte å gjøre Front National mer ekstrem ved å promotere proto-fascistisk politikk. Med Stirbois som overtaker for Duprats rolle i FN, ble partiet et mer valgbart parti ved at partiet ikke skulle anerkjenne bruk av vold og gå bort fra den fascistiske politikken. Stirbois hadde fra 1983 oppnådd et stort politisk gjennombrudd ved å oppnå 12.6 prosent av stemmene ved lokalvalget i den franske småbyen Dreux. (Bell 2000:130). Stirbois døde i en bilulykke i 1988. To av Le Pens største utfordrere ble altså drept i bilulykker. Dermed ble dynamikken i partiet endret nok engang. Bruno Mégret, som var Stirbois rival i partiet, ble etter hvert Jean-Marie Le Pens største utfordrer til ledervervet av Front National. Mégret ønsket mot slutten av 90-tallet å revolusjonere partiet ved å avdemonisere det og utvikle partiprogrammet slik at det kunne appellere bredere hos den franske befolkning. Som følge av dette skal kan ha kommet på kant med Le Pen. Derfor valgte tilslutt Mégret å forlate partiet for å danne et nytt parti som følge av økt konfliktnivå og rivalisering mellom han og Jean-Marie Le Pen (Sodaro 2008:485).

2.4 Eliteteori

Eliteteori er særlig relevant for studien av høyrepopulistiske partier fordi de innehar en forakt mot eliten. Samtidig har disse partiene en klar hierarkisk struktur og dermed et elitepreget toppsjikt. Lederne spiller en stor rolle i partier med en klar hierarkisk oppbygging. Jeg vil rette et særlig fokus på Front Nationals leder, Jean-Marie Le Pen, som styrte partiet med jernhånd i nesten 40 år, uten å bli vippet ned fra partiets regjeringstrone. Ingen leder av et politisk parti i Vest-Europa i nyere tid har sittet sammenhengende med makten i så lang tid som Jean-Marie Le Pen har gjort. Med innføringen av den femte republikken ble presidentembetet klart styrket ved at presidenten fikk mer makt. Som følge av at presidentembetet har blitt så viktig i fransk politikk, er det blitt lagt stor vekt på partilederens personalighet (Marcus 1995:27).

Begrepet *elite* kommer av det franske ordet for *utvalg* eller de *utvalgte* (Østerud 2004:50). Elite som begrep er vagt i den forstand at det ofte er vanskelig å identifisere en klar grense mellom eliten og massen. I samfunnet eksisterer det flere typer eliter, alt fra sportselite til en kulturelite til økonomisk elite og til politisk elite.

Vilfredo Paretos definisjon av elite i bred forstand går ut på at enhver aktivitet har et hierarki av utøvere, hvor noen utpeker seg fremfor de øvrige (Østerud 2007:161). Alle samfunn er delt opp i eliten på den ene siden og massen på den andre. I et demokrati i motsetning til et anarki, vil det alltid være en liten gruppe utvalgte som vil styre over og på vegne av andre (Østerud 2004:50).

Michels snakker om partiorganisasjon som en pyramide hvor eliten har støtte av et frivillig mellomsjikt, hvor den brede massen av medlemmer og velgere er passiv og uinformerte. Schumpeter hevder at velgernes rolle er å akseptere eller forkaste det politiske lederskap. Det politiske lederskapet består av ulike eliter, noe som gir et pluralistisk demokrati (Østerud 2007:163). Selv om massen av velgere blir sett på som passive og uinformerte, har de en demokratisk rett til å stemme ved valg. En kan derfor stille seg det spørsmålet om hvor demokratisk det er å la folk stemme når de ikke er opplyst nok over hva man stemmer på.

Velgernes forståelse av et parti avhenger mye av partiets framstilling i ulike mediekanaler gjennom taler og intervjuer. For en partileder gjelder det å gjøre en god retorisk jobb for å oppnå så stor stemmemaksimering som mulig. Mange ord har to eller flere betydninger, og dermed brukes de forskjellige i ulik tid og rom og ut i fra menneskenes oppfatning av ordets betydning. Dette gjør språket levende og dynamisk. Flere typer tolkninger kan tilfredsstille forskjellige grupper av mennesker (Krogstad 1997:195). Særlig hos Front National eksisterer store skiller mellom de som misliker partiet på det sterkeste, som i stor grad tolker partiets utsagn til noe negativt, og partiets tilhengere som tolker utsagnene til noe positivt. For eksempel blir Front National beskrevet som et klart rasistisk parti hos partiets motstandere, mens flere av partiets tilhengere vil beskrive Front National som et mer kulturell relativistisk parti snarere enn et rasistisk ett. Anne Krogstad (1997) gjorde et intervju med en ung student på 22 år som var tilhenger av Front National. Han beskrev Jean-Marie Le Pens holdning til innvandrere slik:

...Han liker disse menneskene, men han hevder vi er inne i en økonomisk krise, og vi kan ikke fø på de menneskene som ikke er franske i en tid hvor franskmenn sulter...Det betyr ikke at vi ikke liker franskmenn, det er tåpelig å si. Det som er riktig å si er at vi foretrekker franskmenn.. (Krogstad 1997:194).

Lederskikkelsen utgjør en sentral del av eliten. Max Weber beskriver lederskikkelsen som en som har karisma og personlig utstråling. I følge Weber står politisk lederskap i kontrast til byråkratiet og forvaltningen. Prosedyrene av politisk lederskap i et parti har ofte konsekvenser for hva slags ledere som kommer i posisjon (Østerud 2007:168).

Politisk elite er i følge Robert Putnam de som har mer makt enn andre. Med makt menes tilgang til innflytelse, både direkte og indirekte på et lands statlige aktivitet og politikk (Genieys 2005:416). Selv om Front National i utgangspunktet er motstander av den politiske eliten, er de selv et politisk parti med ledere og representanter. Dermed er de også en del av den politiske eliten. I følge Schumpeter er demokratiet en prosess hvor folket velger hvem som skal styre på vegne av seg. Raymond Aron mener at folket må godta indirekte demokrati som styreform fordi et direkte demokrati vanskelig lar seg gjennomføres uten at det blir fullstendig kaos (Østerud 2007:164).

Demokratiet består av kandidater som konkurrerer om retten til å styre, dermed må kandidatene mobilisere for å få så mange stemmer som mulig. For å oppnå tilstrekkelig med stemmer for å kunne få rett til å styre, blir det gitt uendelig med lovnader til befolkningen. Som regel blir bare et fåtall av alle løftene oppnådd når den faktiske politikken utføres i en politisk styringsperiode (Manin 1987:258). Som følge av dette har populistene et negativt syn på eliter og deres demokratiske legitimitet. I følge populistene har den politiske eliten mer innflytelse og makt enn hva den har legitimitet til. Dessuten hevder de at eliten i større grad bruker sin makt til å gagne sin egeninteresse, og handler ikke til folkets beste. Dermed oppstår det en distanse mellom eliten og folket. En viktig side ved høyrepopulistiske partier er at det ser ut som om de blir mindre populistiske når de kommer i en reell maktposisjon.

2.5 Ideologibegrepet

Det eksisterer ikke en klar definisjon på hva ideologi er. Det finnes mange ulike definisjoner av begrepet ideologi, og flere av disse definisjonene kolliderer med hverandre. Derfor blir det vanskelig å gi en presis definisjon av begrepet (Eagleton 2007:1, Mair & Mudde 1998:220).

Ideologi er et komplekst sett av ideer som inkluderer teorier om politiske forhold og statens rolle, hva som utgjør politisk legitimitet og politiske verdier. Disse ideene må ha en viss koherens, det vil si at de forskjellige ideene ikke bør stride med hverandre. Ideologi kan kort oppsummert beskrives som *et system av ideer som er gjensidig funksjonelt avhengige* (Bratberg 2014:79). Ideer og ideologi utgjør kjernen i et politisk parti (Mair & Mudde 1998:220). Det er flere måter å oppfatte hva en idé er. Ideer er noe som hjelper oss til å tenke på hvordan en kan utføre en handling, dermed kan en si at disse ideene forårsaker en handling (Béland & Cox 2011:4). Tatt i betraktning at ideologi er et sett med ideer, skal jeg forsøke å finne ut om de politiske ideene og dermed ideologien innenfor Front National har endret seg over tid.

Ideologibegrepet kan beskrive flere ulike ting. For det første brukes begrepet om systematiske tankesystemer og som noe som forskriver bestemte virkemidler slik som liberalismen og sosialismen (Østerud 2004:91). Marxismen oppfatter begrepet ideologi som sosialt bestemte feiloppfatninger og at ideologiene var uttrykk for klasseinteresser. Ideologi for marxistene er tankesystemer som forvrenger virkeligheten og dermed gi et forfalsket bilde etter ideologiens ønske, behov og vrangforestillingslære (Østerud 2007:182). Særinteressene ble fremstilt som om de skulle være av allmenn interesse, slik at ble klassedominansen rettferdiggjort. Lenin derimot definerte marxisme som en egen ideologi, dermed kan en hevde at marxisme er en falsk bevissthet i seg selv.

Ideologi kommer til syne ved politiske partiprogram som indikerer mål, idealer og taktikk som skal utformes av staten, den politiske eliten og massen (Sodaro 2008:312). Begrepet stammer opprinnelig fra den franske filosofen, Destutt de Tracy og begrepet oppstod under den franske revolusjonen på slutten av 1700-tallet (Marshall 1982:456). Ideologier gir uttrykk for bestemte interesser, og fremveksten av de forskjellige ideologiene har kommet som følge av ulike skillelinjer i samfunnet (Østerud 2004:91). På en annen side blir ideologi også omtalt som en systematisk og målrettet sammenheng i politiske standpunkter, som utgjør et utopisk program som er verdt å strekke seg etter. Dette er umulig å realisere, da det er maskering av særinteresser, livsfjernt tankespinn og u-praktisk dogmatikk. De høyrepopulistiske partiene har lenge vært nisjepartier, noe som vil si at de har konsentrert seg om et fåtall saker. Disse partiene begynner nå å få stadig mer omfattende partiprogrammer for å kunne appellere til flere velgere.

Det hevdes imidlertid at det klassiske konseptet ideologi for mange har blitt gammeldags (Eagleton 2007). Det blir hevdet at det ikke finnes en dominerende ideologi, og dersom det mot formodning skulle finnes en dominerende ideologi, så vil den være mindre dominant enn hva enkelte hevder (Ibid:41). Partiidentifikasjonen til et parti kan i større grad være preget av arv, miljø og sosialisering enn ideologi (Østerud 2007:186). Otto Kirchheimer (1966) kom med en teori om at partiene vil strebe for å oppnå så mange stemmer som mulig. Dette fører til at partienes ideologi vil skyves til side til fordel for catch-all partiet. Mens de gamle partiene hadde tydelig detaljerte velgergrupper med lojale velgere de appellerte til, er dagens partier i mye større grad ute etter å appellere til alle. Samtidig dukker det av og til opp nye partier basert på et tema, som tydelig appellerer til enkelte grupper slik som miljøpartiene som appellerer til miljøaktivistene. Noen av disse partiene blir døgnfluer i det politiske landskapet, mens andre partier velger å utvide sine politiske saksområder for å kunne overleve.

2.5.1 Front National og ideologi

Front Nationals ideologi er en kombinasjon mellom forskjellige ideer innenfor høyrepopulistisk tradisjon med innslag av radikale høyretradisjonelle ideer. Karl Manheim skiller mellom del-ideologier og totale ideologier, dermed vil et nisje-parti som Front National i utgangspunktet være basert på del ideologi. Partiets *raison d'être* består av et partis opphav og deres ideologiske arv. Partiidentiteten vil gradvis bli svekket over tid (Panebianco 1988:240).

1789 står som et av de viktigste årstallene i fransk historie. Med den franske revolusjonen ble Frankrike splittet politisk mellom de konservative og de revolusjonære. Dreyfus-saken nesten hundre år senere bidro til å forsterke et skille mellom to ulike politiske strømninger. Front Nationals ideologi er kompleks og bygger på ideer fra konservative tradisjoner som går ut på å bevare nasjonalstaten og statens kulturarv. Derav kommer en fremmedfrykt som før gjaldt jødene, men som nå gjelder ikke-vestlige innvandrere og da særlig muslimer. Partiets ideologi bygger også til en viss grad på en vid fascistisk tradisjon som har røtter tilbake til Action Française og Ordre Nouveau (Marcus 1995:18). Debatten om Ordre Nouveau har tilført Front National fascistiske elementer har vært meget omdiskutert. Det handler om hvordan man definerer fascisme. Front National har uttrykt et ønsket om autoritet, et ønske om en sterk stat bygget på en streng justispolitikk når det gjelder lov og orden, samt en sterk nasjonalistisk følelse noe som kan defineres som fascistiske trekk.

Partiprogrammet til Front National som stadig har utviklet seg, springer ut fra anti-republikanske elementer. Partiet har til tider vært åpent motstander av et av revolusjonens viktigste begreper; *égalité* på norsk *likhet*. I partiets ulike partiprogrammer har det alltid vært fokus på *préférence nationalé*, noe som betyr at franskmenn skal foretrekkes. Medlemmene av partiet regner seg selv som kulturelle aktivister snarere enn rasister, som de blir beskyldt for å være. Partiet har gradvis utviklet sitt partiprogram til å få et komplett program i tillegg til å ha blitt mer og mer mainstream i den politiske debatten (Bell 2000:145). Partiet har sanket stemmer fra både venstre- og høyresiden i fransk politikk. Front National har for eksempel kapret et stort antall velgere fra venstresiden over på sin side, som følge av en tydelig motstand mot den europeiske union og eurosamarbeidet, noe som har fått navnet *Gauche-LePenisme*¹⁸ (Ibid:147).

Dersom man legger til grunn at ideologier eksisterer vil graden av ideologisk forankring innad i et parti variere fra parti til parti. I motsetning til tradisjonelle partier med sterk ideologisk forankring, slik som de sosialistiske og de kristenkonserverive partiene, har Front National svak ideologisk forankring. Som en partiaktivist fra St. Cloud sier, når han forteller om Front Nationals politikk;

We reflect what people think. We are not like communist or socialists who are just about ideology. We think with reflection, we think always of the national interest. If you think of the national interest, you preserve the interest of the people (Williams 2011:386).

Front Nationals valgsuksesser har ført til at partiet har måttet utforme sin politikk for å holde på velgerne og for å appellere til nye velgere. Etter hvert som de har utviklet et mer komplett partiprogram har de i større grad blitt sett på som et catch-all parti, som prøver å fange velgere fra alle partier i politikken (Williams 2011:386, Wolfreys 1993:415).

2.6 Front Nationals organisatoriske historie

Frankrikes høyrefløy før andre verdenskrig var preget av flere ulike grupperinger, fra monarkistiske grupper til Bonapartister og anti-parlamentarikere. Etter andre verdenskrig ble det gjort flere forsøk på å samle denne fragmenterte politiske siden, men det skulle gå et par tiår etter krigens slutt før et samlet høyrepopulistisk politisk parti ble etablert. Det franske

¹⁸ Gauche – det franske ordet for venstre

partisystemet har under den femte republikk gjennomgått flere endringer ved at nye partier stadig har blitt opprettet, befestet sine posisjoner, og splittet opp for så å smelte sammen med nye eller etablerte partier. De store veletablerte franske partiene har i de siste par tiårene fått en svakere ideologisk profil, noe de mindre partiene har tjent på (Williams 2011:681). Etter grunnleggelsen i 1972 har Front National holdt seg stabilt i det franske partisystemet, selv om mange partiaktivister har brutt ut av partiet i protest for å danne, eller bli medlem av nye partier.

2.6.1 Fra kaos til stabilitet. Etableringen av Front National

Den franske høyresiden etter andre verdenskrig bestod av mange og pluralistiske grupperinger, og disse var ikke i nærheten til å være samlet (Kitschelt 1996:92). Partiet Front National ble tilslutt stiftet i oktober i 1972. Partiets grunnleggere som i stor grad bestod av personer fra Ordre Nouveau bevegelsen, var imponert over det italienske partiet MSI, Italian Social Movement. Partiet hadde vært et samlende paraplyparti for Italias høyreside. De hadde lyktes med å etablere et parti som var solid nok til å vare på sikt. Grunnleggerne av Front National ønsket et parti som skulle være samlende og ikke minst stabiliserende for den franske ytre høyresiden som bar preg av kaos mellom grupperingene (Shields 2007:159). Front National adopterte ikke bare partistrukturen til MSI, men også deres flammesymbol hvor de byttet ut de italienske fargene med Frankrikes nasjonalfarger; rødt, hvitt og blått (Shields 2007:169). Ved opprettelsen av partiet ble flere grupperinger assimilert inn i et samlet parti bak én leder. Både katolske fundamentalister, revolusjonære aktivister og medlemmer av den intellektuelle retningen Nouvelle Droite stod nå samlet bak én mann, partiets leder, Jean-Marie Le Pen (Jupskås 2012:77). Le Pen ble valgt til partiets leder. Han var allerede godt etablert i den franske politikken og med det oppnådd å få et respektert og offentlig ansikt (Marcus 1995:18). Le Pen var ikke kritisk til hvem som kunne bli medlem av partiet. Så lenge de godkjente Le Pens lederskap var det ingen flere begrensninger for å bli medlem.

Formingen av Front National har ikke bare gått smertefritt. Med flere forskjellige tradisjoner samlet i et parti er det flere forventninger som må oppfylles for at partiet skal holde sammen. Partiet ble nærmest delt på et tidspunkt etter at aktivister fra Ordre Nouveau ble fengslet som følge av voldelige opptøyer med kommunistene. I en liten periode hadde partiet to kandidater, som begge hevdet at de var leder av partiet; Jean-Marie Le Pen og Alain

Robert. Etter en kort stund brøt Robert ut av Front National og dannet et høyreradikalt rival parti, Parti des Forces Nouvelles. Flere partiaktivister har igjennom partiets historie enten blitt kastet ut eller forlatt partiet i protest som følge av en misnøye til Le Pen (Marcus 1995:20).

Front National var lenge preget av manglende struktur i egen partiorganisasjon. Da Jean-Pierre Stirbois ble medlem av partiet insisterte han på at Front National måtte omorganisere partistrukturen og organisere seg på lokalt nivå. Partiet hadde til da slitt med å få et ordentlig gjennombrudd ved de valgene partiet hadde vært igjennom. Stirbois selv etablerte en lokal politisk base i den lille byen Dreux vest for Paris, og det var i denne byen partiet først slo igjennom før gjennombruddet skjedde nasjonalt (Marcus 1995:36). Jean-Marie Le Pen var aldri seriøs i tanken på å lede Frankrike. Det viktigste for han var å gi folket den synlige stemmen de trengte i form av verbale utsagn. Utsagn som sjokkerte den vanlige middelklasse snarere enn at det appellerer til dem. Front National har basert seg på en ideologisk forankring, men selve politikken til partiet har vært nokså vag og lite konkret. Fra midten av 1990-tallet ville daværende nestleder (délégué general) Bruno Mégret gjøre Front National til et mer mainstream parti som kunne være en seriøs utfordrer til politisk makt, men det var ikke Jean-Marie Le Pen særlig interessert i. Det endte med at Mégret forlot partiet og grunnla et nytt parti på ytre høyrefløy (Betz 2015:109).

Det hevdes at *The Front is not like any other party*. Bak dette utsagnet argumenteres det at partiets demokratiske institusjon er en stor fasade og at de fleste bestemmelser av betydning blir gjort av ledelsen, selve eliten i partiet med Jean-Marie Le Pen i spissen (Marcus 1995:27). Partiets organisasjonsstruktur er preget av en top-down-tilnærming, et hierarki hvor lederen står øverst og ned via lederskapet til resten av de tillitsvalgte (massen). Partiet er dessuten sterkt sentralisert med en pyramidisk organisasjonsstruktur hvor lederen er den dominerende figuren (Ibid:47). Selv om Front National i lang tid har uttalt at de har vært skeptiske til det parlamentariske demokratiet, blir partiet regnet som et demokratisk parti.

Jean-Marie Le Pen har flere ganger poengtert at hans parti verken er et høyreparti eller venstreparti. Ivaldi (2014:3) presenterer data som viser at partiet har utvidet sitt politiske program til å inkludere flere sosioøkonomiske saker. Ved valget i 2012 var politiske temaer som inntekt, euro, arbeid og pensjon prioritert på lik linje med tradisjonelle temaer som lov og orden og innvandring. Når det gjelder partiets økonomiske politikk, har Marine Le Pen ført partiet i en mye mer venstreorientert retning, ved at hun har åpnet for at de som tjener mest må betale mer skatt, og de med lav inntekt bør få reduksjon av skattenivået. I tillegg er hun

åpenlyst tilhenger av velferdsstaten (Betz 2015:118). Dette har ført til at partiet har fanget flere og flere velgere fra ulike partier og ulik demografisk opphav. For å holde på de ulike velgerne fra de ulike demografiske grupperingene har Front Nationals medlemmer og deres kandidater til Assemblée Nationale vært nødt til å holde mer moderate standpunkter enn partiets gamle parti-aktivister (Kitchelt 1996:118). Dermed er partiet blitt mer spiselig for folk flest. Front National har dessuten gjort en solid jobb ved å realisere det velgerpotensial som er i Frankrike. Etter at Marine har tatt over partiet, har hun gitt mer nyanserte og til en viss grad forsiktige intervjuer om betente temaer, som innvandring. Dette er i kontrast til hennes far som alltid talte rett fra levra, og som ble elsket og hatet for sine utsagn (Williams 2011:692).

3 Idétradisjoner i det franske populistiske høyre

For å få oversikt over de sentrale ideene og retningene som har vært med på å prege Front National kommer en historisk kronologi basert på noen vesentlige aktører, deretter vil jeg diskutere hvilke bærende tradisjoner disse er samlet rundt. Tilslutt vil jeg presentere en oversikt nye sentrale ideer innenfor partiet som har fått grobunn etter at partiet har blitt opprettet. Dette skal tilslutt munne ut i et analyseskjema over idealtyper av politiske strømninger innenfor ytre høyre som skal brukes for å finne svar på oppgavens problemstilling.

Frankrikes høyretradisjon er gammel og preget av motsetninger som kan føres tilbake til den franske revolusjonens strid mellom autoritet og tradisjon på den ene siden og utjevning og frigjøring på den andre (Bell 2000:127). Denne tradisjonen har vært kontinuerlig, selv om de ulike partiene, bevegelsene og grupperingene¹⁹ har hatt viktige forbindelser mellom hverandre, har de også vært preget av egne ideer som skiller dem fra hverandre (Davies 2002:144). Interessant nok blir Frankrike også omtalt som den moderne høyrepopulismens hjemland. Front Nationals mangeårige leder, Jean-Marie Le Pen, regnes som en av dem som ga et ansikt til fremveksten av høyrepopulistiske partier i Europa (Jupskås 2012:26).

Front National er et parti som består av en miks av tradisjonelle autoritære verdier og in-vogue monetarism. Med dette menes det at partiet har vært preget av saker som har fått stor oppmerksomhet i en begrenset periode. Da partiet var blitt et faktum og det skulle opprette sitt aller første valgprogram, var det en stor utfordring å lage et valgprogram som hadde en bred nok konsensus til å kunne forene de ulike retningene og ideene som var blitt bakt inn i et og samme parti (Wolfreys 1993:415-16). Ulikhetene mellom de ulike retningene innenfor fransk ytre høyrefløy har vært store, men felles for de ulike retningene var holdningen til de franske koloniene. Krigen i Algerie står som et viktig og sentralt utviklingstrekk i det høyreradikale Frankrike. De aller fleste retningene innenfor fransk ytre høyre var sterkt i mot en frigjøring av Algerie. Da president General de Gaulle lot frigjøringen skje, møtte han store protester.

¹⁹ Viktig å skille mellom partier, bevegelse og grupperinger selv om det ikke alltid er like lett å skille de fra hverandre

Omtalen av General de Gaulle som en forræder eksisterer fortsatt den dag i dag (Shields 2007:115).

Starten på den franske høyrepopulistiske tradisjonen regnes tilbake til den franske revolusjonen (Davies 2002:10). Under Dreyfus-saken ble Frankrike for alvor delt politisk, og konturene mellom høyre og ytre høyre begynte å ta form. Fem holdepunkter er beskrivende for Frankrikes høyrepopulistiske tradisjon; et forakt mot politisk og økonomisk liberalisme, et hat mot den sosialistiske og kommunistiske ideologien, tilhenger av en sterk leder og konsentrasjon av utøvende makt ved autoritet, et ønske om å stenge nasjonale grenser samt gjenbygge av *la maison française* det vil si å gjeninnføre franske kjerneverdier som de mener har gått tapt som følge av globalisering (Goodliffe 2012:37). Flere sentrale partimedlemmer i Front National har hevdet at den moderne verden har ødelagt verdiene og institusjonen ved det autentiske Frankrike (Ibid:39). Særlig har den økonomiske politikken endret seg. Fra anti-liberalisme, til en retning mellom kommunisme og kapitalisme til en liberalistisk form som ønsker større grad av proteksjonisme under EU-samarbeidet. Selv om opphavet til Front National kommer fra flere bevegelser og at dette til tider kan være ganske uoversiktlig, har det vært en viss kontinuitet i lederskap. Samme personer har gitt bidrag til flere forskjellige bevegelser (Jupskås 2012:64, Davies 2002:12). Partiet er nå inne i en ny tid. En ny og yngre generasjon av politikere ser ut til å være på vei til å endre partiets politiske dagsorden. Av den nåværende ledelsen i partiet er både lederen, nestlederen og generalsekretæren født i, eller etter 1968 (Shields 2013:190). Samtidig har Marine Le Pen brukt mye tid på å få rekruttert inn unge kandidater inn i partiet, slik at partiet automatisk vil få en yngre profil (Stadelmann 2014:3).

3.1 Et populistisk eller et høyreradikalt parti?

Front National er et parti som er mye omtalt på tvers av land. Partiet er blitt beskrevet som både ekstremistisk, radikalet og populistisk. Hvordan man definerer partiet kommer an på hvordan man ser partiet, enten i en historisk kontekst eller hvordan partiet er i dag (isolert fra konteksten). Front Nationals ideologiske opphav stammer opprinnelig fra to forskjellige tradisjoner. Den ene tradisjonen oppstod i kjølevannet av revolusjonen i 1789, hvor monarkister, katolikker og reaksjonære stod samlet mot opplysningstiden og konsekvensen av den. Opplysningstiden regnes som en viktig årsak til revolusjonen, som igjen førte til at det enevelde monarkiet ble veltet. På slutten av 1800-tallet utviklet de grupperingene som var

mot opplysningstiden og alt det førte med seg til å kjempe for den nasjonale liga, under navnet Action Française. Den andre tradisjonen Front National bygger på, er den nasjonalistiske, anti-semitiske og populistiske tradisjonen som fikk sin inntreden i den politiske sfære under Dreyfussaken. Motstanderne mot Dreyfus var revolusjonister som var anti-parlamentariske og misfornøyd med det styrende demokratiske system. Denne gruppen som ble startet i 1927, utviklet seg til å bli en nasjonalistisk gruppe i 30-årene. Den fikk navnet Croix de Feu (Klandermans & Mayer 2006:18-19). Colonel François de la Roque var lederen av en gruppe hvor nasjonalisme spilte en stor rolle. Bevegelsen vokste raskt i midten av 30-årene og hadde antatt over 300.000 medlemmer i 1935. Den huset mange av krigsveteranene fra første verdenskrig (Davies 2002:149). Det har vært mange diskusjoner om bevegelsen hadde fascistiske og totalitære trekk. Det er ingen tvil om at enkelte bevegelser innenfor ytre høyre har vært fasinert av fascistiske bevegelser. Det har dessuten åpenbart vært fascistiske og fascistiske trekk i flere av bevegelsene innenfor ytre høyre tradisjonen, men hvor mange de var og hvor omfattende det var er det uenigheter om (Winock 1993:165). For å kunne stemple en bevegelse som fascistisk, må man definere ordet fascisme. Definisjonen av ordet er tvetydig. De la Roque vakte mye oppsikt, for blant annet å ha brukt slagord som Hitler stod for. Dermed har gruppen av mange blitt assosiert og forbundet med anti-semitiske holdninger (Millman 1993:47). Ut i fra den sterke nasjonalistiske tradisjonen som ble utviklet av de anti-parlamentariske revolusjonistene og som utvilsomt stod meget sterkt i fokus innenfor fransk ytre høyre, kan partiet klassifiseres som et høyre-radikalt parti ut i fra Jupskås (2012) sin definisjon²⁰. Derimot kan en spørre seg om hvor stor vekt en skal legge på partihistorie for å klassifisere et parti. Front National i dag er ikke som det partiet de engang var, selv om de historiske røttene fortsatt spiller en viss rolle.

3.2 Det franske populistiske høyre: historiske aktører

Fra den franske nasjonalismen sprang det ut to ulike tradisjoner. Den ene tradisjonen bygger på det vi kjenner som nasjonal populisme, en retning som er anti-semitisk og fremmedfiendtlig. Denne tradisjonen hentet inspirasjon fra den Jacobinske tradisjonen av

²⁰ Jupskås sin definisjon på høyre-radikalisme er at den ikke er anti-demokratisk eller preget av biologisk rasisme, og at den er mindre intens i standpunkter. De aksepterer både folkesuverenitet og flertallsstyre. De har en fremmedfrykt og nasjonalisme som kan oppfattes som ekstreme (Jupskås 2012:49)

direkte demokrati. Denne tradisjonen avviste opplysningstiden og deres rasjonalisme, til fordel for menneskets instinkt og følelser. Maurice Barrès og hans romantisme stod sterkt innenfor denne tradisjonen (Goodliffe 2012:33). Barrès, som tidligere hadde vært sosialistkandidat i 1890, skulle få en sentral rolle i bevegelsen mot Dreyfus, og videre i Action Française. Jødene var et folkeslag han åpenbart var negativ til, og han utga en novelle basert på jødene som et rotløst folkeslag. Dermed ble Barrès anklaget for antisemittisme. I tillegg blir han beskrevet som den første franske fascist, men det er meget omdiskutert om han var det eller ikke (Davies 2002:68).

3.2.1 To sentrale begivenheter: Revolusjonen, Dreyfus-saken og opprettelsen av L'Action Française

Som følge av den franske revolusjonen i 1789 ble Frankrike politisk splittet. På den ene siden stod landets monarkister som fortsatt ønsket monarkiet som landets styreform, og på den andre siden stod de som kjempet for å revolusjonere landet ved å velte eneveldet og innføre republikk. Frankrike har historisk sett hatt et av Europas ledende monarki, og flere land så opp til det franske monarkiet. Monarkistene regnes som ytterste høyres eldste tradisjon, men har i løpet av de siste tiårene forsvunnet helt (Marcus 1995:36).

Frankrike er et land hvor det tidlig ble utviklet en kjærlighet og en sterk nasjonalfølelse til nasjonalstaten. Med den franske revolusjonen på slutten av 1700-tallet hadde det oppstått en åpen og liberal form for nasjonalisme. Fra 1880-1890 ble en ny form for nasjonalisme utviklet i kjølevannet av den Franko-Preussiske krigen på 1870-tallet, og videreført til Dreyfus-saken (Davies 2002:56). Dette var en mer lukket og eksklusiv form for nasjonalisme som gikk ut på at kun de som virkelig var franskmenn (det vil si født, oppvokst der og hadde franske foreldre og gjerne var katolikker) kunne føle den franske nasjonalismen (Goodliffe 2012:31-32). Den andre tradisjonen som stammer ut i fra nasjonalismen, er en konterrevolusjonær tradisjon som baserte seg på en eksklusiv og snever definisjon på hva fransk identitet er, samtidig som tradisjonen har et konservativt og elitistisk program. Lederen for denne tradisjonen, Charles Maurras, startet *nationalisme intégral* og gav liv til politiske og den intellektuelle bevegelsen l'Action Française. Denne tradisjonen var pro monarkistiske og motstander av den franske revolusjon og det demokratiet revolusjonen førte med seg. I tillegg var denne bevegelsen aktivt motstander av et av revolusjonens store ord, *égalité*, likhet. For de var det store målet å få fjernet den demokratiske republikken med en styreform som

innebar en hierarkisk orden som skulle kopiere *l'Ancien Régime* (det gamle regimet), så godt det lot seg gjøre (Ibid:34). Maurras ønsket en konservativ revolusjon og mente at 1789 var grusomt for Frankrike (Davies 2002:76). Charles Maurras hevdet at demokratiet kom til å ta livet av Frankrike.

La démocratie, c'est le mal. La démocratie, c'est la mort – Charles Maurras
(Goodliffe 2012:29).

Dreyfus-saken som startet i 1894, ble en stor verkebyl for Frankrike og er fortsatt betent i enkelte franske miljøer. Saken var en av de mest debatterte rundt om i Europa før første verdenskrig (Moravcsik 2010:146). Den førte til en massemobilisering på høyresiden, en masse bundet sammen av en felles anti-semittisk holdning (Davies 2002:74). Dreyfus-saken går kort ut på at den jødiske Alfred Dreyfus ble beskyldt og dømt for landsforræderi for å ha lekket militære opplysninger om Frankrike, til den tyske ambassaden i Paris. Et par år etter at dommen mot Dreyfus var satt, kom det frem bevis som viste at det opprinnelig var en annen skyldig i saken, Ferdinand Walsin Esterhazy. Han var imidlertid ikke av jødisk opphav. Som følge av dette spredte det seg raskt påstander om anti-semittisme i det franske militære rettssystemet. Denne saken utviklet seg til å bli så omdiskutert at selv kirken tok standpunkt²¹ (Ibid:77). Bevisene som kunne ha frikjent Dreyfus ble undertrykt av militærdomstolen, noe som førte til at Esterhazy aldri fikk en dom imot seg.

Saken var splittende for fransk politikk. Mot de liberale og sosialistene, som ønsket rettsstatsreformer og et oppgjør med institusjonalisert diskriminering, stod en konservativ tradisjon som så vern om staten som sin viktigste oppgave. Denne konservative strømmingen vokste til en mer lukket form for nasjonalisme, og dermed var splittelsen mellom det franske høyre og en ytterligere høyre gruppering et faktum. De som støttet Dreyfus fikk tilnavnet Dreyfusarder, og de som fordømte han fikk tilnavnet anti-dreyfusarder. Motstanderne av Dreyfus representerte noe nytt i fransk politikk, en lukket form for nasjonalisme. Under revolusjonen i 1789 hadde det oppstått en åpen form for nasjonalisme som innebar frihet og likhet hos et suverent folk (Goodliffe 2012:31). Den lukkede formen for nasjonalisme baserte seg på *le nationalisme des nationalistes* som gikk ut på at man måtte være av fransk opphav med en fransk familie for å kunne være franske. Dessuten tydeliggjorde de at Frankrike var et

²¹ Kirken blir beskrevet som innehaver av en klar antisemittisk holdning.

katolsk land²². Anti-dreyfusardene var negative til de andre religionene, og det var særlig jødene som fikk gjennomgå²³. Til tross for et annet syn på nasjonalismen enn de tradisjonelle monarkistene fra den franske revolusjonen, delte anti-dreyfusardene noen sentrale ideer med monarkistene. Disse ideene representerte den tradisjonelle tankegangen om en sterk katolske kirke, en sterk nasjon og en sterk hær.

Som følge av den voldsomme polariseringen som oppstod mellom de to partene, klarte Dreyfus' motstandere å opprette en bevegelse som skulle få betydning for fransk høyrepopulisme, samt en avis. Både avisen og bevegelsen fikk navnet Action Française. Bak denne bevegelsen som ble startet i 1899 stod Maurice Pujo og Henri Vaugéios. Charles Maurras kom etter hvert inn i bevegelsen og spilte en viktig del ideologmessig sett. Maurras hadde vært elev i et katolsk og royalistisk miljø. Denne tradisjonen var svært negativ til opprettelsen av den parlamentariske republikken. Et av hans slagord var *L'unité française a été perdue*, som betyr at den franske enheten var forsvunnet, noe som refererer til landets innføring av republikk som styreform. De var negativt innstilt til opplysningsfilosofene, særlig til Rousseau som hadde fått folket til å bli individualister, som de igjen mente hadde ført til oppløsningen av det franske monarkiet (Winock 1993:126-127). *Action Française* var en kontrarevolusjonær bevegelse som støttet Orleanistene. Orleanismen var en tradisjon som hadde oppstått etter revolusjonen i 1830. De stod for et mer moderne og et mer sekulært syn på monarkiet. Maurras konterrevolusjonære tradisjon var basert på en hierarkisk struktur i politikken, en sterk kirke med en katolsk tro og familien i sentrum. Kvinnen spiller en viktig rolle i denne tradisjonen ved å få barn og oppdra dem til å bli gode samfunnsborgere (Goodliffe 2012:34).

Bevegelsen Action Française ble opprettet på bakgrunn av Dreyfus-saken, som erklært motsatt til den intellektuelle venstresiden. Den blir nå omtalt som den mest kjente av de franske liguene²⁴. Disse liguene hadde ingenting til felles med de politiske partiene, og de hadde sin storhetstid fra 1880-1940 (Davies 2002:148). Den franske venstresiden stod sterkt og samlet, i motsetning til fransk ytre høyre som bestod av svake pluralistiske bevegelser.

²² Frankrike har siden 1905 hatt en splittelse mellom kirke og stat. Religionsfriheten og ikke minst likheten står dermed sterkt.

²³ En tid med vesentlig lite muslimsk innvandring i Frankrike

²⁴ En ligue er definert som en extra-parlamentary organisation som ønsket direkte handling og sin sterke nasjonalisme. Den direkte handlingen skulle påvirke parlamentet. Det eksisterte mange liguier i Frankrike, og flere av disse sympatiserte åpenlyst med Mussolini og Hitler (Davies 2002:88).

Action Française stod for elitisme, intellektualisme og monarkisme. Disse ideene kan ikke helt forbindes med ideer på typisk høyrefløy, men ligue var nasjonalistisk, antidemokratisk og viste et hat mot fremmede. På grunn av disse ideene kan *AF* regnes som en ligue på ytre høyre fløy. På den franske venstresiden, som motsats til anti-dreyfusardene stod forfatteren Émile Zola i spissen for de som gav sin støtte til Dreyfus. Han ga ut sin kjente oppsiktsvekkende artikkel ”*J'accuse...*” (jeg anklager) som havnet på forsiden hos avisen *l'Aurore* i 1898 og fikk enorm oppmerksomhet. Artikkelen er skrevet til den franske presidenten med et budskap om fortvilelse fordi den franske domstol åpenbart hadde gjennomført et justismord²⁵. Samme år oppstod det en voldelig antisemittisk mobilisasjon med tre klare bølger som spredte seg, noe som toppet seg med et stort oppmøte på Place de la Concorde i oktober 1898. I løpet av denne perioden ble deler av den jødiske befolkningen, både i Frankrike og i koloniene, truet, tourtureert og ikke minst krenket. Butikker, jødiske hus og synagoger ble i en kort tidsperiode konstant ødelagt. Politiet fikk en vanskelig jobb med å få alle opptøyene under kontroll (Winock 1993:108-109). I 1906 ble Dreyfus frikjent, men saken ble aldri glemt. Dreyfus-saken er blitt omtalt som en skandale for demokratiet og det moderne rettsvesen. Frankrikes tidligere sosialistiske president François Mitterrand uttalte i en seremoni i 1976 at det fortsatt fantes de som var imot Dreyfus (Winock 1985:19)²⁶.

3.2.2 Philippe Pétain og hans Vichy-regime

Under andre verdenskrig ble Frankrike politisk splittet i to deler. Frankrike hadde mistet mange liv under krigen, noe som førte til en politisk diskusjon og videre til splittelse. Den ene grupperingen ønsket våpenhvile og dermed en slutt på tapet av folk som kjempet i krigen, mens den andre grupperingen ønsket å fortsette kampen mot tyskerne, selv om det ville koste flere liv. Den grupperingen som tok til ordet for våpenhvile opprettet i 1940 en *zone libre* (fri sone), med en regjering som styrte denne sonen fra den lille byen Vichy (Shields 2007:15). Philippe Pétain, som av mange franskmenn ble sett på som en krigshelt etter slaget ved Verdun under første verdenskrig, utpekte seg selv som president for et anti-demokratisk regime som samarbeidet med nazistene. Pétain hadde ideer og tanker som strakk seg tilbake til de konservative monarkistene som baserer seg på å styre Frankrike med stor autoritet samt en

²⁵ <http://politiken.dk/debat/laeserbreve/ECE1646587/jaccuse---jeg-anklager/>

²⁶ Det er i denne konservative bevegelsen, med selverklært nasjonalt sinnelag, at vi også finner ideer som er tatt inn hos senere høyrepopulistiske aktører.

kontrollering av staten. Han mente at Frankrike hadde blitt for demokratisk og at landet manglet disiplin og dermed var betydelig svekket. Av den grunn hadde Frankrike vært lett å invadere. Med Pétain som leder hadde deler av Frankrike for første gang på flere tiår en leder med så mye makt at han bokstavelig talt styrte hele området selv. Det er ingen tvil om at Pétain styrte den frie sonen selv, selv om det eksisterte et samarbeid mellom Frankrike og Tyskland. Vichy-regimet må på ingen måte bli sett på som et 'dukketeater' som egentlig ble styrt fra Tyskland (Fishman 1991:232).

France will be administered only by the Frenchmen under a government that remains free (Shields2007:16).

Derimot forsøkte Pétain og resten av hans regjering å få befolkningen i den frie sonen til å minke sin misnøye med Tyskland. Mange franskmenn satt fanget i Tyskland under andre verdenskrig, men Pétain prøvde å fremstille livet i Tyskland som en slags sommerleir snarere enn en fengselsleir. Han gjorde også et forsøk på innføre programmet *the Relève*, som gikk ut på at for hver tredje arbeider som dro frivillig til Tyskland som arbeidskraft så skulle én fransk fange i Tyskland komme tilbake i retur (Fishman 1991:237).

Da Pétain tok Hitlers hånd i 1940 og Vichy-regimet ble opprettet, gikk deler av det demokratiske Frankrike inn i en rolle som bygget på en gammel høyretradisjon med anti-parlamentariske ideer, med røtter tilbake til den franske revolusjon. De deler av Frankrike som ikke var okkupert av tyskerne ble transformert fra den tredje republikk til *État Français* hvor Pétain betegnet seg selv som *chef de l'État Français*. Pétain selv hevdet at det ikke var de franske soldatene som hadde tapt mot tyskerne, men at det var landets tredje republikk som hadde skylden for Vichy-regimets oppstandelse (Fishman 1991:234). Han hentet inspirasjon fra anti-dreyfusarder som den kontrarevolusjonære Charles Maurras og bevegelsen Action Française. Den såkalte frie stat som ble styrt fra Vichy hadde en leder som hadde stor autoritet, hvor han selv stod for utvelgelsen av regjeringsmedlemmer, for kontrollering av staten og de lovforslagene som ble vedtatt. I tillegg til å ha omfattende politisk makt, kontrollerte han og hans regjering all presse og radio i Vichy-sonen. Det hevdes at Pétain som leder for Vichy-regimet hadde like mye makt som Louis XIV (Shields 2007:17, Fishman 1991:232). Under Vichy-regimets eksistens ble valg forbudt. Flere aktører innenfor fransk ytre høyre har vært positiv til demokratiet, men den generelle oppfatningen har vært å motsette seg demokratiet fordi det ikke virker som det skal (Davies 2002:16).

Philippe Pétain representerte noe grunnleggende nytt innenfor fransk høyrepopulisme. Som sine forgjengere idemessig sett, var han også motstander av revolusjonen i 1789. Han hentet flere grunnleggende ideer fra Maurice Barrés, særlig når det gjaldt rotfeste i form av nasjonalisme. Under Pétains Vichy-regjering ble revolusjonens store motto; frihet, likhet og brorskap byttet ut med *arbeid, familie og fedreland* et motto Jean-Marie Le Pen selv har brukt ved en rekke anledninger (Marcus 1995:103). Etter krigens slutt ble medlemmene av Vichy-regimet arrestert og siktet for landsforræderi. General Pétain ble i utgangspunktet dømt til døden, men fikk endret straffen av Generale de Gaulle til å gjelde en livstidsdom mot seg.

3.2.3 Jeune Nation og FEN - en opprørsk tradisjon

Jeune Nation var en neo-fascistisk bevegelse som eksisterte på 50-tallet. Denne bevegelsen videreførte den autoritære holdningen til staten, slik både Pétain og nasjonalistene samt tradisjonalistene hadde hatt under revolusjonen og senere under anti-dreyfusardene. Jeune Nation ønsket å erstatte det parlamentariske demokratiet med 'en ny stat' som skulle være autoritær, sosial og ivareta nasjonen. Denne bevegelsen representerte noe nytt ved fransk høyrepopulisme ved at den utøvde vold for å fremme sine synspunkter. Jeune Nation var involvert i en rekke terroristiske handlinger, særlig i opprørene som skjedde i forbindelse med Algerie-krigen og oppløsningen av kolonien. De var sterkt imot at Algerie skulle bli selvstendig. Oppløsningen av Frankrikes koloni i Indokina ble dårlig mottatt, men den oppløsningen var på langt nær så betydningsfull som oppløsningen av den franske kolonien i Algerie.

FEN, Fédération des Etudiants Nationalistes, var en liten gruppering som sterkt var motstander av marxismen og den intellektuelle venstresiden. Bevegelsen var tilhengere av sosialdarwinismen. De samarbeidet av og til med Jeune Nation og blir av flere sett på som deres studentunion. FEN var involvert i en rekke angrep rettet mot universitetets studenter og utviklet etter hvert en rasistisk holdning. Som Jeune Nation, var også FEN stor motstander av Charles de Gaulles Algerie-politikk. Ved å føre en aktiv og tydelig offentlig motstand mot at Algerie skulle bli selvstendig, ble FEN støttet av en katolsk gruppering, *La Cité Catholique*. Denne religiøse bevegelsen mente at ved å fortsatt ha kontroll over Algerie, ville Frankrike forsvare kristendommen mot pan-araberne, muslimene og kommunistene som hadde fått rotfeste i landet. Disse opprørske grupperingene ble etter noen år oppløst, men flere av de

grunnleggende tankene som forakt mot den kulturelle og intellektuelle venstresiden og iveren for en autoritær styreform ble videreført til Ordre Nouveau bevegelsen (Shields 2007:94-97).

3.2.4 Poujadismen – en ny form for høyrepopulisme

Med Pierre Poujade og hans bevegelse Poujadismen, tok den franske høyrepopulismen en ny retning. Istedenfor å være opptatt av de gamle tradisjonalistiske ideene som nasjonalisme og tilhenger av en sterk stat i form av forsvar, var Poujadismen en protest mot etterkrigstidens økonomiske modernisering som hadde ført til et økende skatte- og avgiftnivå (Davies 2002:129). Hvor tidligere aktører innenfor fransk ytre høyreside, som blant annet Charles Maurras i Action Française og Philippe Pétain, hadde vært kritisk til demokratiet, rettet Poujade fokus mot de som styrte snarere en regimeform. Denne ideen utviklet seg til å bli en forrækt mot den styrende eliten. Poujadismen var en populistisk bevegelse som ble lansert i 1953 (Shields 2007:68). Bevegelsen appellerte først og fremst til butikkeiere, til de som drev med små gårdsbruk, til vindyrkere og konsumenter. Bevegelsen ble til et parti som fikk tilnavnet Union de Défence des Commerçants et Artisans (Unionen til forsvar for kjøpmenn og håndverkere). Partiets inntreden i fransk politikk regnes som starten på den nye liberale formen for høyrepopulismen i Frankrike. Poujadismens store mål var å beskytte landets småfolk, *Petite Bourgeoise*, det vil si å beskytte små lokale kjøpmenn mot statens brutale skattelegging og øvrige avgifter. UDCA med Poujade i spissen var kritisk til skattenivået, nasjonale myndigheter og statens byråkrati (Jupskås 2012:62). Bevegelsen framstilte seg selv som en egen retning, som verken var på høyresiden eller venstresiden, og heller ikke i midten (Shields 2007:81).

Pierre Poujade var bevegelsens ubestridte leder. Han blir beskrevet som en anti-politisk leder, det vil si at han regnet seg selv om en av småborgerskapets kjøpmenn, langt unna de offentlige politikerne som utgjorde eliten. Denne eliten bar han og resten av småborgerskapet nag til. Pierre Poujade var en god retoriker, men ingen typisk politiker. Da bevegelsen ble omgjort til et politisk parti, og stilte til valg til Assemblée Nationale, ønsket han ikke selv å bli valgt. Poujade ønsket å stå på utsiden, slik at han kunne dirigere partiets menn som var blitt valgt inn i den franske nasjonalforsamlingen (Shields 2007:74). I 1955 stilte bevegelsen til valg som parti for første gang, men UDCA fikk liten oppslutning. Ved valget i 1956 vant partiet 13 prosent av de nasjonale stemmene samt 52 seter ved det parlamentariske valget (Davies 2002:129). Siden bevegelsen hadde blitt et parti som konkurrerte om politisk makt på

nasjonalt nivå hadde den fått offentlig oppmerksomhet, noe som førte til at flere ulike strømninger tilknyttet seg partiet. Blant disse strømningene var det enkelte bevegelser som hadde høyre-radikale ideer i forhold til innvandring. Allerede året etter partiets første valg, ønsket Pierre Poujade å kvitte seg med den ekstreme høyretradisjonen som enkelte aktivister i partiet hadde tatt med seg (Shields 2007:76).

Det tok ikke lang tid før bevegelsen ble oppløst. En av de som fikk politisk erfaring fra denne bevegelsen og var partiets parlamentariske ledere under tett samarbeid med leder Poujade, Jean-Marie Le Pen. Jean-Marie Le Pen ble UDCA's yngste nestleder (Davies 2002:133). Poujade hadde vekket Le Pens interesse med sin klare tale mot det politiske regimet under den fjerde republikk samt hans forsvar av Algérie Française. Le Pen tok etter oppløsningen av bevegelsen og som følge av Frankrikes 'tap' av algerie-kolonien avstand fra Poujade og Poujadismen fordi han mente at Poujade ikke handlet da Frankrike "mistet" Algerie (Shields 2007:30).

Det har vært store nasjonale debatter om bevegelsen hadde fascistiske trekk eller ikke. Det at bevegelsen var anti-parlamentariske, samtidig som den fikk en økende nasjonalisme med de høyre-radikale ideene som strømmet inn til partiet UDCA i tillegg til sentrale lederskapselementer og en økende anti-semitisk holdning har ført til at bevegelsen blir linket til fascismen (Shields 2007:77).

3.2.5 Ordre Nouveau

Etter at Poujadismen og partiet UDCA ble oppløst ble etter hvert retningen Ordre Nouveau opprettet, i 1969. Pådrivere for bevegelsen var Le Pen, Poujade & Tixier Vignancourt. Denne bevegelsen var en slags videreføring av Poujadismens sentrale økonomiske elementer som blitt et viktig politisk felt på dagsorden for den høyrepopulistiske retningen, men ble aldri noe politisk parti. Ordre Nouveau oppstod som følge av søken etter en tredje veg mellom kapitalisme og kommunisme. Staten skulle ikke ha økonomisk tilgang, samtidig som småbedriftene skulle vernes. Bevegelsen Ordre Nouveau var en sterk pådriver til å samle de ulike strømningene på den franske ytre høyrefløy. De ønsket alle de ulike bevegelsene samlet i ett parti og så opp til det italienske partiet Movimento Sociale Italiano (MSI). For å kunne lykkes i å bli et fullverdig parti i det franske partisystemet mente ledelsen for Ordre Nouveau at bevegelsen måtte 'forlate alle referansene fra fortiden' det vil si kvitte seg med kontrarevolusjonære handlinger samt et språk som vakte oppsikt (Shields 2007:159).

Bevegelsen var kritisk til landets stadig nye økende befolkning av ikke fransk opphav. Det var de som innførte et anti-innvandrings politisk aspekt som ble videreført og inkorporert i Front Nationals politikk etter at partiet var ble opprettet i 1972.

I tillegg til å være kritiske mot innvandrere rettet Ordre Nouveau kritikk mot en økende kommunistisk bevegelse som vokste i Europa under den kalde krigen, samtidig som motstand mot franskmenn som søkte stor internasjonal innflytelse på overnasjonalt nivå økte²⁷ (Bell 2000:127). Ordre Nouveau var en bevegelse som appellerte til den yngre befolkningen. En intern undersøkelse som ble gjort i 1970 viste at ca to tredjedeler av de som svarte på undersøkelsen var elever i videregående skole, eller studenter ved universiteter som var mellom 18-25 år (Shields 2007:161). Bevegelsens medlemmer hadde hentet inspirasjon fra Jeune Nation og FEN med deres vilje til å handle i form av handling, snarere enn ord. Dette førte til at Ordre Nouveau bevegelsen ble kortvarig. Bevegelsen splittes fem år etter sin oppstandelse som følge av at flere av deres medlemmer hadde vært tilknyttet voldelige episoder (Ibid:129).

Ordre Nouveau var en bevegelse med fascistiske trekk som har fått den store æren av å ta initiativet til å forme det som ble til partiet Front National (Marcus 1995:18). Bevegelsen bar preg av revolusjonære og nasjonalistiske elementer samtidig som de hadde konservative, religiøse holdninger. Politiske saker tuftet på den katolske tro som blant annet abortmotstand og et tradisjonelt kvinnesyn som innebar at kvinnens rolle var å føde barn og oppdra dem riktig, var en viktig del av de politiske ideene til Ordre Nouveau som ble videreført til Front National da partiet ble opprettet.

Det anti-kapitalistiske elementet ble en sentral del av Front Nationals tidlige politikk, men i 1983 bryter Jean-Marie Le Pen med den anti-kapitalistiske Poujadismen og Ordre Nouveau som var blitt smeltet inn i partiet. Front National skulle nå gjøre et økonomisk taktskifte. Partiet skulle nå gå inn for en mer økonomisk liberalistisk politikk, hvor Le Pen skulle utøve en økonomisk politikk alà USAs president Ronald Reagan, derav navnet *Reagan Française* om den nye økonomiske politikken Front National skulle føre (Wolfreys 1993:420).

²⁷ Franskmennene Robert Schuman og Jean Monnet gjorde en betydelig innsats for å samle kull og stålindustrien i Tyskland og Frankrike sammen i en og samme union for å forhindre at en ny krig skulle bryte ut. Opprettelsen av kull- og stålunionen i 1950 førte til en økende pågang av folk som ønsket en karriere på overstatlig nivå, noe bevegelsen Ordre Nouveau så negativt på.

3.2.6 Nouvelle Droite

Nouvelle Droite er en betegnelse på et par grupper som er vanskelig å stedfeste. GRECE og Club de l'Horloge utgjør en ny type progressiv høyrepopulistisk politikk som har vært med på å påvirke Le Pens ideer (Davies 2002:23). Foruten Front Nationals opprettelse i 1972, regnes året 1968 som et veiskille i fransk ytre høyrepolitikk. Fédération des Etudiants Nationalistes (FEN) og den internasjonale Europe-Action hadde blitt oppløst, noe som førte til at hovedkanalen for militant aktivisme og opprør ble borte. I Frankrike hadde disse ideene gradvis tapt støtte, noe som fremkom av valgoppslutningene ved valgene i 1965 og 1967. Dette kom tydelig til synet i 1968. Ved studentopprøret i 1968 som i stor grad preget Frankrike, stod landets ytre høyrefløy nesten maktesløse når det gjaldt å komme med motangrep på den intellektuelle venstresidens studentopprør. Da opprørene omsider var over, etter både gatekamper, konfrontasjoner med politiet og streik hos flere arbeidere²⁸, måtte det skje noe på ytre høyrefløy for å demme opp mot venstresidens intellektuelle innflytelse (Shields 2007:143).

Nouvelle Droite bevegelsen ble til en intellektuell bevegelse som ble inspirert av den italienske politiske filosofen, Antonio Gramscis, kulturelle hegemoni. Denne bevegelsen ble opprettet for å utfordre venstresidens kulturelle og intellektuelle dominans. Nouvelle Droite er et ideologisk fellesskap av en gruppe tradisjonister, snarere enn en organisasjon. Dette ideologiske fellesskapet bestod av en del undergrupper som hadde forskjellige formål og antall tilhengere. Filosofen Alain de Benoist var en sentral aktør i bevegelsen, og han ønsket at Nouvelle Droite skulle være *Gramscism of the right* (Shields 2007:144). Benoist var en profilert Sorbonne elev som senere har utmerket seg som redaktør for blant annet Nouvelle Droites eget tidsskrift *Nouvelle Ecole*, samt vunnet Grand Prix de l'Essai for hans verk; Vu de Droite; Anthologie critique des idées contemporaines gitt av *Academie Française* (Shields 2007:144, François 2014:90). I starten var Nouvelle Driote mer én kulturell kamp mot venstresiden, enn en politisk retning. Bevegelsen rettet skarp kritikk mot kommunismen, venstresiden i politikken og mot landets økende kapitalisme. De støttet seg i tillegg på Hans Eysenck's verk *L'Inégalité de l'homme* (Shields 2007:150). Til tross for navnet Nouvelle Droite, må ikke bevegelsen forveksles med *New Right*, bevegelsen som oppstod i den engelskspråklige verden på samme tid (Marcus 1995:23). Nouvelle Droite ble gjentatte ganger anklaget for rasisme, noe de selv benektet. Selv framstilte de seg som *rasiophiles*, det

²⁸ <https://snl.no/studentopprøret>

vil si at de forsvarte raseinndelinger og hvor de hevdet at ulike raser er forskjellige. Med andre ord at enkelte raser er bedre enn andre.

Nouvelle Droite var dessuten motstander av koloniene i motsetning til de fleste grupperingen innenfor fransk ytre høyrefløy. De mente at *folket selv skulle ha rett til selvbestemmelse* (Shields 2007:150). Flere aspekter av Nouvelle Droites ideer står sentralt i Front Nationals politiske agenda, men det er en viss vanskelighet med å spore en direkte linje mellom Nouvelle Droite og Front Nationals ideologi (Marcus 1995:26). Flere har vært medlemmer av både den intellektuelle retningen og Front National samtidig.

3.2.7 GRECE – retningen for de intellektuelle

Den intellektuelle bevegelsen Nouvelle Droite gav liv til to ulike retninger. Den ene retningen, *groupement de recherches et d'études pour la civilisation européenne* (GRECE), ble startet i januar 1968 av forfatter og journalisten Alain de Benoist. Bevegelsen fikk sitt *raison d'être* som følger av de store studentopprørene som hadde preget Frankrike i mai 1968 som hadde utviklet seg til å bli en generalstreik i landet som fikk store konsekvenser for landets styrende (Shields 2007:143-144). Medlemmene i GRECE bestod av intellektuelle som akademikere, journalister, leger og andre høyt utdannede. Bevegelsen skulle være en tenketank, en *école de pensée*, i motsetning til å være militante aktivister slik som FEN og Jeune Nation hadde vært. Ideene til Nouvelle Droite skulle settes til liv ved publikasjoner og diskusjoner. GRECE hadde sine egne aviser, *Eléments* og *Nouvelle Ecole*, samt et eget utgiende forlag, *Copernic* (Marcus 1995:22). Det skjedde en intern endring i bevegelsen ved at den voldsomme retorikken ble tonet ned. Forsiktighet rundt bruk av språket ble sentralt (Shields 2007:145). GRECEs store mål var å *combattre la gauche par les idées*, det vil si overvinne venstresiden ved å ha bedre ideer (Dély 1999:33). Selv om partiene på venstrefløyen ikke hadde hatt mye politisk utøvende makt, hadde de fått god innflytelse på Frankrikes presse, samt at venstrefløyen hadde oppnådd en betydelig dominans på landets universiteter.

GRECEs kjernepunkter var at de var elitistiske, motstandere av det den økte liberalismen som gav et fritt marked, forsvarer av et kulturelt hegemoni og at de var anti-amerikanske, hvorav flere av disse ideene er blitt videreført til Front National. Dette gjelder særlig motstanden mot USA, og forsvarere av et kulturelt hegemoni (Wolfreys 1993:418). Bevegelsen hadde ikke et smalt nasjonalistisk syn på identitet, slik de fleste andre retningene

innenfor ytre høyretradisjon hadde, men et bredere Indo-Europistisk syn som la vekt på det gamle Hellas og Roma. De viste en interesse for før-kristene folketradisjoner som for eksempel norrøn mytologi (Shields 2007:147). GRECE har en sterk motstand mot universalismen, som de mener bare ville føre til kaos. I praksis har ikke bevegelsen noen tydelig politikk når det gjaldt regimet eller politiske institusjoner, kun vage definisjoner på enkelte politiske temaer. Dette førte til at flere forlot GRECE på starten av 80-tallet fordi de følte at retningen hadde blitt for intellektuell og metapolitisk (Ibid:147).

3.2.8 Club de l'Horloge – "klokkeklubben"

Den andre retningen av undergruppene som stammer fra Nouvelle Droite bevegelsen er Club de l'Horloge. Inspirert av en amerikansk tenketanke ble denne bevegelsen stiftet i 1974 av Yvan Blot og Jean-Yves Le Gallou (Dély 1999:20). Club de l'Horloge adopterte mange elementer fra New Right, hvor de blant annet var tilhengere av liberalismen, nasjonalismen og demokratiet. Club de l'Horloges ideer om liberalisme ble videreført til Front National, da Reagan og Thatcher ble statsledere i henholdsvis USA og Storbritannia. Som følge av dette følte Le Pen at han burde stå frem som en seriøs mann på ytre høyre, og ikke en ekstremist. Dermed ble partiets økonomiske politikk endret til fordel for en liberalistisk retning. Le Pen hadde dermed brutt med partiets tidligere ideer hentet fra blant annet fra Poujadismen. Club de l'Horloge tok avstand fra, og distanserte seg fra den mer reaksjonære GRECE-bevegelsen som også var en undergruppe under fellesbetegnelsen Nouvelle Droite. Samtidig var det en tendens til overlappende medlemskap mellom de to bevegelsene (Marcus 1995:26). Club de l'Horloge så på 1789 som en gjenfødelse av frankernes frihet, og var dermed ikke så negativ til revolusjonen som andre bevegelser hadde vært. De ønsket en republikk basert på den romerske modellen, hvor det greske statsborgerskapet var idealet. Tradisjonen i bred forstand og hierarkiet står sterkere enn den franske revolusjonen og et av revolusjonens idealer, likhet. For bevegelsen har alle individer et plass i et naturlig hierarki, som tilslutt vil skape harmoni (Wolfreys 1993:419).

3.3 Front National og nye sentrale ideer

Verden er stadig i endring. Det samme kan sies om politikken dagsorden. Nye politiske felt oppstår og får mye oppmerksomhet, mens andre felt blir mindre relevante og i noen tilfeller forsvinner. Partiet Front National bygger på flere gamle ideer og tradisjoner innenfor fransk

ytre høyre, men partiet har også med tiden fått nye sentrale ideer. Partiet har lenge vært kjent for sine rasistiske ytringer mot ulike grupper. Partiet tufter på tradisjoner som kan sies å være anti-semittiske slik som anti-dreyfusadene i Action Française, et element som igjen ble videreført til den interessen for raseskille som fantes i Nouvelle Droite bevegelsen. Jean-Marie Le Pens uttalelser om at Holocaust bare er en liten detalj i historien, kan tolkes som at Le Pen har et snev av anti-semittiske holdninger. I de siste par tiårene har kritikken mot innvandring, og særlig islam blitt stadig mer omfattende. Det er ingen tvil om at partiet har fått høy oppslutning som følge av deres anti-innandrings appell. Under valgkampen i 1973 kom slagordet *Defendre les Français* som har blitt brukt flere ganger etterpå. Front Nationals viktigste saker i tillegg til innvandringspolitikken, har vært et ønske om en gjeninnføring av en streng skoledisiplin, ønsket om en sterk familieinstitusjon hvor menn er ute i arbeid, og kvinnene helst skulle være hjemme og ta seg av husstell og oppdragelse av barn. Det religiøse aspektet i partiet har vært viktig for Jean-Marie Le Pen. Han var åpenlyst motstander av både homofili og abort (Bell 2000:127). Det ser ut til at det er mindre viktig for hans datter, Marine da hun åpner for kvinners rett til abort i valgkampprogrammet av 2012. Marine Le Pen har tre barn, hun er skilt to ganger og gift på ny. Hun er en moderne profesjonell karrierекvinne, noe som ikke passer godt overens med den tradisjonelle katolske troens syn på kvinnerollen (Shields 2007:304, Shields 2013:190).

3.3.1 Et annerledes parti?

Jean-Marie Le Pen har uttalt en rekke ganger at hans parti er ”Le FN ne se veut ni de droite, ni de gauche, il est parti de la France”, det vil si at det er et parti som verken kan plasseres til høyre eller venstre på den politiske skalaen, og at partiet står fram som folkets parti (Dély 1999:85). Front National er kjent for sin kamp for et fåtall saker som betyr alt for partiet. Innvandring står fortsatt sterkt hos Front National og partiet er fortsatt ledende på spørsmål om lov, orden og innvandring, men de har også fått nye sentrale politiske ideer.

Ved opprettelsen av Front National ble flere ideer fra tidligere bevegelser samlet under ett og samme parti på ytre høyrefløy. Etter opprettelsen har det vært flere bevegelser som har sluttet seg til partiet og dermed satt sitt preg på det. På slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet var det tre bevegelser som knyttet seg til partiet og samtidig rokket ved den interne partibalansen. Den viktigste grupperingen ble kalt *Solidaristes* og denne bevegelsen ledet av Jean-Pierre Stirbois, innførte en ny økonomisk retning for partiet. Stirbois knyttet seg

til Front National i 1977, og etter hvert ble en ny økonomisk plattform utarbeidet. Den fikk navnet *den tredje vei*, og var en retning mellom kommunismen og kapitalismen. Denne bevegelsen var anti-marxistisk, motstander mot jødene og anti-amerikansk, noe som bygger på ideene til GRECE-bevegelsen. Solidaristenes inntreden i Front National førte til at partiets neo-fascistiske elementer angående partiets lederskap ble tonet ned. Front National hadde til nå vært et sterkt sentralisert parti, samtidig som partiet manglet vesentlig oppslutning. Derfor så Stirbois muligheten til desentralisere partiet, ved å ekspandere det. Dette skulle gjøres ved å opprette lokale partibaser rundt om i Frankrike. I 1984 ble Bernard Antony medlem av partiet, og med seg hadde han en katolsk fundamentalistisk tradisjon som var med på å prege partiet. Selv om partiet i store deler av sin tid har vært preget av katolsk religion, har den ikke vært like fremtredende som den ble med Antonys inntreden i partiet. Den tredje bevegelsen som tok aktivt lederskap i Front National kom fra mainstream right, fra intellektuelle grupper som Club de l'Horloge. Etter at partiet hadde gjort et bra valg i 1983, var det klart at partiet hadde behov for forsterkninger for å fortsette å øke appellen til en stadig større del av befolkningen (Marcus 1995:36-38).

Som følge av økende globalisering både politisk og økonomisk, samt en økende overstatlig styring som følge av globaliseringen, har dette utviklet seg til å bli en av de høyrepopulistiske partienes viktigste saker på tvers av land. For disse partiene er staten suveren. De høyrepopulistiske partiene mener at statene mister sin suverenitet som følge av økt globalisering. På 90-tallet startet den store politiske motstanden mot globalisering. Dette gjelder motstand mot overstatlige organisasjoner, hvor særlig motstand mot den Europeiske Union har vært en av hjertesakene for partiet i lengre tid. Front National har flere ganger gått ut og lovet full uttrekking av EU-medlemskapet som skulle være gjeldende for alle avtaler Frankrike hadde inngått med unionen (Shields 2007:299). Etter den økonomiske krisen som har rammet Europa de siste årene, har også skepsisen mot Euroen skutt i været. Marine Le Pen skal ha uttalt i et intervju at ”når hun blir president, så vil eurososonen sannsynligvis ikke eksistere lengre”²⁹.

3.4 Det franske populistiske høyre: oppsummering og analytisk anvendelse

²⁹ Europas neste mareritt? Aftenposten innsikt. 1. Januar 2012. <http://www.aftenposteninnsikt.no/1-januar-2012/europas-neste-mareritt>

3.5 Fransk politikk ved valgene 2002 og 2012

Til tross for mangfoldet av forskjellige aktører som har vært med på å prege fransk høyrepopulisme, mener jeg det er forsvarlig å samle ideene som er kommet frem rundt tre ulike former for høyrepopulisme. Først og fremst vil jeg igjen poengtere at det er store forskjeller mellom de ulike høyrepopulistiske retningene. Ingen aktør kan fullt og helt forventes å samsvare med noen av de tre. De er snarere ment å uttrykke en essens, en idealtipe. Disse tre formene for høyrepopulisme vil være egnet til å belyse endringer i det blandingsforhold mellom ulike former for høyrepopulisme som FN har representert³⁰.

Front National er et parti som stadig har vært i endring. Partiet er preget av større og mindre strømninger som har preget Frankrike de siste 200 år. Nye bevegelser har hentet inspirasjon fra gamle bevegelser og aktører. Ut i fra fransk ytre høyrefløys historie er det naturlig å skille mellom tre tradisjoner som vil utgjøre kontrasterende idealtyper på den populistiske høyresiden; *reaksjonær-*, *nyliberal* og *moderne høyrepopulisme*. Det er til tider vanskelig å skille mellom disse. Det kunne imidlertid vært mulig å skille mellom flere av de tre tradisjonene jeg velger å ta utgangspunkt i, men et slikt skjema ville være for omfattende og detaljert i forhold til min analyse.

Noen politiske syn har endret seg i så stor grad at en lett ser forskjellene mellom de tre skisserte tradisjonene, mens andre syn igjen har endret seg minimalt slik at de små endringene ikke blir fanget opp i analyseskjemaet. En av årsakene til at det kan være vanskelig å skille mellom de tre tradisjonene innenfor fransk høyrepopulisme er at partiet i nesten 40 år var ledet av den samme partilederen, samt at partistrukturen er preget av en topp-bunn tilnærming hvor ledelsen står mye sterkere og ofte litt distansert fra resten av partimedlemmene. Selv om selve politikken har endret seg som følge av forskjellige aktører som har hatt betydelig innflytelse, kan Front National siden partiet er såpass assosiert med Jean-Marie Le Pen, fortsatt bli assosiert med partiets tidligere holdninger og ikke minst hans utsagn. Marine Le Pen blir stadig konfrontert med sin fars tidligere uttalelser. De tre tradisjonene som er skissert overlapper dessuten hverandre delvis tidsmessig sett.

³⁰ Analyseskjemaet for denne oppgaven er basert på den høyrepopulistiske tradisjonen i Frankrike, og vil dermed i mindre grad kunne brukes om høyrepopulistiske parti i andre land.

3.5.1 Reaksjonær høyrepopulisme

Den reaksjonære høyrepopulistiske tradisjonen strekker seg tilbake til den konservative franske tradisjonen som fikk grobunn med revolusjonens utbrudd i 1789. Kjernen i den konservative tradisjonen var motstanden mot det moderne Frankrike med republikken og demokratiet som kjerne. Anti-dreyfusadene, Jeune Nation og FEN-bevegelsen er alle eksempler på reaksjonær høyrepopulisme. Det samme kan delvis sies om Ordre Nouveau. Den reaksjonære høyrepopulismen skiller seg fra de to andre tradisjonene innenfor populisme på flere måter. For det første er deres økonomiske grunnsyn i utgangspunktet nærmest ikke-eksisterende. Den reaksjonære høyrepopulismen henter delvis ideologisk inspirasjon fra fascismen, selv om de selv nektet for å bli assosiert med fascismen som ideologi. Den fascistiske ideologiske inspirasjonen er knyttet til ønsket om et sterkt lederskap og nasjonal enhet. Den reaksjonære høyrepopulismen retter sin EU-kritikk mot at den europeiske unionen truer nasjonens egenart og landets historiske identitet. De ser på Frankrike som noe unikt, derfor blir det feil at landet skal likestilles med de andre landene i EU. Katolisismen står sterkt i fokus hos den reaksjonære tradisjonen. For denne tradisjonen står saker som *Nei til abort*, ekteskap mellom samme kjønn, samt et tradisjonalistisk syn på familie hvor mor er hjemmeværende og sørger for å gi barna en god oppdragelse sterkt.

Innvandringskritikken er i større grad etnisk basert. Selv om det var stor kritikk mot jødedommen som religion, ble mange kritisert og diskriminert først og fremst for sin etnisitet. Dette gjelder for innvandrere fra spesifikke koloniland, særlig de som var fra Algerie.

3.5.2 Nyliberal høyrepopulisme

Den nyliberale høyrepopulismen i Frankrike fikk sitt utbrudd på 50-tallet. Denne tradisjonen bryter klart med den reaksjonære tradisjonen ved at den baserer seg på en annen type politikk. Hvor det i den reaksjonære tradisjonen har vært stort fokus på det tradisjonelle aspektet med historie og identitet, har den nyliberale høyrepopulismen satt økonomi på den politiske agendaen ved at økonomien ble kjernesaken for denne tradisjonen. Den nyliberale høyrepopulismen baserer seg på individualisme og er tilhenger av en markedsøkonomisk politikk. Denne retningen er sterkt imot ulike skatter og avgifter. Aktørene i den nyliberale populismen i Frankrike var Poujadismen med deres UDCA parti og Nouvelle Droite i form av GRECE bevegelsen. Poujadistene var allerede på 50-tallet ute med sin skatteprotest, noe som regnes som tidlig i forhold til andre høyrepopulistiske partier i andre land. Synet på

velferdsstaten går ut på en nedbygging av offentlig velferd. Den offentlige velferden er et inngrep i enkeltmenneskets frie valg. Med opprettelsen av partiet UDCA får den nyliberale høyrepopulismen nye ideer som går på kritikk mot innvandrere. Fra å være veldig opptatt av etnisitet slik som den reaksjonære høyrepopulismen virker å være (Vi, franskmenn. De andre ikke-franske) slik som pied-noirene (Algererne) ble diskriminert, kommer en ny kritikk mot innvandrere som i mye større grad er kulturbasert. Frankrike opplever stadig tilstrømninger av folk som ikke bare er av ikke-fransk opphav, men som også kommer fra en annen kultur. Forskjellen mellom den nyliberale og den moderne høyrepopulismen når det gjelder innvandrerkritikk er tidsbasert. Mens det før var vanlig å kritisere nye og ulike kulturer et land fikk med sine nye landsmenn, har kritikken mot innvandring de siste tiårene spisset seg mot å gjelde kritikk av en bestemt kultur og religion, nemlig den muslimske kulturen og den islamske religionen.

Mens den reaksjonære tradisjonen baserer sin EU-kritikk mot at unionen var truende for nasjonens identitet, er den nyliberale tradisjonens EU-kritikk basert på økonomi. Den Europeiske Unionen truer nasjonens handlingsrom og medfører unødig regulering. Den nyliberale høyrepopulistiske tradisjonen skiller seg imidlertid ikke grunnleggende fra den reaksjonære tradisjonen når det gjelder justispolitisk grunnsyn og syn på religion.

3.5.3 Moderne høyepopulisme

Det er tidvis vanskelig å skille den moderne høyrepopulismen fra den nyliberale populismen. Min fremstilling av moderne høyrepopulisme er inspirert av argumentasjon som fremgår i partiet i dag, men også av den moderne høyrepopulismen slik denne er synlig i en rekke europeiske land. Den moderne høyrepopulismen springer ut av nye politiske felt som har blitt aktuelle etter som tiden har endret seg. Aktørene i den moderne høyrepopulismen er først og fremst de unge kreftene som har kommet inn og tatt over lederskapet i partiet de senere årene. Det økonomiske synet til de moderne høyrepopulistene i Frankrike tar utgangspunkt i en blandingsøkonomi, den tredje vei mellom kommunisme og kapitalisme. Synet på velferdsstat skiller de tre retningene klart fra hverandre. Den moderne høyrepopulismen preges av et nativistisk syn på innvandring, hvor de er tilhengere av velferdsstaten, men at den først og fremst skal gjelde for de etnisk franske. Den ideologiske inspirasjonen er hentet fra en massiv kritikk mot islam som går ut på at religionen er skadelig for de europeiske grunnverdiene. Dette gjelder særlig motstand mot innvandring, som har økt betraktelig de siste ti-årene hvor

enkelte hevder at innvandringsproblematikken har gått helt ut av kontroll. Det har blitt et særlig fokus på anti-islamisme. Det er viktig for Front National å verne om de nasjonale grunnverdiene. Samtidig har det oppstått en økende motstand mot overstatlige institusjoner og samarbeid på tvers av landegrensene som EU og Euroen. Motstand mot en felles valuta og Schengen-avtalen skiller den moderne høyrepopulismen fra de andre formene for populisme. Den konkrete kritikken mot den Europeiske Union utfolder seg i Schengen-samarbeidet som gir åpne grenser for arbeidsinnvandring på tvers av medlemslandene.

Den moderne høyrepopulismen i Frankrike har endret sitt syn på religion etter at partiet har byttet leder. Mens katolisismen står sterkt i både den reaksjonære og den nyliberale høyrepolitikken, har den katolske tradisjon i den moderne høyrepopulismen blitt vesentlig svekket. Det har dermed skjedd et taktskifte innenfor partiets syn på religion. Med Marine Le Pen som leder av partiet, er det blitt lagt vekt på individets rett til å velge selv i abortsaker³¹. Den moderne høyrepopulismen viderefører den nyliberale populismens kulturbaserte innvandrerkritikk. Samtidig har det under den moderne høyrepopulismen oppstått en kritikk mot religion, hvor særlig muslimene blir kritisert. Kritikken mot innvandring har alltid vært en av partiets hjertesaker.

Jeg fatter ingen konklusjon på forhånd om hvor forholdsvis far og datter Le Pen vil plassere seg i mitt skjema. Det vil i tilfellet kunne bli snakk om et blandingsforhold. Jeg antar imidlertid at dersom det har skjedd en ideologisk dreining i partiet, vil den til en viss grad være i favør av moderne høyrepopulisme.

³¹ I tillegg har nå partiet åpnet for ekteskap mellom to fra samme kjønn, men det kommer ikke fram før presidentvalget i 2012.

Tabell 1: De mest sentrale politiske aktørene i Front National

		Reaksjonær høyrepopulisme	Nyliberal høyrepopulisme	Moderne høyrepopulisme
A Ideologisk grunnsyn	1 Viktigste ideologiske slektskap	Fascisme: sterkt lederskap og nasjonal enhet.	Nyliberalisme: Vern av petite bourgeoisie (småfolket)	Moderne Islamkritikk: vern om europeiske grunnverdier.
	2 Økonomi	Pragmatisk/ ikke sentralt	Markedsøkonomi	Blandingsøkonomi Den tredje retning
	3 Velferdsstat	Minimumsordninger, tilstrekkelige	Nedbygging: offentlig velferd (og tilhørende skatter) er et inngrep i enkeltmenneskets frie valg	Nativisme: Tilhenger av velferdsstaten, men at den først og fremst skal gjelde for de etnisk franske
B Syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon	4 Innvandringskritikk	Etnisk basert	Kulturbasert	Kultur- og religionsbasert
	5 EU-kritikk	EU truer nasjonens egenart og historiske identitet	EU truer nasjonal økonomi gjennom unødig regulering	EU gir åpne grenser og migrasjon av uønskede mennesker.
	6 Fundament for Frankrike i verden	Militær styrke og oppretthold av de franske koloniene	Militær styrke og oppretthold av fransk økonomis konkurransedyktighet	Militær styrke og oppretthold av nasjonalt handlingsrom (fransk valuta / nei til euro)
C Verdispørsmål	7 Vektlegging Individ/kollektiv	Kollektiv	Individ	Individ (men med kollektiv kulturell forpliktelse).
	8 Justispolitikk og skole	Autoritært. Sterk hierarkisk struktur, fokus på lov og orden;	Autoritært. Fokus på en sterk stat, med et tydelig regelverk.	Autoritært. Sterk stat med tydelig regelverk. Mener enkelte saker har for lav strafferamme
	9 Religion	Katolisismen i fokus. Nei til abort og ekteskap mellom samme kjønn	Katolisismen i fokus. Nei til abort og ekteskap mellom samme kjønn	Svekket katolsk tradisjon. Vekt på individets rett til å velge selv i abortspørsmål.

Felles for de forskjellige strømningene i partiet er vektleggingen av et sterkt lederskap, og den grunnleggende konflikten mellom folket versus eliten.

4 Metode

4.1 Ideer og idéanalyse - Hvordan måle ideer?

Idéanalyse er en tverrfaglig metode som forekommer både innen statsvitenskap, sosiologi, historie og idéhistorie (Bergström & Boréus 2005:159). Idéanalysen er en form for tekstanalyse hvor forskeren skal forsøke å finne forekomster av bestemte ideer i tekst gjennom manuell koding (Ibid:19). Tanken er at ord og tekst gjenspeiler ulike ideer. Analysen kan fylle ulike formål. Man bruker idéanalyse som utgangspunkt for å forstå politiske aktører gjennom å kartlegge de normative og kognitive ideene i tekst som de har kommunisert. Idéanalysen kan videre ha som siktemål å forklare de beslutningene som tas, for eksempel ved å vise hva slags ideer som lå grunn for en politisk beslutning (Bratberg 2014:57). Idéanalysens formål er altså flerfoldig og kan knyttes til enten deskriptiv kartlegging, forklaring (av ideenes tilblivelser eller konsekvenser) eller stillingtagen (til de verdier som ideene er uttrykk for). I denne oppgaven ligger hovedvekten på det deskriptive, idet partiprogram skal analyseres og sammenlignes for deres ideologiske innhold.

Innenfor idéanalysen eksisterer det ulike tradisjoner. Maynard (2013:313) skiller mellom tre ulike former for ideologianalyse; begrepsmessig tilnærming, diskursiv tilnærming og kvantitativ tilnærming. Mens den begrepsmessige tilnærmingen først og fremst er teoretisk og rettet mot begreps endrede betydning over tid, har den kvantitative tilnærmingen først og fremst som mål å kartlegge holdninger og ideer hos et stort antall respondenter. Den diskursive tilnærmingen er hos Maynard en bred kategori mellom de to øvrige: Den favner om både det jeg her definerer som idéanalyse og ulike former for diskursanalyse som er opptatt av idéstrukturer (klynger av ideer) og maktforhold og som legger mindre vekt på den enkelte aktør og ideene hun målbærer.

Analysen i denne masteroppgaven er del av Maynards bredt anlagte kategori, den representerer en idéanalyse med klart fokus på to politiske aktører: Jean-Marie Le Pen og Marine Le Pen som presidentkandidater for Front National i henholdsvis 2002 og 2012. Med min idéanalyse vil jeg gjøre en form for kvalitativ analyse hvor fortolkning utgjør en viktig del. Styrken ved å gjøre en kvalitativ analyse i motsetning til kvantitativ innholdsanalyse er at en i kvalitativ analyse leser og fortolker hele setninger og avsnitt slik at begrepsvaliditeten blir styrket, og det tilfører analysen en dybde. Dette innebærer at det er mindre relevant å telle. I

mitt tilfelle studerer jeg en hel ideologi, det vil si at jeg er opptatt av ideenes form og budskap, men dersom jeg skulle ha studert fremtredende enkelte ideer, kunne det ha vært nyttig å telle forekomster av én bestemt ide i analyse materialet. Mitt formål peker også i retning tolkning av innhold i et avgrenset materiale. Telling av hvor ofte en idé forekommer – som for eksempel kunne være relevant i materiale fra en lengre politisk debatt – er mindre formålstjeling her.

Det å måle ideer innebærer å kartlegge hvilke ideer som er fremtredende i bestemte tekster. Verktøyene som brukes for å måle ideer er bruk av idealtyper, dimensjoner eller en form for ideologikritikk. Å fange de fremtredende ideene i det som skal studeres krever en solid og gjennomtenkt metodisk refleksjon. Analysen blir forankret i en forståelse av tekstens budskap som en har tilegnet seg ved å studere fenomenets kontekst, slik som i mitt tilfelle hvor jeg har studert de ulike idétradisjonene og aktørene som har utmerket seg innenfor franske ytre høyre tradisjon over flere tiår (Bratberg 2014:60). Det finnes imidlertid ingen ferdig skrevet mal på hvordan en idé og ideologianalyse skal gjennomføres. Det vil si at forskeren har stor frihet på å utvikle det analyseinstrumentet som passer best for det som skal studeres (Bergström & Boréus 2005:177).

4.2 Deduktivt eller induktivt?

En oppgaves problemstilling vil ofte legge føringen på oppgavens metodiske og empiriske gjennomførelse. Min empiriske analyse vil være todelt. For å kunne analysere eventuelle endringer over tid er man nødt til å analysere sammenlignbare enheter. Jeg skal se på både valgprogram og taler i forkant av de to valgene i 2002 og 2012 for å finne ut om det har skjedd en endring, og eventuelt hvor omfattende denne endringen har vært. Ut i fra min problemstilling vil det lønne seg å bruke idealtyper for å svare på forskningsspørsmålet. Jeg anser det som hensiktsmessig å bygge opp et analyseskjema som jeg utvikler fra en idéhistorisk lesning forut for min empiriske analyse. Det vil med andre ord si at den er deduktivt innrettet. Dersom skjemaet skulle ha vært induktivt rettet ville modellen blitt til som et resultat av analysen. Bergström & Boréus (sitert i Bratberg 2014:73) påpeker at dersom skjemaet blir opprettet som følge av resultatet fra den empiriske analysen vil den ikke være egnet som et analyseverktøy. En må allikevel belage seg på at en må redigere idealtypene underveis. I praksis vil analysen ofte innebære en dialog mellom et utarbeidet analyseskjema og det empiriske materialet (Ibid).

Del én av min analyse vil basere seg på en idéanalyse med bruk av idealtyper som metodisk verktøy. Marianne Rydhaug (2002:304) retter kritikk mot tekstanalyse i statsvitenskapen hvor hun mener den er preget av en ”naiv pragmatisme, der tekster leses overfladisk uten særlig bruk av metodiske verktøy”. Denne kritikken bør tas på alvor, for det finnes flere gode tekstanalytiske verktøy en kan bruke for å få en god tolkningsramme. Oppskriften på en god idéanalyse er å ha klart for seg, så godt som det lar seg gjøre, hva en eksakt skal lete etter i en tekst før en skal gjennomføre analysen. Da vil man kunne *komme fram til nye erkjennelser og andre funn enn det ellers ville ha gjort ved en fortsatt pragmatisk-naivistisk tekstlesning* (Beckman 2005:20, Rydhaug 2002:304). Dersom en kun har vage oppfatninger om hva en bør se etter i en tekst man skal studere, vil det være vanskelig å finne noe konkret. Som følge av at man ikke vet hva en skal lete etter, blir teksten lest på overfladisk vis og dermed mangler den dybden som trengs for et godt analytisk resultat. Jeg bruker idealtyper som er konstruert på bakgrunn av den franske ytre høyre tradisjonens historie som analyseverktøy for den empiriske analysen. Disse idealtypene er konstruert på deduktivt vis, det vil si at jeg vet hva jeg skal lete etter forut for analysen. Dette gir en merverdi ved at jeg automatisk går grundigere tilverks når jeg leser teksten, istedenfor å lese tekstene overfladisk uten å lete etter ideer, for så å lage et skjema på bakgrunn av funn gjort i det empiriske materialet. Jeg vil altså på bakgrunn av idéanalysen vurdere Front Nationals ideologiske profil opp mot forskjellige idétradisjoner, hvor idétradisjonene blir samlet til tre sentrale aktører og de politiske synspunkter blir formet til idealtyper i et analyseskjema. Dermed kan jeg se hvor far og datter Le Pen vil kunne plasseres i forhold til de tre idealtypiske tradisjonene på bakgrunn av de offisielle partiprogrammene før de to presidentvalgene.

Foruten idéanalysen som skal belyses i form av et analyseskjema som rettes mot valgprogrammer vil jeg ta for meg taler gjort av de to kandidatene før valgene i 2002 og 2012. Ved hjelp av språket skapes en representasjon av virkelighet, derfor er det utrolig viktig for politiske aktører å kunne bruke språket ved å ha gode retoriske egenskaper. Slike egenskaper fører til at de får videreformidlet sitt ideologiske verdensbilde og får overbevist andre til å dele den samme virkelighetsoppfatningen av deres politiske syn, som igjen vil føre til økt støtte om deres politiske syn. Retorikk bidrar til retning og politisk substans til ideologisk innhold og har også stor betydning for publikums oppfatning av de politiske aktørene – i dette tilfelle presidentkandidatene som skal analyseres.

4.3 Analysemateriale

4.3.1 Partiprogram som forskningsmateriale

Valgprogram er velegnet som komparativt forskningsmateriale til å studere om det har skjedd en endring i partiets ideologi over tid, fordi de skrevet punktvis på en kort og konsis måte som er lett å forstå for allmennheten. Språket er enkelt, slik at alle kan oppfatte hva som står skrevet. Den politiske ideologien er delt inn i ulike felt som for eksempel innvandringsspørsmål, skole og utdanningspolitikk og økonomisk politikk, noe som gjør det lettere å kunne sammenligne to eller flere program for å se om det har skjedd en konkret endring. Som følge av at partiprogrammene er like i oppsett er de egnet til å spore om det har skjedd en ideologisk endring. Fordelen med partiprogrammer i motsetning til taler som forskningsmateriale er at de er skrevet ned og gitt ut offentlig, dermed er det vanskelig å redigere på de når de først er gitt ut. En aktør som utfører taler derimot kan unnlate seg å ta med visse politiske ideer som ikke egner seg i en tale, men som likevel er nedfestet i valgprogrammet.

4.3.2 Taler som forskningsmateriale

Taler som forskningsmateriale er mye brukt i statsvitenskaplig forskningsmetode. I motsetning til partiprogram som gis ut i et eksemplar i forkant av hvert valg, gjør en partileder flere taler i forkant av valget. Talene kan ha ulike formål. Taler knyttet opp mot bestemte valg derimot, vil variere i stor grad ut i fra hvem talens publikum er ment for og når i valgkampen disse er forekommet³². Ideologisk endring handler normalt om noe mer enn at et parti gjen tenker det de tror på. Taler kan være et fint supplement til tekst i form av partiprogram ved at det setter fokus på den politiske aktøren i tillegg til det politiske budskapet. Studiet av taler er med på å utvide analysens datamateriale slik at en får et bredere perspektiv, og disse knyttes opp i mot et teoretisk perspektiv (Bratberg 2014:63). Mens et partiprogram står som et manifest på vegne av hele partiet, står ofte aktøren friere til å tale de sakene som ligger aktøren nærmest. Med dette kan aktøren forme både budskap og innpakning for å vinne fram hos publikum. En aktør vil alltid drive en kamp om oppmerksomhet (Krogstad 1997:214).

³² Vil igjen påpeke partilederens viktighet rundt kandidatene ved det franske presidentvalgene. Lederens karisma og utstråling spiller en stor rolle. Den franske presidenten blir valgt ved direkte valg, og har siden opprettelsen av den 5. Republikk hatt en av de mest omfattende presidentembetene i Europa.

Ved et presidentvalg er det presidentkandidatens politiske hjertesaker det fokuseres på, kontra hele partiprogrammet som blir gitt i forkant av valget til nasjonalforsamlingen³³. Ved å inkludere analyse av taler med i analysen, får man en bredere kontekst ved at man får innsikt mellom i forholdet mellom aktør og omgivelser.

Jeg har en antagelse om at en presidentkandidat opptrer forskjellig i taler som blir holdt for interne partimedlemmer kontra taler som blir holdt i all offentlighet. Det er derfor nødvendig å finne taler som er utført i en relativt lik kontekst, som skal sammenlignes.

4.3.3 Utvalg

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i presidentvalgene i 2002 og 2012. Av de nesten 40 årene og de mange valgene Jean-Marie Le Pen både ledet Front National og var partiets presidentkandidat valgte jeg å ta utgangspunkt i det året hvor han oppnådde sitt største høydepunkt i sin valgkarriere da han klarte å oppnå nok stemmer til å komme seg til andre valgrunde. Marine Le Pen derimot har kun vært presidentkandidat ved et valg, noe som gjør utvalget enkelt.

Det er viktig å skille mellom valgprogrammet i forkant av presidentvalget og partiprogrammet som blir gitt i forkant av valget til den franske nasjonalforsamlingen som foregår noen uker etter presidentvalget er unnagjort. Valgprogrammet til en presidentkandidat inneholder gjerne de sakene presidentkandidaten i stor grad brenner for innenfor partiets politiske rammer. Jeg velger å ta utgangspunkt i presidentvalget for min empiriske analyse fordi det regnes som det største valget, i og med at presidenten spiller en så stor rolle i fransk politikk³⁴.

4.4 Analyseredskaper

³³ Front National har helt siden oppstarten hatt et legitimitetsproblem. Partiet må stadig svare på spørsmål fra kritikere om sin fortid.

³⁴ Frankrike er et semi-presidentsielt system. Presidenten i Frankrike har mye makt i forhold til mange av de europeiske presidentene. I flere tilfeller er det vanlig at de presidentkandidatene som ikke nådde opp ved første runde tar et offentlig standpunkt på hvilken kandidat de vil støtte ved den andre og avgjørende valgrunden.

4.4.1 Idealtyper som analyseverktøy

Ulike idétradisjoner og idealtyper er et naturlig utgangspunkt for å utarbeide idealtyper innenfor statsvitenskap (Bratberg 2014:68). Idealtyper knyttes vitenskapshistorisk til sosiologen Max Weber og er en form for tankekonstruksjon som skal fungere som et analytisk verktøy. Hensikten med idealtypene er å definere et sett med egenskaper som er arts-spesifikke for en klasse eller en kategori, det er ikke et forsøk på å avbilde virkeligheten. Det er snarere å etablere idealer som fenomener kan måles opp mot (Bratberg 2014:67). Idealtypene blir så konstruert på bakgrunn av en historisk gjennomgang av tidligere aktører og hendelser, slik at vi får en god tolkningsramme til analysen (Bergström & Boréus 2005:159-162). Jeg vil bruke idéanalyse i form av idealtyper som et verktøy for å kartlegge bestemte ideer i tekst. Dermed må jeg fange opp og filtrere ideer grundig fra konkret tekst. Neste steg ved analysen er å gå fra deskriptive slutninger, som man har fått gjennom kartlegging, til kausale slutninger for å kunne forklare bestemte handlinger ut fra et premiss om at ideer driver handling. På grunnlag av dette, blir analysen min en nærstudie av hvordan bestemte ideer er blitt grepet av ulike aktører og ledet frem til en politisk beslutning som kommer til syne ved at de er forankret i et partiprogram (Bratberg 2014:60-61).

4.4.2 Analyse av retorikk

Sentralt i studiet om ideer og analyse av disse står aktøren. En av en politisk aktørs viktigste roller er å overbevise et publikum om at partiets ideer er de beste. Derfor er aktørens retoriske egenskaper enormt viktig. Den retoriske fagdisiplinen er en tradisjon som strekker seg tilbake til antikken hvor Aristoteles og Cicero regnes som sentrale premissgivere. Dyktige talere antas å ha et sett med retoriske virkemidler for å overbevise et publikum (Bratberg 2014:106). Retorikk forstås som

Studiet av overtalende språkbruk, dvs. analyse av hvordan budskap formes og fremføres for et publikum, og vilkårene for at de vinner frem (Bratberg 2014:107),

det vil si at retorikk er noe som utøves i alle kulturkontekster i samfunnet som samfunnets deltakere forstås som politiske (Berge 2014:22).

Jeg har i min oppgave brukt retorikk som supplement til idéanalysen. Det å bruke retorikk i tillegg vil gi en bredere belysning av min problemstilling. Selv om en leder taler på bakgrunn av et partiprogram vil lederen ved hjelp av evner som taler være i stand til å gjøre

det politiske budskapet enda mer fremtredende enn hva budskapet blir på et stykke papir. Jeg har dessuten en antakelse om at taler når ut til et større publikum enn hva et valgprogram gjør. For at et publikum best skal knytte en lit til det budskapet som presenteres er de tre egenskapene ved tale; *ethos*, *pathos* og *logos* viktig. *Ethos* betyr karakter eller personlighet, noe som kan være med på å styrke en fremføring. En svak moralsk karakter kan i midlertidig oppveies av kompetanse. *Pathos* betyr at taleren viser et engasjement rundt sitt budskap og på den måten klarer å overbevise publikum. *Logos* handler om selve kraften i talerens argumentasjon. Publikum blir overbevist av taleren først og fremst på grunn av talerens gode begrunnelser (Bratberg 2014:110-111). Det optimale for en taler er når disse tre egenskapene utfyller hverandre.

Anne Krogstad (1997:30) hevder at språket er likeså viktig som kropp og kjønn. Disse tre dimensjonene utgjør en politikers image. For en politiker er det viktig å fange oppmerksomhet og få folk til å lytte til det de har å si. Alt dette spiller tilbake på påstanden om at datter er ulik far. Spørsmålet er på hvilken måte og i hvilken grad har det skjedd viktige endringer i idégrunnlag eller handler det om den retoriske presentasjonen? Hva består i så fall disse endringene i? For min analyse vil jeg kun være opptatt av den språklige retorikken, og kun i liten grad være opptatt av kjønn og kropp. I og med at Front National blir definert som et mannsparti, det vil si at de har relativt mye høyere mannlig velgermasse, kunne det vært interessant å se på om kjønn faktisk spiller en rolle, men det ville fort ha blitt et for antropologisk spørsmål i forhold til statsvitenskapelig metodetradisjon.

4.5 Konkrete empiriske utfordringer

All tekstanalyse innebærer tolkning. For å kunne gjennomføre en god tolkning er det viktig med en god kontekstforståelse (Bergström & Boréus 2005:25). Selv med en god kontekstforståelse kan fortolkningen av det empiriske materialet være preget av mitt politiske verdensbilde. Det å analysere partiprogram på et annet språk er til tider meget krevende, da mye tid går med på å slå opp i en ordbok for å redusere faren for feil og eventuelle misforståelser. Språket i et partiprogram er derimot konsistent. Det er skrevet på en måte som gjør det lett å forstå. Når det gjelder å analysere politiske taler på fransk, er det vanskelig å forstå enkelte språklige sjargonger eller nyanser man ikke kjenner til. Det kan også være lett å ta feil av ord som er tvetydige. Tolkningen av ulike typer tekstmateriale er ofte subjektiv. Et

spørsmål som kan være verdt å reflektere over i en slik prosess er hvor kompleks reaksjonen mellom den virkelige aktøren og den tolkningsrammen forskeren anvender seg av (Ibid:172).

For å kunne analysere om det har skjedd en endring i partiet mellom de to valgene i 2002 og 2012 har jeg valgt å etablere et idealtypeskjema. I tillegg må disse ideene gis en operasjonell form. Det er en stor utfordring å fange opp de mest sentrale ideene innenfor et parti ved hjelp av å opprette idealtyper i et analyseskjema. Så venter utfordringen med å finne en passende operasjonell form. Veien mot et ferdig spikret skjema dreier seg mye om tolkning, i subjektiv forstand. Det å studere om det har skjedd en ideologisk endring av et parti er både krevende og omfattende fordi det er mange saksområder og aktører som må dekkes på best mulig måte i form av idealtyper.

Utfordringen ved å studere en hel ideologi, slik som er forsøkt å studere endring i Front National er at en må regne med at enkelte politiske felt faller utenfor skjemaet. Da vil spørsmålet bli om en skal endre skjemaet underveis i sitt arbeid med analysen, eller om disse ideene rett og slett skal falle utenom (Bratberg 2014:74). En annen utfordring knyttet opp mot det idealtypiske skjemaet er utfordringen det er å ha samme variabler når tidsperspektivet strekker seg over lengre tid. En variabel, for eksempel økonomisk ståsted, har liten eller ingen betydning for den reaksjonære høyrepopulismen, mens samme variabelen spiller en stor rolle for den nyliberalistsiske tradisjonen. Samme problemet dukker opp på EU-kritikkvariabelen. I 2002 hadde valutaen euro så vidt blitt innført, og kritikken mot den var kun rettet mot at den var truende for landets nasjonalstat. Dermed er det lite grunnlag for å si noe om konsekvensene av euro i Jean-Marie Le Pens valgprogram fra samme år.

Utfordringer ved å studere taler på et annet språk er flerfoldige. En aktør kan tenkes å snakke så fort at klippet må ses flere ganger for å forstå hva som blir sagt. Til de aller fleste taler ligger det et manus som ofte er tilgjengelig. Men dersom man leser talene som tekster mister man retoriske aspekter som kroppsspråk. Siden jeg ikke gjør noen antropologisk analyse vil det i utgangspunktet ikke være et problem å måtte se på talens manus som et supplement til talen i sin helhet.

Det er dessuten vanskelig å gi et nøyaktig mål på ideologisk endring. Politikk er noe som er i konstant endring, men om disse endringene kan oppfattes på et tidsmellomrom på ti år er vanskelig å si med tanke på hvor nyanserte disse endringene er. Enkelte politiske synspunkter kan dermed ha endret seg uten at det blir fanget opp av mitt idealtypeskjema. Jeg har en

antagelse om at Front Nationals politikk ikke har endret seg, men at det har skjedd en strategisk endring i språkbruken som fører til at folk har en annerledes oppfatning av partiet nå enn før. Derfor vil en analyse av både tekst og tale gi mer valide funn på problemstillingen.

4.6 Analysens reliabilitet

Et viktig spørsmål forbundet med den empiriske analysen er hvor løst idealtypene skal konstrueres med tanke på oppgavens reliabilitet. Reliabiliteten vil øke desto mer konkret og spesifikk en idealtipe er. Analyseskjemaet er deduktivt innrettet, det vil si at skjemaet som definerer hva vi skal lete etter, er konstruert og kommer forut for den empiriske analysen (Bratberg 2014:72). Dermed kan man spørre seg om andre forskere ville ha konstruert et idealtypisk skjema med omtrent samme innhold som mitt eget. Det mest ideelle er om ulike forskere på samme tema kan komme til et relativt likt innhold når det gjelder idealtypene. Det vil i så fall gi god intersubjektivitet (Bergström & Boréus 2005:174). Det sentrale for analysens etterprøvnbarhet er å forklare så tydelig som mulig hvordan den er gjennomført og forklare de valgene forskeren har gjort underveis.

En utfordring med de funnene som blir gjort er at de må settes i kontekst. Et partiprogram og særlig taler baserer seg ofte på hvor partiet eller en kandidat står i forhold til andre partier og kandidater. Det handler om en kandidats selvpresentasjon ved politisk posisjonering når det gjelder en kandidats politiske overbevisninger, samt vedkommendes posisjonering i forhold til de andre kandidatene (Krogstad 1997:151). Sandvik (2014:125) påpeker viktigheten i at man må forstå ytringer i sin lokale kontekst. Med andre ord har den politiske konteksten rundt valg noe å si for hvordan en kandidat uttrykker seg³⁵. Det kan være en utfordring ved å forsøke å klargjøre et politisk budskap ut i fra en bestemt relevant kontekst (Beckman 2005:15).

Neste kapittel vil basere seg på den empiriske analysen av partiprogram, mens det kommer et eget kapittel for den empiriske analysen av retorikken. Resultatene fra begge analysekapitlene vil bli presentert på slutten av kapittel sju.

³⁵ For Front National har det uavhengig av politisk kontekst vært opptatt av å ha en aggressiv språkbruk mot de andre partiene i Fransk politikk. Hvor det før dreide seg om stor kritikk av det sosialistiske partiet, er denne kritikken i større grad blitt gitt til det tradisjonelle høyrepartiet fordi Front National mener at det franske høyrepartiet UMP har stjålet deler av partiets politikk.

5 Analyse av partiprogram

Utgangspunktet for min empiriske analyse er todelt. Denne empiriske analysen skal belyse og forsøke å besvare problemstillingen for denne oppgaven ved hjelp av to forskjellige analytiske metoder. I dette kapittelet vil jeg analysere partiprogrammene av 2002 og 2012 opp mot idealtypeskjemaet som ble presentert på slutten av kapittel tre, og ut i fra det finne ut hvilke av de tre tradisjonene; *reaksjonær høyrepopulisme*, *nyliberal høyrepopulisme* og *moderne høyrepopulisme* de to partilederne trekker mest i retning av. Dermed vil jeg finne om det er en forskjell, og eventuelt hvor stort omfang denne forskjellen har, mellom far og datter Le Pen. Først kommer en gjennomgang av Jean-Marie Le Pens sentrale ideer hentet fra hans valgprogram av 2002, så kommer en gjennomgang av Marine Le Pens mest sentrale ideer fra hennes valgprogram samt en supplering av partiets program av 2012.

Valgprogrammet til Marine var betydelig kortere enn valgprogrammene for de foregående valgene. Jean-Marie Le Pens valgprogram er på 187 sider, mens det tilgjengelige valgprogrammet til Marine Le Pen er på kun 16 sider, derfor velger jeg å supplere med Front Nationals valgprogram til nasjonalforsamlingen som er på 106 sider. Marine Le Pens korte valgprogram er preget av et kort og konsist budskap som er lett å lese. Hennes programs 16 sider inneholder mange bilder i tillegg til korte, velformulerte setninger. Det gis imidlertid ikke rom til å kommentere hva de andre presidentene og de andre partiene har gjort feil, som partiet ønsker å endre på slik man finner mye av i både Jean-Marie Le Pens- og Front Nationals programmer av 2002 og 2012. Samtidig er partiets valgprogram mye mer utfyllende enn hva et program på 16 sider er. Dermed skiller Marines program seg tydelig ut fra de andre to valgprogrammene som mer eller mindre ligner på hverandre. Ved å supplere med partiprogrammet til Front National vil det gi en grundigere analyse. Siden partiet i stor grad er preget av en sterk hierarkistisk struktur, tror jeg ikke at resultatet av å supplere med et partiprogram vil utgjøre de store forskjellene³⁶. Partiets valgprogram i 2012 er i stor grad skrevet av partiets visepresident, Florian Philippot som står som hovedredaktøren bak programmet³⁷. Gjennomgangen av de forskjellige valgprogrammene er delt inn etter

³⁶ Sammenlignet med de partiene som har en mer flatere struktur

³⁷ Jeg forsøkte lenge å finne ut hvordan partiets valgprogram ble vedtatt. Jeg sendte både mail til partiet, sentrale aktører i partiet samt at jeg forsøkte å kontakte de via Twitter uten hell.

ideologisk grunnsyn, syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon og verdispørsmål, slik at gjennomgangen følger idealanalyseskjemaet fra kapittel tre.

Siden det empiriske materialet er så omfattende velger jeg å ta utgangspunkt i de politikkområdene jeg mener utgjør det viktigste grunnlaget for å forklare Front National som parti. Det vil si at jeg dermed ikke vil kommentere nevneverdig de temaene partiet ikke fronter i stor grad, slik som for eksempel at partiet har fått en mer omfattende klimapolitikk i løpet av de ti årene, eller hvordan landbrukspolitikken mellom de to valgene har endret seg. Det er et valg jeg tar fordi jeg ikke er opptatt av å kartlegge dette. Men jeg erkjenner at det kan ha hatt betydning for partiets profil dersom slike endringer har funnet sted. Resultatene av analysen av partiprogram blir lagt fram på slutten av dette kapitlet, men det kommer en mer omfattende drøfting av resultatene på slutten av neste kapittel, hvor analysen av retorikk også er gjennomført. Det overrasket meg at det var en utfordring å finne valgprogrammet til Jean-Marie Le Pen foran valget i 2002. Det lå ikke ut på Front National sine hjemmesider, så jeg fikk det tilsendt av en ansatt ved universitetet i Nice.

5.1 Jean-Marie Le Pens valgprogram i 2002

Det franske presidentvalget i 2002 er et valg for historiebøkene. Det faktum at Jean-Marie Le Pen skulle ta seg til andre runde av presidentvalget kom ikke frem på noen av meningsmålingene gjort i forkant av valget. Det kom dermed som et enormt sjokk, ikke bare for den franske befolkning, men også for de med interesse for europeisk partipolitikk. Det ble holdt demonstrasjoner i Frankrike mot partiet og Le Pen for å få folk til å våkne opp og bruke stemmeretten sin i disfavør Le Pen i forkant av andre valgrunde.

5.1.1 Ideologisk grunnsyn under Jean-Marie Le Pens valgprogram:

Jean-Marie Le Pens politiske ideer kan tydelig knyttes til idealtypen av *moderne høyrepopulisme* når det gjelder viktige ideologiske slektskap. Han står for en moderne islamkritikk som gir et tydelig *nei til islamisering i Frankrike*. Islam er den nest største religionen i Frankrike, og Jean-Marie Le Pen hevder at de muslimske innvandrerne samler seg og skaper sine egne islamske samfunn i Frankrike. Muslimene som følger islam og Muhammeds lov baserer seg på normer og verdier som ikke er i tråd med den franske sivilisasjonen. De islamske verdiene utgjør derfor en trussel mot det franske samfunnet og

landets suverenitet. For å verne om de europeiske og særlig de franske grunnverdiene er det viktig med en streng assimilering som virker. Samtidig som å ha fokus på innvandring, så har partiet en lang tradisjon for å være tilhenger av et sterkt lederskap på vegne av en sterk nasjonal enhet. Le Pen ønsker å gjøre lederskapet sterkere ved å gjenopprette presidentperioden fra fem år til sju år. Han hevder at en presidentperiode på fem år er en trussel for de franske institusjonene, og ikke minst for samkjøringen med valg på andre mandater og at embetet mister sitt særpreg. Videre hevdes det at innføringen av et femårig presidentembete som ble gjort i 2000, er et tegn på *Euromondialisme*, at embetet går fra å være nasjonalistisk til en føderalistisk versjon (2002:79). Jean-Marie hevder at et embete på fem år vil passe den Europeiske Union bedre enn et embete på sju år. I tillegg vier han mye plass i sitt program til å understreke viktigheten av landets forsvar, noe som jeg kommer tilbake til lengre utover i kapittelet. Dette trekker i retning av en *reaksjonær* form for høyrepopulisme, som fortsatt eksisterer i stor grad ut i fra valgprogrammet til Le Pen i 2002. Selv om partiet til en viss grad har blitt moderert, er det fortsatt et sterkt nasjonalistisk preg og et ønske om et sterkt lederskap over valgprogrammet av 2002. Det vil si at Front National under Jean-Marie Le Pens ledelse ved valget i 2002 kan knyttes til både den *reaksjonære*- og den *moderne* tradisjonen for høyrepopulisme.

Partiets økonomiske grunnsyn under Jean-Marie Le Pens ledelse har endret seg en rekke ganger. Han skriver i sitt valgprogram at partiet alltid har vært tilhenger av økonomisk frihet. I følge han er den franske økonomien utsatt for et dilemma. Staten fortsetter å øke, samtidig som landet er utsatt for en økende grad av frihandel som ikke ser ut til å bremse (2002:109). For valgprogrammet i 2002 er Le Pen kun opptatt av den økonomiske friheten innenlands. Han mener at Frankrike ikke kan leve med en form for planøkonomi landet førte i kjølvannet av andre verdenskrig. I følge han så fortsetter staten likevel å legge en stor del av føringen på landets økonomi. Selv om størrelsen på offentlig sektor har falt, er den fortsatt relativt stor. Dessuten hevder han på at offentlige selskaper gjerne tar i mot 'bestillinger' fra regjeringer i flere saker som ikke har ikke-økonomiske formål, eller som er i strid med allmenne interesser (2002:109). Jean-Marie Le Pen ønsker å stabilisere økonomien og minske arbeidsledigheten. For å få til dette vil han gi skatteletter (2002:113), samt kutte i offentlige utgifter og forby budsjettunderskudd. På bakgrunn av Le Pens ideer som er nedfelt i valgprogrammet av 2002, heller den økonomiske politikken i retning av proteksjonisme av det nasjonale markedet, og åpner for å gi tilbake hver nasjonalstat sin økonomiske suverenitet. For å opprette en økonomisk velstand er det viktig å regulere handelen med en viss grad av proteksjonisme. Le

Pen hevder at flere land ønsker en mer proteksjonistisk politikk, og at Frankrike må være banebrytende og vise vei for de andre landene. Dette fører Jean-Marie i en retning av *moderne høyrepopulisme* hvor blandingsøkonomi utgjør partiets økonomisk grunnsyn.

Når det gjelder synet på velferdsstaten innleder Jean-Marie velferdspolitikken på programmet med å si at det franske helsevesenet stammer fra en form for sosialisme. Omfordeling av midler er gjort i forhold til inntekt. Jean-Maries syn på velferdsstaten er negativt i den forstand at han ønsker å redusere skatter og avgifter til staten og dermed minske det offentlige budsjettet som kommer befolkningen til gode. Han hevder at Frankrike i løpet av de siste 30 årene har hatt en stat som stadig har blitt sterkere og skatter som jevnlig har økt. Dette har gjort landet sosialistisk, noe Le Pen ikke ønsker. Han hevder at som følge av den økte skatteleggingen har det bidratt til en økende kriminalitet som for eksempel svart arbeid og skatteunndragelse. Derfor vil det optimale være å redusere skattene som betales til staten, og heller legge et større ansvar over på arbeidsgivere og forsikringsselskaper når det gjelder sykkelønsordninger. I følge Front Nationals leder er en stat som sitter på en stor del av den nasjonale formuen mer utsatt for å tiltrekke seg korrupsjon i større grad. Le Pen ønsker å innføre større andeler forsikringer når det gjelder sykdom, for eksempel om krav om sykdomsforsikring på arbeidsplasser. Helse skal være en del av et felles nasjonalt gode, men det er menneskets frie valg om de vil behandles offentlig eller privat. Le Pen hevder at landets skattelegging ikke fører til en jevnere likhet, med en forverret ulikhet. Den delen av befolkningen som er fattigst og trenger omfordelingspengene i størst grad, lider på en annen side av det økende globale samfunnet med økende innvandring og frihandel. Dette fører til konkurranse om jobber som flere franske taper, dermed får de dårligere med penger til å finansiere blant annet utdanning som kan være en faktor for å få folk ut av fattigdomssituasjonen. Dermed blir det vanskelig å komme seg ut av fattigdomsfellen (2002:119). Le Pen presiserer at sosiale goder og tilgjengelige jobber bør gis ut i fra nasjonale preferanser, det vil si at franskmenn skal prioriteres først. Som følge av dette går Jean-Marie Le Pen inn for å redusere offentlige og sosiale utgifter med 75 milliarder franc på en periode på 10 år. Det å senke skattenivået vil i følge Le Pen være til det bedre for Frankrike. Enkelte kriminalitetsområder, særlig når det gjelder korrupsjon og unndragelse av skatt, vil kunne reduseres med et lavere skattenivå. Samtidig skyver Le Pen velferdsansvaret når det gjelder sykepenge i stor grad over fra staten til arbeidsgivere, ved at han går inn for at arbeidsgivere må kunne tilby sykkelønsordninger for sine ansatte. Dermed får staten mindre inntekt, samtidig som den ikke i like stor grad trenger å være en offentlig garantist for folk som ha

behov for å benytte seg av velferdsmidler. Dette fører Jean-Marie Le Pen i retning av den *nyliberalistiske tradisjonen* av høyrepopulisme ved nedbygging av offentlig velferd og tilhørende skatter som viktige ideer.

5.1.2 Syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon

Jean-Marie Le Pens kritikk av innvandring trekker i retning av den *moderne høyrepopulistiske tradisjonen* ved at kritikken er *kultur- og religionsbasert*. Denne kritikken er i stor grad rettet mot muslimer³⁸. Jean-Marie Le Pen vier mye plass til syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon i sitt valgprogram, hvor han er svært så nasjonalistisk i sitt valgprogram.

*Frankrike er en nasjon som ble til for lenge siden, og landets befolkning har i hovedsak vært permanent i landet i over to årtusener. Landet er i hovedsak blitt dannet ved sammenslått av tre europeiske komponenter; Celterne, Latinerne og Germanerne. Clovis dåp i Reims, første kongelige kroningen (...) På grunn av dette er den Franske identiteten åpnet for universelle verdier. Landet har gitt liv til en eksepsjonell sivilisasjon innenfor landets grenser. I motsetning til Europeiske innvandrere har den massive innvandringen og integreringen problemer med forskjeller som ikke er akseptable, som er med på å ødelegge denne (franske) identiteten (2002:22)*³⁹

Le Pen sier i sitt valgprogram at *vi er arvtagere av et eksepsjonelt språk som har bidratt til prestisje av landet på fem kontinenter*. Han legger stor vekt på viktigheten av å ta vare på ekte franske verdier. Frankrike har gjennom flere hundre år vært et land med stor andel innvandrere noe som har truet disse verdiene. Le Pen skiller mellom innvandring av europeere, som ikke har utgjort noen stor trussel mot den franske identiteten og en innvandring av ikke-europeere som i stor grad er med på å ødelegge den franske identiteten.

³⁸ Kritikken er rettet mot muslimer i Frankrike. Jean-Marie Le Pen skriver i sitt valgprogram at han er kritisk til Israel, og mener at landet ikke bør følge USA-sin løsning, det vil si å ikke gripe inn under Israels stadige ekspansasjon (2002:56).

³⁹ La France est une nation “venue du fond des âges” et sa population est, pour l’essentiel, fixée depuis plus de deux millénaires. Elle est principalement issue de la fusion de trois composantes européennes : celte, latine, germanique. Le baptême de Clovis à Reims, premier sacre royal, (...) Par là, l’identité propre à la France s’ouvre à des valeurs universelles. Elle a ainsi donné naissance à une civilisation exceptionnelle, qu’elle a portée par-delà les mers qui la bordent. Mais, contrairement à l’immigration venue des pays européens au milieu du xixe siècle et au début du xxe siècle ou aux élites venues des possessions d’outre-mer, l’intégration massive de millions de ressortissants immigrés – que l’on conforte, qui plus est, dans leurs différences les moins acceptables ! – détruit cette identité.

Front National gjør det klinkende klart at de ikke ønsker et multikulturelt samfunn. Massiv innvandring til Frankrike er ute av kontroll og truer i stor grad franske verdier. Det står skrevet i valgprogrammet at mer innvandring vil bety døden for Frankrike og at det utgjør en dødelig trussel mot den franske identiteten⁴⁰. Derfor vil Le Pen jobbe for å innføre et totalforbud mot innvandring til Frankrike. Mens den *reaksjonære høyrepopulismen* rettet sin innvandringskritikk mot etnisiteter, for eksempel; algeriere, tunisiere, marokkanere, er Jean-Maries kritikk basert på kultur og religion som truer de franske verdier, og da særlig rettet mot muslimer som han mener ikke vil integrere seg i det franske samfunn. Det at folk ikke vil integrere seg er ødeleggende for de franske verdiene og den franske kulturen. Dette fører Le Pens ideer i en retning av *moderne høyrepopulisme*.

Jean-Marie Le Pen er kritisk til EU, men han retter mer kritikk mot USA. Han vier store deler av sitt program til å fremheve mistilliten til USA, som han mener har for mye makt. Jean-Marie Le Pen hevder at USA ønsker å etablere en ny verdensorden med seg selv i midten, noe som undergraver de andre landenes suverenitet. USA har begått flere alvorlige feil i internasjonale konflikter, for eksempel i Bosnia, Kosovo og Rwanda som har ført til at flere mennesker har måttet legge ut på flukt. Dette har rammet Frankrike, på en negativ måte. Le Pen vil jobbe aktivt for at Frankrike skal trekke seg ut av NATO, fordi han ikke vil la seg diktere av USA som han mener står bak NATO og styrer organisasjonen ut i fra sine egeninteresser. Jean-Marie finner det naturlig at hver stat har sine egne interesser og preferanser, derfor er det feil at flere land må stå for felles interesser utad via en organisasjon (som for eksempel NATO) når det i utgangspunktet ikke er tilfellet. Samtidig retter han sterk kritikk mot USA for å ha oppmuntret til et europeisk indre marked. Han hevder at USA vil tjene godt økonomisk på å forholde seg til et indre felles marked, i forhold til å forholde seg til hvert enkelt land. Med innføringen av det indre marked i 1957 mener Le Pen at Europa igjen har latt seg diktere av USA.

Jean-Marie Le Pen er ikke nådig i sin kritikk av EU. Den Europeiske unionen med stadig mer integrasjon i form av traktater fører til slutten på Frankrike. Som følge av de ulike traktatene (særlig *Maastrich-* og *Amsterdam-traktaten*) har Frankrike mistet mer og mer kontroll over sin egen suverenitet. Som følge av de ulike traktatene har nasjonalstatene og deres egenart blitt mer og mer utvannet til fordel for et større fellesskap. Før valget i 2002 var

⁴⁰ 'L'IMMIGRATION : DES MENACES MORTELLES POUR LA FRANCE ET LES FRANÇAIS Une menace mortelle pour l'identité française'. Min oversettelse.

euroen ennå ikke innført i Frankrike, men kritikken mot den daværende nye myntenheten går ut på at innføringen av en valuta vil svekke landets suverenitet som følge av at det indre markedet vil bli svekket, samtidig som landet vil miste sentrale historiske franske personer på selve myntenheten noe som blir sett på som en kulturell svekkelse. Denne formen for EU-kritikk er i stor grad rettet mot nasjonens egenart og historisk identitet. Derfor fremmer Jean-Marie Le Pen et forslag om å melde seg ut av hele EU-samarbeidet. Disse ideene trekker i retning av en *reaksjonær høyrepopulistisk* retning.

Fundamentet for Frankrike i verden hos Jean-Marie Le Pen ligger i militær styrke og opprettelse av fransk økonomisk konkurransedyktighet. Frankrike i verden må ses på som; *souveraneté national absolute*, en absolutt suveren stat. Jean-Marie Le Pen er meget skeptisk til den økende globaliseringen (som han mener er styrt av USA) og hevder at all fattigdom i den tredje verden er forårsaket økende globalisering. Økende fattigdom i den tredje verden fører til større innvandringsstrømmer mot Europa og USA. Dette har stor betydning for Frankrike som land. Jean-Marie Le Pen ønsker å etablere tillitsfulle relasjoner mellom de forskjellige landene, basert på respekt for den nasjonale identitet. Han vil nekte å ta del i den nye verdensordenen basert på NATO og EU. Dermed går han inn for å melde seg ut av både NATO og Den vesteuropeiske unionen⁴¹. Le Pen ønsker å rebalansere forholdet mellom Frankrike og USA som går utpå at Frankrike fortsatt vil samarbeide med USA, men at landet på ingen måte vil la seg diktere av USA eller være med på en amerikanisering av Frankrike.

Jean-Marie Le Pen er opptatt av et sterkt land med sterke landegrenser, som har mål om å beskytte franskmenn i Frankrike og de som befinner seg utenlands. På vegne av partiet ønsker han selv at Frankrike skal melde seg ut av NATO og heller fokusere på egen sikkerhet. Le Pen mener at NATOs verdi er blitt marginalisert i kjølevannet av den kalde krigens slutt. Ved å fortsatt være medlem av NATO hevder han at Frankrike frivillig lar seg være statister under et spill styrt av USA. Han langer også ut mot tidligere franske statsledere som han mener har vært villig til å ofre landets suverenitet samt landets nasjonale forsvar med å bli medlem av både NATO samt å ratifisere traktater gjort av den Europeiske Union mot et formål om en felles forsvarspolitik (2002:60,64,99). Siden Frankrike i stor grad har blitt inkorporert i diverse traktater og allianser mener han at landet bør melde seg ut av alle samarbeid på multilateralt nivå, for dermed å gjenoppbygge det uavhengige nasjonale forsvaret. Avtaler bør

⁴¹ Den vesteuropeiske unionen var en sikkerhetsorganisasjon med 10 medlemsland som var medlemmer av både EU og NATO. Denne unionen ble oppløst i 2011 og deres funksjoner ble videreført til EU.

innledes bilateralt, ikke multilateralt gjennom organisasjoner som representerer mange land. Le Pens visjoner for Frankrike i verden er at landet kun skal delta i fredsbevarende operasjoner hvor landets interesse vil være representert i innovasjonsområdet. Samtidig legger Le Pen stor vekt på at det ikke er USA som skal definere hva fredsbevarende operasjoner er. Ut i fra disse ideene trekker han i retning av *nyliberal høyrepopulisme*.

5.1.3 Verdispørsmål

Når det gjelder vektlegging av individ versus kollektiv heller Le Pen i en retning av nyliberal høyrepopulisme med vekt på individet. Hos ham er det for et individ viktig å lykkes. Dette kommer til synet ved for eksempel forslaget om nedbyggingen av velferd, ved skattereduksjon. For å få rett til sykepenger mener Le Pen at det skal være opp til arbeidsgiver, og ikke den franske stat. Hva så med de som står utenom jobb? Dermed setter han press på enkeltmenneskets evne til å lykkes i livet med å skaffe en jobb med en arbeidstaker som kan forsørge dem dersom det skulle bli nødvendig.

Jean-Marie Le Pen ønsker en sterk stat med et tydelig regelverk. Det er viktig for ham at regelverket til en viss grad må endre seg og at strafferammen og lovverket må bli strengere. Han hevder at Frankrike de siste 30 årene har opplevd en eksplosjon av usikkerhet. Om 30 år vil antallet kriminelle handlinger seksdobles dersom ikke noe blir gjort. Mye av den økende kriminaliteten kommer som følge av økt innvandring. Budsjettet for landets justispolitikk er for lavt. Det er viktig at justispolitikk får en absolutt prioritet fremover siden det utgjør en viktig del av landets sikkerhet. Det må legges mer vekt på forebygging av kriminelle handlinger, hvor Le Pen mener at familien spiller en stor rolle. Foreldre må oppdra barna godt og fortelle dem hva som er rett og galt. Deretter spiller skolen en viktig rolle for å gi elevene en god disiplin. For at den økende kriminaliteten skal synke, foreslår Jean-Marie en rekke tiltak for å forhindre og forebygge kriminalitet. Et av disse forslagene går ut på å innføre dødsstraff for forbrytelser av alvorlig karakter. Dette bør blant annet gjelde for narkotikasaker, terrorisme, drap av barn og utøving av tortur (2002:94). Jean-Marie Le Pen går inn for et nulltoleranseprogram, *tolérance zero*, som han ønsker skal føre til mindre straff. Dette programmet tar blant annet til orde for en identitetskontroll, hvor disse kontrollene kan bli utført på offentlige steder uten innblanding av utøvende myndighet. Dersom personer ikke skulle ha med seg identitetsbevis eller nekte å underkaste seg slike kontroller, må de bli straffet for det. Foruten å beskytte landet innvendig, er det viktig å beskytte landet fra ytre

truende krefter. Her kommer kritikk av EU og unionens mål om føderasjon. Han mener at Frankrike må fordømme traktater som fører til svekkelse av statens suverenitet. Som medlem av den europeiske unionen må Frankrike finne seg i å ratifisere et flertalls lover, noe som ikke er særlig populært hos Le Pen og Front National.

Jean-Marie Le Pen hevder at utdanningssystemet er under en stor krise. Det er et stort problem at mange barn verken lærer seg å lese eller skrive i den franske skolen. Han hevder i sitt program at ca 10 prosent av unge gutter rundt militæralder er analfabeter⁴² og at dette er på samme nivå som i 1914. Samtidig har det skjedd en økende grad av vold i skolen. Dette gjelder særlig for de skoler som befinner seg i forstendene til de store byene. Dette fører til både dårlig læringsmiljø for det økende antall skolene det gjelder, samtidig som det har betydning for landets lov og orden. Justis- og skolepolitikk henger til en viss grad sammen. Skolen, sammen med familieinstitusjonen, har et viktig ansvar i å oppdra elevene til å bli lovgyltige individer som handler rett. De tre ulike tradisjonene for høyrepopulisme skiller seg ikke vesentlig ut fra hverandre, da alle de tre retningene er opptatt av et autoritært samfunn med vekt på et strengt regelverk som skal gi god lov og orden. Mens Jean-Marie Le Pen som tidligere vist er opptatt av en svekket stat når det gjelder det økonomiske aspektet som for eksempel innbetaling av skatter og en videre regulering av disse, er han derimot opptatt å gjøre staten så sterk som mulig når det gjelder landets grenser og nasjonale suverenitet. Dermed kan en si at Le Pen trekker i retning av både *reaksjonær*, *nyliberal*- og *moderne* form for høyrepopulisme når det gjelder syn på justispolitikk og skole.

Tradisjonelt sett har Front National vært et katolsk parti. Jean-Marie Le Pen er preget av et religiøst fundament i sitt valgprogram. Han skriver i sitt valgprogram at skilsmisser er dårlig for barn og at flere barn blir traumatiserte som følge av foreldrenes separasjon. Det er et faktum at flere og flere par i Frankrike tar ut skilsmisse, noe som går utover barna. Jean-Marie Le Pen er opptatt av at barn skal ha en trygg og god oppvekst. En familie med en mor og en far er det beste for barnet. Med andre ord mener han at barn ikke bør vokse opp hos homofile par. Som følge av alle skilsmisene har flere franskmenn blitt sårbare økonomisk. Det koster mye å skille seg. Dersom skilsmisseraten fortsetter å øke, kan det føre til en destabilisering av det franske samfunnet. Le Pen er tydelig i formuleringen om at han mener at abort er drap. Deretter siterer han den romerske lov som fastsetter lov om vern av ufødte barn. Ut i fra dette kan en si at katolisismen står sterkt i fokus og dermed at Jean-Marie Le Pen ut i fra mitt

⁴² Mye av Jean-Marie Le Pens ordbruk i partiprogrammet er virkelig satt på spissen.

idealanalytiske skjema trekker på både den *reaksjonære* og *nyliberalistiske* tradisjonen av høyrepopulisme, da det er vanskelig å skille mellom de to tradisjonene.

5.2 Marine Le Pens valgprogram i 2012

Valget i 2012 var preget av misnøye hos den franske befolkningen. Nicholas Sarkozy var lenge før valget regnet som den mest upopulære franske presidenten under den femte republikk. Flere målinger før valget spådde seier til sosialistenes kandidat François Hollande, som den første sosialistiske president på 17 år etter François Mitterrand. Front National oppnådde sin høyeste valgoppslutning under et presidentvalg i partiets historie. Det holdt derimot ikke til andre valgrunde, men flere i partiet oppfordret den franske befolkningen til å støtte Hollande i andre valgrunde.

5.2.1 Ideologisk grunnsyn under Marine Le Pens valgprogram

Front Nationals ideologiske grunnsyn under Marine Le Pen når det gjelder viktige ideologiske slektskap, trekker først og fremst på ideer fra *moderne høyrepopulisme*. Partiet har lenge vært kjent for sin krasse kritikk av ulike grupper som de mener har vært med på å svekke den franske staten, som for eksempel Jean-Marie Le Pens kritikk av jødene, og de som går under betegnelsen *ped noirs* (det vil si de som bodde i koloniene i Nord-Afrika, men hadde et europeisk opphav). Senere har kritikken mot innvandring blitt stadig mer rettet mot muslimer og islam i takt med den økende innvandrerguppen av muslimer landet har fått de siste tiårene. Frankrike har en stor innvandrerbefolkning, som konstant er økende. Landet er det landet i den vestlige delen av Europa som har en størst andel muslimer. Front National hevder at forstedene til de største byene i landet har blitt overtatt av de med ikke-fransk bakgrunn, noe som fører til en god del konflikter i disse områdene. Samtidig hevdes det at landet er blitt mer og mer utsatt for en mer og mer synlig islamisme som er truende for den franske identitet. Landet er utsatt for en økende snikislamisering som det franske samfunnet bøyer seg for. Dette gjelder blant annet at skolekantiner ikke lengre tilbyr svinekjøtt i kantina, delt svømmeundervisning mellom jenter og gutter eller at stadig flere muslimer krever å få et bønnerom i offentlig sfære for å kunne be (2012:105). Med tanke på at Frankrike er et land hvor religionsfrihet tidlig ble innført⁴³, hvor en ikke skal vise religiøse symboler i offentlige

⁴³ Splittelse mellom kirke og stat i 1905

sfære oppleves den såkalte snikislamiseringen som veldig truende overfor det franske samfunnet og de franske verdiene.

I innledningen til partiprogrammet til Front National står det at som følge av Frankrikes nasjonale historie skal staten skal være spydspissen i opprustningen av Frankrike. Landet skal ha en sterk stat med autoritet overfor kommunale, lokale og de oversjøiske områdene. Denne sterke staten skal i større grad forene Frankrike. Samtidig skriver Marine om viktigheten ved å hedre gamle krigsveteraner, samt fremme minnet om den Afrikanske Armeen og illustrerer frigjøringen av Frankrike. Hun nevner ikke i programmet at det var Algerie som ble frigjort fra sin koloniherre, men nevner heller det franske nasjonale fellesskap som har kjempet mot algeriske soldater og tjent sitt fedreland. Disse bør hylles mer samtidig som at partiet bør ta avstand fra markerings-dagen, den dagen det ble innvilget fred mellom Frankrike og Algerie, (Evianfreden, 19. Mars 1962). Gjennom hele valgprogrammet til Marine Le Pen og partiprogrammet til Front National av 2012 åpnes det for mange folkeavstemninger i mange politiske saker som anses som viktige. Marine ønsker et mer direkte demokrati for den franske befolkning i ren populistisk stil. Hun går inn for at bare folkeavstemninger kan få grunnloven revidert i fremtiden, det vil si at folket får makt på bekostning av parlamentet. Marine Le Pen foreslår for eksempel å holde en folkeavstemning angående det såkalte *quinquennat*⁴⁴, hvor hun foreslår at en presidentperiode bør vare i sju år istedenfor fem. I tillegg fremmer hun forslag om at presidentembetet ikke skal være fornybart, slik det er i dag. Dette er for å sikre presidentens ærlighet og effektivitet ved at presidenten ikke legger vekt på å bli gjenvalgt og dermed fokuserer på å gjøre sine oppgaver for landets beste, istedenfor å appellere til flest mulige velgere på kryss og tvers av politiske partier (2002:103). Dette gjør at Marine Le Pen samtidig til en viss grad trekker på ideer som baserer seg på et sterkt lederskap og en nasjonal enhet. Dette fører henne til en viss grad i retning av *reaksjonær høyrepopulisme*. Men det er ingen tvil om at det er den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen med moderne islamkritikk og vern om europeiske grunnverdier som står sterkest i valgprogrammet til Marine Le Pen ut i fra hvor stor prioritering de to ulike temaene har fått i valg- og partiprogrammene av 2012. Dermed kan en si at Marine trekker på ideer fra både den *reaksjonære* og den *moderne høyrepopulismen*.

Når det gjelder Marines syn på økonomi, langes det ut mot daværende president Nicholas Sarkozy for hans måte å redusere offentlige tjenester på. Front National har ved Marines

⁴⁴ Det at presidentembetet varer i fem år

ledelse tydelig tatt steg i sosialistisk retning, noe som også kommer til syne når en ser partiets nye holdning til velferdsstaten. Marine ser på beskatning av befolkningen som et redskap for landets økonomiske opptur. Front National vil fremheve viktigheten av den franske stat. De som jobber i offentlig sektor har gjerne en voldsom vilje til å tjene landet og dets interesser (2012:9). Marine er på ingen måte tilhenger av det hun kaller for et markedsdiktatur gitt av den europeiske unionen (2012:46). På slutten av sitt korte valgprogram gir Marine en oversikt på 12 saker som er hennes hjertesaker. En av disse er å reindustrialisere Frankrike med fornuftig proteksjonisme. Dermed har partiet ut i fra partiprogrammet fra 2012 sagt at de står for en blandingsorientert økonomisk retning. Dette vil plassere Marines ideer om partiets sin økonomiske visjon innenfor den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen.

Marine har et nativistisk og positivt syn på velferdsstaten, det vil si at hun er tilhenger av velferdsstaten, men at den i stor grad kun skal gjelde for etniske franskmenn. Det står blant annet i partiprogrammet at barnetrygd vil bli reservert til de familier hvor minst én av foreldrene er franske eller europeere. Eller for minstepensjonstrygden som "Par ailleurs, le minimum vieillesse, rebaptisé « Allocation de solidarité aux personnes âgées », doit être réservé aux Français" reservert for eldre franskmenn. Andelen eldre vil komme til å øke som følge av en god vestlig levestandard. Marine mener at det er uansvarlig å ikke ha et *système de protection sociale*. Samtidig retter hun oppmerksomhet mot ulike grupper som hun mener trenger mer støtte. Dette gjelder særlig for landets handikapede. Kriteriene for å vurderes som handikapede og avhengig av sosiale midler må forenkles og klargjøres. Videre går hun inn for at forening for voksne *L'Allocation adultes handicapés*, skal få mer midler. Det kommer frem av partiets valgprogram at de ønsker en større offentlig rettferdighet økonomisk sett. Det er stadig flere franskmenn som opplever å havne i fattigdom etter den europeiske finanskrisen. Mange lever i boliger som er i dårlig stand, og flere er blitt hjemløse. De har behov for et større antall sosiale boliger, men disse boligene blir i mange tilfeller gitt til personer med ikke etnisk fransk bakgrunn. Marine vil også bekjempe fattigdom hos de familiene med bare én forelder, noe som er et økende tall. Derfor mener partiet at er det viktig med offentlige ordninger for å kunne trygge den etniske franske delen av befolkningen i en større grad. Innvandrere som er arbeidsløse må sendes tilbake til det landet de kommer fra dersom de ikke finner seg en jobb i Frankrike. Slik kan i følge Front National de sosiale midlene gå til de som både fortjener det og behøver det mest. Dette plasserer Marine innenfor den *moderne høyrepopulismen*.

I følge Front Nationals partiprogram har den europeiske finanskrisen ført landet i en sosial krise. Mye av skylden for den sosiale krisen som rammer Frankrike legges på landets innvandrere. I følge partiet kommer det rundt 200.000 lovlige innvandrere til Frankrike hvert år og enda flere ulovlige⁴⁵. Disse har et ønske om å skaffe seg jobb og bedre levekår i Frankrike. Problemet er imidlertid de tar jobbene til den franske befolkningen. Derfor vil partiet gjøre landet mindre attraktivt for innvandrere ved å prioritere franskmenn og ved å ta bort de ordningene som gis til innvandrere. Budsjettposten, *L'Aide Médicale d'Etat*⁴⁶, har passert over 600 millioner Euro, og Front National hevder at som følge av en slik hjelp er landet et attraktivt mål for alle de illegale innvandrere som ønsker et liv i Europa. Partiet vil derfor fjerne denne formen for bistand.

Marine Le Pen er positiv til skatter, men hun ønsker å reformere skattesystemet ved å gjøre det mer forenklet, optimalt og ikke minst rettfærdig for å redusere de med ubegrunnede ulikheter. Hun hevder at middelklassen ofte er mer beskattet enn de privilegerte, og at *Le bouclier fiscale* har vært med på å redusere skattenivået til den aller rikeste klassen. Dermed har urettferdigheten mellom de to klassene økt. På vegne av partiet går hun inn for at skattesystemet skal bli mer forenklet, og at middelklassen, som hun mener er den store taperen etter dagens skatteordning, skal komme bedre ut. De går også inn for å fjerne enkelte skatter, blant annet for de bedrifter med lav avkastning (2012:71). På bakgrunn av dette kan man si at partiets ideologiske grunnsyn også til en viss grad lener seg mot en *nyliberal høyrepopulisme* med vern av *petite bourgeoisie*, som er en betegnelse for småfolket bestående av kjøpmenn fra de mindre butikkene, landets bønder og de gruppene som i liten grad er beskyttet av marked etter skattelegging. Dette kan ses i sammenheng med Marines omfavning av velferdsstaten. På bakgrunn av alle de sosiale ordningene og partiets nye velferdsstrategi som Marine ønsker å gjennomføre, vil man klart kunne plassere hennes ideer innenfor den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen.

5.2.2 Syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon

Politikken i Front Nationals valgprogram for nasjonalforsamlingen når det gjelder innvandringskritikken, henter ideer fra den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen som retter

⁴⁵ Vanskelig å gi et eksakt antall på ulovlige innvandrere til Frankrike hvert år.

⁴⁶ En medisinsk form for bistand rettet mot ulovlige innvandrere, opprettet av Linoel Jospin i 2000

en kultur og religionsbasert kritikk. Denne er i særlig grad rettet mot den islamske religionen og kulturen. Marine Le Pen følger partiets tradisjonelle linje ved å kreve en streng assimilering av landets nye innbyggere, samt innsnevre landets innvandrerpopulasjon. Frankrike er og skal være en sekulær stat, derfor er det viktig å ikke la seg kue av folk med religiøse tanker. I følge partiet er det et økende problem at landets største byer stadig får flere moskeer, og enkelte bydeler er nesten ikke til å kjenne igjen som følge av en økt kulturendring som er et resultat av dårlig assimilering. Religiøse grupper tar over bydeler, hvor da den sekulære befolkningen ikke lengre klarer å stå imot presset fordi de ikke vil komme i uenighet med enkelte grupper eller religiøse grupper. Hun anklager ikke bare landets befolkning i å være for naive og konfliktsky.

I Paris har brakkene i Boulevarden Ney blitt omgjort til moské for å erstatte Myra-gaten. Dette er kun et sjokkerende eksempel. Mens det i områder hvor Islam er mest utbredt, blir mer og mer vanskelig å unnslippe det felles religiøse presset, (...) den stammetilhørigheten og føydalismen som Frankrike kjempet imot gjennom århundrer, blir raskt rekonstruert og svekker både enheten og autoriteten til nasjonen.⁴⁷ (2012:105)

Videre anklager Le Pen landets tidligere regjeringer for å *Acheter la paix sociale* – altså å kjøpe sosial fred, noe som med andre ord vil si å godta snikislamisering (2012:105). Selv om det er en økende grad av europeere som prøver å finne lykken i Frankrike inkludert en stor gruppe romfolk som aldri har hatt noe godt rykte på seg, snakker Marine mest om en motstand mot ulovlige innvandrere som i stor grad gjelder ikke-europeere. Derfor kan hennes ideer klart plasseres innenfor den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen.

I følge partiet har den Europeiske Union nå misforstått sine mål som i utgangspunktet bare var en tanke om å skape fred i Europa (2012:46). Etter at Europa har gjennomgått en stor økonomisk krise, er det lett å skjønne at Marines EU-kritikk baserer i stor grad baserer seg på det økonomiske aspektet. Som følge av åpne grenser og fri flyt av varer og arbeidskraft, har dette ført til en rekke negative aspekter for Frankrike. Dette gjelder for eksempel en økende arbeidsledighet, utrygghet, fattigdom, flytting av industri på tvers av landene og ikke minst

⁴⁷ À Paris, la caserne du boulevard Ney transformée en mosquée pour remplacer la rue Myrha n'en est qu'un exemple scandaleux. Alors que dans les quartiers où l'islamisme sévit le plus, il devient chaque jour plus complexe d'échapper à la pression communautariste et religieuse (...) La tribalisation et les féodalités contre lesquelles la France s'est battue durant des siècles se reconstituent rapidement affaiblissant l'unité et l'autorité de la Nation.

innvandring. Innvandring til Frankrike utgjør en stor økonomisk trussel for landet. En av Marines store ambisjoner er at Frankrike må ut av Schengen-avtalen å innføre grensekontroll for å minske innvandringen inn til landet som lenge har vært ute av kontroll. Mangel på grenser innenfor Schengen-området har katastrofale følger i følge Front National. For partiet og Marine Le Pen er det helt hårreisende at folk med andre nasjonaliteter får jobber i landet på bekostning av franskmenn i en tid hvor også Frankrike opplever høy arbeidsledighet. Derfor må noe skje med innvandringspolitikken i Frankrike. Marine ønsker å ta grep ved at hun lover at i løpet av fem år skal antallet lovlige innvandrere som kommer inn til Frankrike per år reduseres fra 200.000 til 10.000. Samtidig skal hun kjøre en knallhard linje mot ulovlige innvandrere som oppholder seg i landet. Hun vil også gjøre det forbudt for franskmenn å demonstrere til fordel for de ulovlige innvandrene som befinner seg i Frankrike. På vegne av partiet ønsker Marine å reforhandle den europeiske menneskerettskonvensjonen, dette gjelder særlig for artikkel 8⁴⁸, som partiet hevder blir brukt av foreninger som fremmer økende innvandring til Frankrike. Den europeiske unionen har i for stor grad produsert lover som Frankrike må inkorporere i sine lover (2012:101).

En annen type kritikk som blir rettet mot unionen, er dens kommisjon som er et ikke-valgt organ med for mye makt i følge Front National. Marine trekker både ideene fra den *nyliberalistiske høyrepopulismen* hvor kritikken mot EU baserer seg på at den europeiske unionen truer den nasjonale økonomien gjennom regulering, og den *moderne høyrepopulismens* ideer om at EU gir åpne grenser og migrasjon av uønskede mennesker. For Marine står ideene til den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen sterkere enn ideene om nasjonal økonomi gjennom unødig regulering fra den *nyliberale høyrepopulistiske* tradisjonen.

I fundamentet for Frankrike i verden er det viktig for partiet å opprettholde det nasjonale handlingsrommet. Frankrike er av de fem mektigste diplomatiske og militære landene i verden, derimot har ikke de sittende regjeringene viet like mye av budsjettet sitt til forsvar som de burde. Videre kritiserer hun den franske styrkes deltakelse i multinasjonale intervensjoner, hvor ofte nasjonens interesser ikke er opplagt (2012:3). Marine ønsker derfor at forsvarspolitikken skal være på høyde med landets høye ambisjoner i utlandet. Landets andel BNP som blir brukt på forsvar er i følge Marine alt for lavt og utgjør mindre enn 1.6

⁴⁸ **Artikkel 8.** Enhver har rett til effektiv hjelp av de kompetente nasjonale domstoler mot handlinger som krenker de grunnleggende rettigheter han er gitt i forfatning eller lov. FN.no

prosent i dag, samtidig som antall intervensjoner øker. Marine Le Pen ønsker å refokusere landets strategi og sikre Frankrikes uavhengighet. Derfor går hun inn for å melde landet ut av NATO. Videre så står det at partiet vil prioritere beskyttelse av det nasjonale territoriet og sikkerheten til franskmenn. Marine vil også øke samarbeidet med Russland, når det gjelder modernisering av blant annet de forsvarsprogrammene Frankrike har i dag (2012:4).

I valgprogrammet til Marine kommer det klart frem at Frankrike må få tilbake sin monetære frihet. Myntenheten euro har ikke holdt noe av det som ble lovet. Euroen har generelt sett ført til en økning i pris, en økende arbeidsledighet og ikke minst gjeld. Marine Le Pen mener at Frankrike, ved å være en del av eurosamarbeidet, blir tvunget til å gi for mye penger til de landene som er hardest rammet av den økonomiske krisen i Europa. Videre står det i programmet at å fortsette å ha euroen som sin valuta vil være som *mourir à petit feu*, altså å dø en langsom død. Samtidig ønsker hun å gjeninnføre francen, men hun ønsker folkeavstemning slik at nasjonen og ikke minst 'le peuple' (folket) får sin vilje. Marine vil jobbe for å opprettholde det nasjonale handlingsrommet. For å kunne gjøre det på best mulig måte er det viktig med proteksjonisme, særlig overfor franske bønder og deres varer. EU med euroen som en felles valuta blir sett på som svært ødeleggende for det nasjonale handlingsrommet, derfor vil det være til det bedre å melde seg ut av myntfelleskapet. Sammen med en klar visjon om at Frankrike må ut av det felles myntfelleskapet, gjeninnføre Franken og melde seg ut av NATO, for så å styrke sin egen militære styrke kan ideene til Marine klart plasseres innenfor tradisjonen til *den moderne høyrepopulismen*.

5.2.3 Verdispørsmål

Når det gjelder vektleggingen av individ versus kollektiv hos partiet under Marine Le Pens ledelse, er hennes ideer rettet mot individet, men med en kollektiv kulturell forpliktelse. Dette kommer særlig til syne når det er snakk om velferd. Marine legger vekt på å føre en politikk som vil gjenspeilende solidaritet mellom generasjonene, og at innbetaling av skatter er viktig for å hjelpe de som trenger det mest. For å legitimere sin mening om at skatt både er nødvendig og viktig, vil hun ekskludere den ikke-franske befolkningen fra diverse skattemidler. Det gjelder særlig for de som oppholder seg ulovlig i landet. Dette plasserer henne innenfor den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen.

I Front Nationals valgprogram fra 2012 står det at Frankrike som stat de siste 30-årene har opplevd en svekkelse som følge av den stadig økende globaliseringen. Marine Le Pen

ønsker å erstatte globaliseringen med et stort steg tilbake i tid ved å gjeninnføre *le jeu des Nations*, for å få bedre kontroll over landet uten innblanding av ulike organisasjoner eller unioner.

*Helt avvæpnet av 30 år med passivitet og tilbakeslag som følge av globalisering, må Frankrike tilbake til spillet mellom nasjonene*⁴⁹(2012:5).

Justispolitikk er, og har alltid vært, et viktig felt for Front National. 'Justis er selve fundamentet for hele samfunnet' står det skrevet i Front Nationals valgprogram for valget til nasjonalforsamlingen i 2012. Partiet mener at for lite av landets nasjonalbudsjett blir gitt til justispolitikken. Dette har gjort landet utrygt. Mange skyldige blir ikke dømt, og mange slipper ut av fengsel for tidlig fordi det ikke er nok plass i franske fengsler. Derfor ønsker partiet å opprette 40.000 nye fengselsplasser. Det hevdes at i mange forsteder har lov og orden blitt erstattet med en hierarkisk orden som styres av de 'sterkeste', og slike gettoer vil partiet gjøre mye for å kvitte seg med. Derfor vil Marine øke justisbudsjettet med 25 prosent over en periode på fem år. Front Nationals nye leder har en sterk visjon for sikkerhetspolitikken i Frankrike. Marine ønsker en grunnleggende nulltoleranse som bygger på sin fars program *toleranse zero*. Det skal koste mer å gjøre kriminelle handlinger. Dette innebærer blant annet at hun går inn for å gjeninnføre dødsstraff eller innføre fengselstraff på livstid, for at kriminaliteten skal gå ned. Spørsmålet om innføring av dødsstraff er av en så viktig art at det bør gis til befolkningen gjennom en folkeavstemning. Samtidig må assimileringen i Frankrike øke betydelig for å forhindre kriminalitet⁵⁰.

Skolen er en viktig institusjon med tanke på assimilering og integrering og for å utvikle individer til å bli gode og lovgylde samfunnsborgere. Frankrike er et land hvor kunnskap verdsettes svært høyt. For Marine Le Pen de grunnleggende ferdighetene i skolen, lese, skrive og regne styrkes. Samtidig legger hun vekt på at fransk historie må vies stor plass i undervisningen. Disiplin i skolen er viktig, samtidig som respekten for læreren og lærerens autoritet må gjenstyrkes. Dette kan gjøres ved å innføre regler som innebærer å reise seg når læreren kommer inn døren, samtidig som at elevene ikke må bruke du-formen når de henvender seg til læreren (2012:27). Marine Le Pen fremmer i sitt eget lille valgprogram at

⁴⁹ Totalemment désarmée par trente d'ans d'inaction et de reculades face à la mondialisation, la France doit revenir dans le jeu des Nations.

⁵⁰ I Front Nationals valgprogram fra 2012 står det skrevet at innvandrere står bak en stor del av kriminaliteten i landet, men noen eksakte tall opererer de ikke med.

det er viktig for henne at det ”pedagogiske eventyret” i skolen bør avsluttes. Innenfor syn på verdispørsmål, og når det gjelder justispolitikk og skole er det vanskelig å skille de tre tradisjonene for høyrepopulisme. Begge de tre retningene er svært konservative hvor de ønsker en autoritær stat med sterk hierarkisk struktur og fokus på lov og orden. For Front National har justispolitikk og delvis også skole i form av en institusjon hvor elevene skal lære å bli lydige samfunnsborgere vært en viktig politisk kampsak gjennom store deler av partiets historie. De politiske ideene innenfor partiets syn på justispolitikk har ikke endret seg nevneverdig, derfor er det vanskelig å opprette et skille mellom de tre retningene. Dette fører til at Marine Le Pens ideer trekker naturlig mot alle de tre retningene for høyrepopulisme.

Religion har alltid vært et viktig fundament for Front National. Katolisismen har tradisjonelt hatt en stor plass i partiet. Som sin far legger Marine mye vekt på familien som kjernebegrep. Familien skal være viktig, og mødre utgjør selve kjernen i familien. De gjør en viktig jobb ved å oppdra barn slik at de blir gode samfunnsborgere som igjen vil tjene landet. Marine Le Pen kritiserer daværende president Nicholas Sarkozy for å oppfordre kvinner til å bli karrierekvinner, noe som fører til at stadig færre kvinner får den tiden til barna de burde hatt. I partiprogrammet motsetter Marine Le Pen og Front National seg retten til homofilt ekteskap. I sitt program står det at familien skal være forbeholdt mor og far med barna i sentrum⁵¹. Derimot står det at kvinner skal ha rett til å velge selv i abortsaker, men Marine vil jobbe for å bedre prevensjonsmulighetene og informasjonen rundt graviditet. Det skal i mye større grad informeres bedre om muligheten til å adoptere bort barn, istedenfor å ta en avgjørelse om abort. Ut fra dette kan en trekke at katolisismen fortsatt til en viss grad står sterkt innad i partiet, men at den ikke er like bastant på enkelte området da kvinner faktisk kan velge å ta abort. Dermed har Marine Le Pen med sine ideer ut i fra idéanalyse skjemaet beveget seg fra en *nyliberal* retning til en retning mot *moderne høyrepopulisme*⁵².

5.3 Oppsummering:

⁵¹ 'La famille doit se fonder exclusivement sur l'union d'un homme et d'une femme en vue d'accueillir des enfants nés d'un père et d'une mère. Nous nous opposerons donc à toute demande de création d'une mariage homosexuel et/ ou d'une adoption par des couples homosexuels'.

⁵² Etter presidentvalget i 2012 har det vært snakk om at Marine ønsker å åpne for ekteskap mellom samme kjønn.

Tabell 2: Oppsummering av hvilken eller hvilke tradisjoner innenfor fransk høyrepopulisme de to partilederne trekker på.

Kandidatens syn på ulike politiske områder som er viktig for Front National	Jean-Marie Le Pen	Marine Le Pen
Viktige ideologiske slektskap	Både den reaksjonære, og den moderne høyrepopulismen	Til en viss grad reaksjonær, mest moderne høyrepopulisme
Økonomi	Moderne høyrepopulisme	Moderne høyrepopulisme
Velferdsstat	Nyliberal høyrepopulisme	Moderne høyrepopulisme
Innvandringskritikk	Moderne høyrepopulisme	Moderne høyrepopulisme
EU-kritikk	Reaksjonær høyrepopulisme	Nyliberalistisk- og Moderne høyrepopulisme
Fundament for Frankrike i verden	Nyliberal høyrepopulisme	Moderne høyrepopulisme
Vektlegging Individ/Kollektiv	Nyliberal høyrepopulisme	Moderne høyrepopulisme
Justispolitikk og skole	Alle de tre tradisjonene	Alle de tre tradisjonene
Religion	Reaksjonær/nyliberalistisk høyrepopulisme	Moderne høyrepopulisme

Politikken har delvis endret seg mellom far og datter Le Pen, men fremdeles er det mye av politikken som er lik. Særlig to faktorer har ført til at partiet og politikken i 2012 til en viss grad er annerledes enn i 2002. For det første har verden endret seg på ti år, ikke minst dynamikken og forholdene innad i den Europeiske Union. For eksempel var det i 2002 en helt annen skepsis til EU enn det som eksisterer i dag. For det andre så har Marine vært meget god til å promotere partiet ved bruk av sosiale medier i mye større grad enn sin far. Ved å sammenligne de to partiprogrammene har det vist seg at programmet i 2002 først og fremst er mer spesifikt rettet mot enkelte grupper som for eksempel muslimer og kvinner som ønsker selvregulering i abortsaken, mens Marines program i større grad er overfladisk slik at det appellerer til flere velgere.

5.3.1 Endring i ideologisk grunnsyn

Jean-Marie Le Pens ideer når det gjelder viktige ideologiske slektskap trekker både på den *reaksjonære* og den *moderne høyrepopulismen*. Når det gjelder Marine Le Pen, trekker hennes ideer mest i en retning av *moderne høyrepopulisme*. Men hun har også politiske ideer

som går på et sterkt lederskap og nasjonal enhet som fører henne i retning av en *reaksjonær høyrepopulistisk* tradisjon. Disse ideene er mindre fremtredende i partiprogrammet til Front National av 2012 enn det er i Jean-Marie Le Pens valgprogram av 2002. Det er dette som utgjør den marginale forskjellen mellom de to partilederne.

Når det gjelder økonomisk grunnsyn kan både far og datter plasseres innenfor den *moderne* tradisjonen av høyrepopulisme. De er begge to tilhengere av en blandingsøkonomi. Selv om partiet under Marine klart har tatt et steg til venstre når det gjelder økonomiske spørsmål som for eksempel en ny agenda for statlig intervensjon, blir både far og datter plassert innenfor den samme tradisjonen av høyrepopulisme. Dette er fordi mitt idéanalyseskjema i dette tilfellet ikke er nyansert nok til å fange opp forskjell i økonomisk grunnsyn.

Kanskje den største endringen mellom far og datter Le Pen har skjedd i synet på velferdsstaten. Mens Jean-Maries ideer trekker på en *nyliberalistisk* tradisjon med ønsket om nedbygging av offentlig velferd ved å senke ulike skatter, kan Marines ideer plasseres innenfor den *moderne høyrepopulismen*. Hun er for en sterk velferdsstat, men at den først og fremst skal gjelde for de etnisk franske. Hun vil imidlertid til en viss grad reformere velferdssystemet, slik at det i større skal gjelde for de som trenger den mest. For eksempel økt støtte til landets handikappede eller ekstra støtte til foreldre som er eneforsørgere for sine barn.

5.3.2 Endring i syn på flerkultur og Frankrikes internasjonale posisjon

Når det gjelder innvandringskritikk er både far og datters ideer knyttet til den *moderne høyrepopulismen*. Kritikken er vesentlig lik, med kritikk av landets muslimer som ikke vil integrere seg, og islam som er en trussel mot de franske verdier, og ikke minst landets ideal om religiøs likhet, *laïcité*, som hovedparole. Selv om både far og datters innvandringskritikk i stor grad er knyttet til landets muslimer, er denne kritikken mindre fremtredende hos Marine sammenlignet med Jean-Marie.

Jean-Marie Le Pens kritikk mot globalisering handlet om en stor skepsis til USA som han mente dikterte EU til USAs beste. Hans datter derimot snakker lite om USA, men mye om skepsis til den Europeiske Unionen, noe som kommer til synet gjennom de to

valgprogrammene. En stor kritikk av det europeiske samarbeidet er rettet mot unionens valuta. Bruk av euro i Frankrike ble for eksempel ikke tatt i bruk før etter presidentvalget som ble avholdt i 2002, slik at det ikke var noe grunnlag for å si noe om hva den nye valutaen ville ha å si for Frankrike sin del i forkant av valget. For det andre er det åpenbart at Marine Le Pen ønsker å oppnå makt i motsetning til sin far. For å kunne realisere ønsket om makt, må partiets politikk appellere til en større velgerandel. Dette har Marine jobbet mye med å få til, og det er dette som blir kalt hennes *dédiabolisation* (avdemonisering). Dette knytter Jean-Marie Le Pens ideer til den *reaksjonære høyrepopulistiske* tradisjonen, mens Marine Le Pens ideer blir knyttet til den *moderne høyrepopulismen*, og til en viss grad den *nyliberale høyrepopulismen*.

Det har vært endring mellom far og datters ideer når det gjelder syn på fundamentet for Frankrike i verden. Mens Jean-Marie Le Pens ideer om militærstyrke og opprettholdelse av fransk økonomis konkurransedyktighet trekker i en retning av *nyliberalistisk høyrepopulisme*, trekker Marines ideer i retning av *moderne høyrepopulisme* først og fremst for hennes ønske om å opprettholde og styrke det nasjonale handlingsrommet ved å fremme forslag om å melde seg ut av eurosamarbeidet. En problematikk som ikke var tilstede ved valget i 2002, da euroen ikke hadde eksistert lenge nok til å bli evaluert i Frankrike.

5.3.3 Endring i verdispørsmål

De to lederne har ulik vektlegging av individ versus kollektiv. Mens Jean-Maries ideer trekker i retning av en *nyliberal høyrepopulisme* med fokus på individet og det selvrealisering, ved for eksempel å hevde at sykelønnsordninger i større grad bør flyttes fra staten til arbeidsgivere (noe som da først og fremst kun vil gjelde de i jobb), kan Marines ideer plasseres innenfor den *moderne høyrepopulistiske* tradisjonen ved at hun vektlegger individet samtidig som hun mener at det har en kollektiv kulturell forpliktelse i form av opprettholdelse av skatter.

Når det gjelder de to ledernes syn på justispolitikk og skole, har ikke politikken endret seg stort. Samtidig har det vært vanskelig å skille de tre tradisjonene fra hverandre. Dermed kan både far og datter plasseres innenfor alle de tre tradisjonene for høyrepopulisme.

Partiets politiske endringer kommer først og fremst til syne når det gjelder verdispørsmål. For Marine Le Pen virker ikke katolisismen å spille en like stor rolle som hos hennes far. Mens Jean-Marie Le Pen gjorde det klart i sitt program at han ikke tolererer abort, mener

Marine at spørsmålet om abort får være opp til den enkelte kvinne. Slik får Marine en ny potensiell velgergruppe. På en annen side kan de som fortsatt har en sterk katolsk tilhørighet føle en misnøye med partiets mer liberale politikk.

Selv om det har vært faktiske endringer i partiet, er det fremdeles mye som er likt mellom far og datter Le Pen. Selve ordlyden i partiprogrammet har delvis vært under endring mellom de to valgene. En kan derfor spørre seg selv om det til syvende og sist er den samme politikken som ligger til grunn, bare at Marine er flinkere på å kamuflere de politiske feltene hvor faren hadde kjørt en krass linje. Eksemplet på dette finner vi for eksempel i Jean-Marie Le Pens valgprogram hvor står det at han vil jobbe for å forby dobbelt statsborgerskap, mens Marine Le Pen derimot poengterer at hun vil jobbe for å forby dobbelt statsborgerskap, men kun for de med ikke-europeisk bakgrunn. Et annet eksempel ser vi hvor Jean-Marie Le Pen sier rett ut at han ønsker å forby all innvandring, mens Marine ønsker å marginalisere antall innvandrere fra 200.000 til 10.000 hvert år. Begge de to politiske ønskene fra far og datter lar seg vanskelig gjennomføre i og med at Frankrike som land er forpliktet av en rekke internasjonale organisasjoner til å ta i mot et visst antall innvandrere hvert år. Ved å sette en grense på maks 10.000 som ikke er en veldig høy grense, virker Marines politikk automatisk mye mykere enn sin fars.

Ut fra opinionsdataene hadde jeg forventlig om at det var en politisk forskjell mellom far og datter. Kort oppsummert kan man si at politikken mellom Jean-Marie og Marine har endret seg til en viss grad mellom valgene i 2002 og 2012. De klareste endringene finner man i velferdspolitikken, som er ført mot en sosialistisk retning, samtidig som at partiets religiøse fundament klart har blitt svekket. Data presentert hos Ivaldi (2014) har vist at Front National har utvidet sitt politiske program til å inkludere flere saker. Dette har ført til at ideologien kan ha favnet bredere, og ført til partiets økte popularitet. En annen faktor som kan ha ført til partiets økte popularitet er finanskrisen som rammet Frankrike. Yglesias (2015) hevder at velgerne i større grad nå stemmer på populistiske partier fordi de andre partiene har ført en dårlig økonomisk politikk gjennom finanskrisen. Marine har vært flink til å fremheve sin euro-skepsiss, både i partiprogrammet og i media, noe hun trolig har tjent mange stemmer på.

Neste kapittel vil ta for seg neste steg i den empiriske analysen; analyse av retorikk for å finne ut om retorikken mellom de to partilederne har endret seg.

6 Analyse av retorikk i form av ulike taler

Politikeres retorikk skiller seg i form, handlinger og mulige konsekvenser sammenlignet med valg- og partiprogrammer. Mens et partiprogram består av alle de politiske feltene partiet har vedtatt å ha politikk på, blir budskapet i taler formet strategisk for å nå ut til flere. Budskapet blir ofte utformet med tanke på hvem mottakerne av talen er. Dette kan være en bestemt gruppe mennesker, eller et utvalg av forskjellig publikum. I min empiriske analyse er samme type aktører involvert uavhengig av kjønn, og språk. De er begge politikere, og de hadde begge den samme utfordringen, det å få mest mulig oppslutning (Krogstad 1997:47). En kan anta at det er et større publikum som får med seg taler, enn hva det er som får med seg partiprogrammer. Det er et kjent fenomen at mange velgere ikke har lest partienes partiprogrammer i forkant av valg. Dermed er det desto viktig for politikere å stå frem i alle mulige mediekanaler for å formidlet sitt budskap. En kan anta at taler for mange er lettere å få med seg enn hva et partiprogram er. Jeg har dessuten en antagelse om at taler av en eller annen grunn blir tillagt mer oppmerksomhet i medier sammenlignet med partiprogram. Dette ser man blant annet ved at medier bruker mer og mer spalteplass til å kommentere talene i etterkant og gir det videre ut på trykk. Som følge av dette har det blitt et større fokus på politikernes image. For de fleste talere gjelder det å overbevise et publikum. For å bli en god overbeviser er det ikke tilstrekkelig å vite hva man skal si, men hvordan man skal legge det frem (Bakken 2009:55). Anne Krogstad (1997:17) hevder at nedgangen i partitilhørigheten spiller en rolle for politikernes fremtoning og innpakning. Dermed skapes det automatisk en større offentlig debatt rundt taler enn hva det gjør med et partiprogram. På bakgrunn av dette er det viktig å inkludere analyse av retorikk i den empiriske analysen.

Den retoriske analysen utfyller idéanalysen fordi de ulike lederne står vesentlig friere enn hva de gjør i et valgprogram. De legger selv opp til hva de vil fokusere på, i motsetning til et valgprogram som må være utfyllende⁵³. Den retoriske analysen analyserer virkningsfull kommunikasjon av talerens synspunkter (Bratberg 2014:159). Taler er en kanal for å kommunisere idégrunnlaget ut til befolkningen. Taler skjer gjerne i ulike settinger, og de kan

⁵³ For flere politikere er det vanlig at de har noen for å skrive talene for seg. Selv om det er noen som skriver taler for politikere, er det av liten betydning for analysen her, ut fra premisset om at politikere selv som bestemmer rammene for hva som skal stå i talen samt at selve fremføringen gir et personlig handlingsrom.

tiltrekke seg ulikt publikum. Talesettingen er en arena med egne premisser, hvor taleren står nokså fritt til å forme et budskap og knytte an til fortolkningsrammer hos sitt publikum. Konteksten spiller altså en stor rolle når det gjelder analyse av retorikk. Variasjonen i form, intensitet og ulik innpakning gjør studiet av ideer gjennom retorikk vanskelig å måle (Martin 2013:2) Det å tale er en språklig balansekunst. For en politiker er det et mål å få folk til å tro på talerens ideer, før å øke oppslutningen så mye som mulig. Det som gjelder for en god retorisk politiker er å finne en balansegang mellom spesifikke og generelle politiske utsagn, slik at det kan appellere til flest mulig. Dermed er det grunn til å hevde at en politiker må balanse sitt språk for ikke å bli for spesifikk slik at han vil komme til å ekskludere potensielle velgergrupper når en skal fremføre en tale. Argumentasjon utgjør en sentral del ved retorikk (Finlayson 2007:554-555). Noe det kan være interessant å merke seg er hvordan fakta er samlet inn og integrert i en presentasjon som har en naturlig rekkefølge. Plasseringen av ulike poenger i forhold til hverandre i løpet av en tale kan ha betydning (Ibid:557).

Det finnes mange måter, men ingen klar oppskrift på hvordan en skal gå fram i den retoriske analyseprosessen. Den klassiske studien av retorikk i form av ethos, logos og pathos har liten virkning i forhold til min oppgave fordi jeg har en antagelse om at far og datter er relativt like når det gjelder både ethos og pathos. For å gjennomføre analyse av retorikk har jeg valgt å ta utgangspunkt i tre sentrale ideer som har spilt en stor rolle for partiet og se på hvordan disse ideene trer frem i de to lederes taler. Dermed vil jeg i denne delen av analysen studere taler i lys av ulike ideer de to lederne kommuniserer. I hjertet av retorikk ligger det en kreativ prosess, i en retorisk tale gjelder det å bruke språklige bilder og figurer for å fremme teksten. Metaforer utgjør også en viktig del av en retorisk tale (Finlayson 2007:558). De ideene jeg ønsker å se nærmere på er; Nasjonal enhet og fremhevelse av Frankrike, EU-kritikk og innvandrings skepsis. nasjonal enhet og fremhevelse av Frankrike er noe partiet alltid har vektlagt i sine partiprogrammer og i politikernes uttalelser. Det har for eksempel vært tradisjon for å spille landets nasjonalsang *La Marseillaise* som avslutning på de ulike partikongressene. Front National har tradisjonelt vektlagt mye plass i de ulike partiprogrammene om hva som truer Frankrike. Den Europeiske Unionen blir sett på som truende for den franske suvereniteten og kritikken av unionen har i de siste par tiårene blitt en av Front Nationals viktigste saker. Innvandring blir også sett på som en trussel mot landet. Dette er en sak som gjennom hele partiets eksistens har spilt en viktig rolle for partiet, og det er et politisk felt hvor Front National har vunnet mange stemmer. Jeg vil derfor se nærmere på hvordan ideene om innvandring vinkles og pakkes inn av de to lederne. I hvilken grad skiller

de lag og hvordan budskapet vinkles. Jeg er interessert i å finne ut om språkbruken har endret seg i form av hvordan ideene fremstilles. Jeg vil legge tyngdepunktet av analysen på den språklige dimensjonen, selv om jeg har i bakhodet at faktorer som kjønn og alder spiller en vesentlig rolle for hvordan et publikum opplever en kandidat (Krogstad 1997:218). Mitt empiriske materiale vil hovedsakelig bestå av partikongresstaler, en for hver av kandidatene. Men siden en kongresstale kun gir et bilde på hvordan retorikken eventuelt har endret seg i en såpass fri kontekst som kongresstale kan regnes som, trengs det supplementer for å styrke analysen. Derfor vil jeg supplere med tv-sendte intervjuer gjort av de to kandidatene. Det var en utfordring å finne intervjuer som har så lik setting som mulig. Tilslutt fant jeg intervjuer med de to lederne i forkant av de to valgene som er utført av samme tv-program. Programmet heter *Les 4 vérités* og hvert program varer i åtte minutter. Her blir de to lederne spurt om aktuelle saker i forbindelse med sin posisjon. I og med at det er ti år mellom de to valgene i min analyse, er det nesten umulig å finne intervjuer hvor de to kandidatene snakker om nøyaktig det samme. Da er det bedre å finne en så lik setting som mulig.

Det har skjedd en stor forandring når det gjelder sosiale medier og tv-kanaler mellom de to valgene i 2002 og 2012. Det har kommet klart frem under min søken etter empirisk materiale. Mens både kongresstaler, andre taler og intervju-klipp av Marine Le Pen gjort i forkant av 2012-valget ligger lett tilgjengelig både på partiets hjemmeside og på offentlige kanaler som Youtube, var det en utfordring å finne tilsvarende empirisk materiale av Jean-Marie Le Pen. I videoarkivet til partiets hjemmesider eksisterer det kun klipp fra 2011 og utover. En forklarende faktor på dette kan være at Jean-Marie Le Pen ofte ble boikottet av media⁵⁴. Tilslutt fant jeg en kongresstale av Jean-Marie Le Pen fra 2002, men bare som et lydklipp. Siden jeg ikke skal analysere kroppslige aspekter i form av for eksempel smiling og bevegelser, har det ikke noe å si for min analyse at jeg bare fikk tilgang på lydklippet. Kongresstaler er interessant å studere fordi taleren står friere enn hva han gjør ved intervjuer som ofte handler om bestemte temaer, hvor ofte utspøreren kontrollerer.

6.1 Kongresstalene

6.2 Jean-Marie Le Pens kongresstale

⁵⁴ <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/12/front-national-marine-le-pen--jean-marie-le-pen-france-politics>

Denne talen av Jean-Marie Le Pen ble holdt i Lyon i februar 2002. Kun taleklipp tilgjengelig, hentet fra nettstedet *Dailymotion*. Talens varighet er på en time og 17 minutter. Jean-Marie Le Pen innleder med å omtale forsamlingen som ’’mine kjære venner’’. *Frihet og uavhengighet* er kjerneord i hans tale. Historiske fortellinger og referanser blir brukt for å vekke publikums følelse av å være franske. Navnet på hans kongresstale er; *Discours de La Bataille de France* – talen om kampen om Frankrike.

6.2.1 Nasjonal enhet og fremhevelsen av Frankrike

Jean-Marie Le Pen bruker små fortellinger og ord for å få fram viktigheten av Frankrike som nasjon. I hans kongresstale blir landet flere ganger i løpet av talen nærmest glorifisert. Det er ingen tvil om at Le Pen ser på Frankrike som noe dyrebart og kjært. *L’amour de la France. La passion de la nation* er korte setninger som nevnes flere ganger for å understreke hans kjærlighet til landet. En av landets store historiske figurer, Jeanne d’Arc⁵⁵ nevnes på slutten av talen, som et symbol på Le Pens nasjonalisme. Rundt fem minutter ut i talen gjør han et forsøk på å appellere til publikum ved å vekke deres nasjonale følelse;

*Vår historie har blitt strødd med mye sorg, mye smerte, mye ofring, og også mye håp og mye suksess (...) vi er et av verdens eldste uavhengige land*⁵⁶.

Denne type fortelling bygger opp en stor iver over hvor unikt landet er. Dette plasseres i talens innledning, etterfulgt av frykten ved at landet mister sin suverenitet og verdier i form av globalisering gjennom EU-avtaler og innvandring som truer nasjonens egenart.

6.2.2 EU-kritikk

Jean-Marie Le Pen starter sin kritikk av EU med at han er negativ til at landet har akseptert å gi slipp på landets nasjonale myntenhet, noe han tar opp flere ganger i løpet av sin tale. Han har en historisk beskrivelse av Franken, som igjennom flere ti-år har utgjort et viktig nasjonalt fundament for Frankrike. Myntenheten har symbolisert en idé om frihet som nå er blitt borte. Han hevder at landets statsledere som har vært med på å godta og ratifisere diverse traktater som *Maastricht, Amsterdam og Nice* har sviktet Frankrike og ikke respektert hva det franske

⁵⁵ Front National feirer Jeanne d’Arc hver 1. Mai som motstykke til den tradisjonelle arbeiderbevegelsens dag.

⁵⁶ Notre histoire a été parsemée de beaucoup de deuils, beaucoup de chagrin, beaucoup de sacrifice, et aussi beaucoup d’espoir et beaucoup de succès (...) Nous sommes l’un des plus vieux pays indépendants du monde

folk ønsker ved at lederne stort sett har gjort noe de selv har ønsket. Le Pen kommer med flere angrep på daværende president Jacques Chirac i løpet av sin kongresstale. I følge artikkel fem i landets konstitusjon skal presidenten garantere landets nasjonale uavhengighet. ”Chirac har akseptert å forandre landets suverenitet ved betydelig tap av suverenitet gjennom Amsterdam og Nice-traktaten” (Jean-Marie Le Pen:26:30). Her distanserer Le Pen seg klart fra den sittende presidenten, samtidig som han bekrefter at Front National er et *parti for folket*.

6.2.3 Innvandringskritikk

Innvandring er et tema som gjentar seg flere ganger i løpet av Le Pens tale. Innvandringen blir sett på som en trussel mot den franske nasjonale enheten i form av svekkete franske verdier. I følge Jean-Marie Le Pen utgjør den konstante innvandringen til Frankrike en fare for landet, og han bruker sterke ord for å uttrykke det;

*Frankrike er på vei til å drukne i utviklingen av landets fremmede innvandringsstrøm*⁵⁷.

(Jean-Marie Le Pen, Lyon 2002: 11.30, min oversettelse)

Innvandringen i Frankrike er ute av kontroll. Mye av Jean-Maries innvandringskritikk retter seg mot familiegjenforening. Som følge av familiegjenforening kommer et økt antall innvandrere til Frankrike hvert år. Mange innvandrere bosetter seg i forstedene til de store byene. Dermed har forstedene blitt et farlig sted å være. Jean-Marie Le Pen sier at han vil ha seg unnskyldt for de alvorlige hendelsene som har funnet sted i forstedene. Dessuten er ikke innvandringen bra for den demografiske utviklingen i landet. Dette spiller igjen på følelsene til mottakerne av denne talen.

Det som kjennetegner denne talen sammenlignet med Jean-Marie Le Pens valgprogram er at han er direkte mot tidligere personer som har styrt landet, særlig mot daværende president Jacques Chirac, samt sin nasjonalistiske stil, med glorifiseringen av Frankrike. Ved å lese valgprogrammet til Le Pen får jeg ikke det inntrykket av at han vil ha makt, hans visjoner for å styre er til dels mer fremtredende i kongresstalen. Allikevel mangler en klar overbevisende visjon om ønsket å styre landet, noe Le Pen selv flere ganger skal ha sagt at han ikke er stand til. Noen år etter valget i 2002 skal han så sagt at han og partiet ikke var klare til å ta i mot

⁵⁷ 'La France est en train d'être submergé progressivement par l'immigration étrangère'.

makt⁵⁸, noe som kan være med på å forklare Le Pens uklare visjon. Jean-Marie Le Pens retorikk trekker i retning av en misnøye med hvilken kurs Frankrike er på vei. Både en massiv innvandring, økende globalisering og politikere som i større grad er opptatt av egeninteresse kontra landets beste er i ferd med å føre Frankrike i feil retning.

6.3 Marine Le Pens kongresstale

Denne talen er Marines presentasjon av hennes program og hennes visjon av Frankrike gjort i forkant av presidentvalget, i Paris 19 november 2011. Talens varighet er på en time og åtte minutter. Marine spiller på den nasjonale følelsen hos publikum allerede fra første stund med bruk av ord som *vårt fedreland* og *vårt folk*. Marines visjon for landet er tydelig. Hun distanserer seg klart fra de andre presidentkandidatene. Marine vil ikke sammenligne seg med de andre kandidatene til presidentvalget og deres ambisjoner om å styre, fordi hun er annerledes. Hun tar dette store oppdraget. Hun tar det store oppdraget på vegne av folket, og sier; *ce projet est le vôtre* - dette prosjektet er deres til stor jubel fra publikum i salen. Framhevelsen av folket går igjennom hele talen. Marine bruker stadig ord som *Le Peuple* – folket og *compatriotes* – landsmenn, for å fremheve folkets viktighet. *Hvem som vet best hva som er det beste for det franske folket.. er presist det franske folket⁵⁹. Hver franskmann skal bli hørt⁶⁰*. Marine fremhever seg selv som *la voix du peuple* – folkets stemme. Språklig fremmer hun punkter ved å si at hun har *en klar melding*. I løpet av talen omtaler hun flere ganger mottakerne av talen som mine kjære venner, noe som gir en form for nærhet mellom henne og mottakerne av talen. Hun avslutter talen med ordene; leve republikken, og leve Frankrike.

6.3.1 Nasjonal enhet og fremhevelsen av Frankrike

Den nasjonale enheten utgjør et viktig fundament for Marines tale. I starten av hennes tale innleder hun med en overbevisning om at hun bør lede landet. Marine forsøker å appellere til hele den franske befolkning ved å vekke deres nasjonale følelse og lidenskap. Hun ønsker å ta oppdraget med å lede partiet i en presidentkamp fordi sier hun er:

⁵⁸ Videoklipp fra Dailymotion; http://www.dailymotion.com/video/x1q7xzw_jean-marie-le-pen-en-2002-nous-n-etions-pas-prets-a-prendre-le-pouvoir_news

⁵⁹ Celui qui sait le mieux ce qui est bon pour le peuple français... est précisément le peuple français!

⁶⁰ Le voix de chaque Français sera entendue.

*(...) flasket opp med den dype kjærligheten til vårt land og vårt folk, stoltheten av å være fransk, bevissthet om en praktfull fransk historie i storhet og i smerte, en grenseløs beundring av våre forskere, våre filosofer, våre forfattere, våre ingeniører, motet til våre entreprenører, våre bønder, våre arbeidere... og våre seilere*⁶¹(Marine:1.22).

Dermed gir hun tydelig beskjed om at hun appellerer til alle. Hun sier at hun vil forsvare landets verdier og at det er tid for å gjenføde den franske ånd (Marine Le Pen:7.17). Det konstateres at Frankrike er ett og udelelig og at dette er et prinsipp det ikke er mulig å forhandle om. Mens far Le Pen spesifikt anklager navngitte personer for å være med på å svikte landet og folket, anklager Marine eliten for å plyndre det franske folk. Hun nevner ikke spesifikk hvem hun mener utgjør denne eliten, bare at det er personer som i større grad er opptatt av egeninteresser fremfor interesser for det franske kollektivet. Hun hevder at ”det franske folk er fratøvet all sin suverenitet”⁶². Marine prøver å skape frykt ved å spille på landets stadige svekkelse under en lang globaliseringsprosess.

6.3.2 Innvandringskritikk

Marine Le Pen bruker relativt lite tid i sin kongresstale til å snakke om innvandring, noe som er litt overraskende i og med at partiet i så stor grad blir forbundet med innvandringspolitikk. Marines innpakking av innvandringsproblematikken går hovedsakelig ut på å framheve viktigheten av assimilering. Hennes innvandringskritikk er til en viss grad skjult, ved at hun fremhever de franske verdiene som skal stå sterkt. Som i sitt valgprogram er det viktig for henne å poengtere at franskmenn skal prioriteres først. Folk skal ikke kunne komme til landet og nyte godt av landets goder uten å bidra selv.

6.3.3 EU-kritikk

Kritikken av den Europeiske Unionen får mye plass i talen. Det at Europa de siste årene har vært rammet av en finanskrisen og dens ettervirkninger kan forklare hvorfor EU-kritikken får såpass mye tid under Marines kongresstale. Det er tydelig at det er et politisk felt som betyr

⁶¹(...) Dans mon biberon à moi, il y avait le profond amour de notre patrie et de notre peuple, la fierté d'en être issue, la conscience d'une histoire de France magnifique de grandeur et de douleur, l'admiration sans bornes face au génie de nos chercheurs, de nos philosophes, de nos écrivains, de nos ingénieurs, de nos artistes, face au courage de nos entrepreneurs, de nos paysans, de nos ouvriers... et de nos marins.

⁶² Le peuple français a été pillé d'abord de sa souveraineté

mye for henne. EU utfordrer landets suverenitet. I følge Marine har unionen fått for mye makt og at befolkningen på nasjonalt nivå blir undertrykket. Videre presiserer hun at det finnes ikke en europeisk befolkning. For å fremme sitt forslag om at landet bør melde seg ut av unionen og samtlige avtaler Frankrike har ratifisert gjennom EU-samarbeidet, bruker hun ord som *undertrykkelse* for å fremheve sin frustrasjon mot unionen. Marine sier at hun vil ”gjøre slutt på undertrykkelsen av Frankrike”⁶³. Marine prøver å overbevise velgerne om hun kan redde Frankrike fra globaliseringen som gjør landet utrygt og som stadig ekspanderer.

*(...) dette er sjansen som vi får, kanskje den eneste sjansen hvis man tenker seg godt gjennom, vi kan gi til våre barn, barnebarn, en plass i vårt samfunn. Sjansen på å finne en jobb*⁶⁴.

Ved å være en del av EU-fellesskapet er Frankrike pliktig til å underkue seg unionens vilje. Landet må kausjonere gjeld til Hellas, Irland og Portugal uten debatt, *uten å stemme over det, selv om vi selv har en himalayahøy gjeld på 1700 milliarder Euro*⁶⁵. Folkets vilje blir ikke hørt i den europeiske unionen. Det kommer klart frem at Marine er sterkt i mot EU. Hun mener allikevel at det er folket via en folkeavstemning som må avgjøre landets skjebne. ”Men hvis det franske folk ønsker å leve som en slave, har de ikke behov for en president, men en fangevokter”⁶⁶. Derfor ønsker Marine å ta styringen. Hun har nemlig en klar visjon for landets videre kurs.

Det som kjennetegner denne talen sammenlignet med Marine Le Pens partiprogram er at de politiske feltene som partiet antatt har tjent stemmer på ikke blir fremmet i like stor grad jeg hadde en antakelse om. Religionsspørsmål blir ikke snakket om. Hvor partiprogrammet inneholder en kritikk av det multikulturelle samfunnet, er denne talen spisset mot temaet globalisering, hvor det er mye snakk om EU og den såkalte *eliten* som på mange måter kan beskrives som globaliseringens tjenere, de som fremmer egeninteresse kontra fellesskapets beste. Sammenlignet med partiprogrammet har Marines kongresstale en tydelig visjon for å styre landet. Denne visjonen blir mer tydelig i hennes tale, dette kommer av at det er hun selv

⁶³ mettre fin à l'asservissement de la France

⁶⁴ (...) c'est la chance que nous avons, peut-être la seule chance si on y réfléchit bien, d'offrir à nos enfants, à nos petits-enfants, une place dans notre société. La chance de trouver un emploi

⁶⁵ sans débat, sans vote, alors que nous avons déjà une dette himalayenne de 1700 milliards d'euros

⁶⁶ mais si les Français veulent vivre en esclave, ce n'est pas un Président de la République dont ils ont besoin mais d'un geôlier

som framfører talen og at talens kraft er sterkere enn å lese et valgprogram. Marine Le Pens retorikk trekker i retning av å være tydelig på sine visjoner og tar opp temaer som engasjerer en stor befolkningsgruppe. Følsomme temaer som innvandring og abortspørsmål er sårbare temaer som kan føre til at partiet mister velgere. Dette er emner som Marine til en stor grad har unnlatt å snakke om i sin kongresstale. Samtidig bruker hun mye taletid på motstand mot globalisering og den Europeiske Unionen. Dette er en kritikk en større del av befolkningen kan stille seg bak, særlig nå i den postøkonomiske krisetiden som Europa er inn i kontra sårbare temaer som innvandring.

6.4 Les 4 vérités

Både Jean-Marie Le Pen og Marine Le Pen ble i forkant av de to presidentvalgene intervjuet av tv-programmet *Les 4 vérités* (fire sannheter), et program som blir sendt på fransk fjernsyn. Programmets utforming går ut på at intervjuobjektet får noen spørsmål som skal besvares i løpet av åtte minutter.

6.4.1 Jean-Marie Le Pen

Intervjuet blir innledet av et spørsmål til Jean-Marie om hvorfor han fortsatt vil være presidentkandidat etter så mange år i politikken. Le Pen svarer at han ser på ”oppgaven som en plikt, som en forpliktelse. Jeg trekker oppmerksomhet på innvandring, usikkerhet, skattefradrag og også korrupsjon”. Faren for innvandring, skattesystemet, korrupsjon viktige saker for Jean-Marie Le Pen. Intervjueren antar deretter at han er blitt mindre ekstrem i sine uttalelser gjennom mange år i politikken. Jean-Marie svarer dermed: ”*det jeg sier er ikke så ekstremt som media skal ha det til*”. Videre sier han at de to presidentkandidatene som representerer de to største partiene i landet unnlater å snakke om viktige temaer som innvandring, og andre tema som kan såre franskmenn. Le Pen hevder at politikken til kandidatene for landets to største partier, Jospin og Chirac er det samme, og at han vil føre en annerledes politikk. Det han vil føre er en nasjonalistisk politikk. Han vil forsvare landet. Le Pen vil garantere for sikkerheten, sikre landets fremgang, og friheten til den franske befolkning. Som i kongresstalen og partiprogrammet spiller Jean-Marie Le Pen i stor grad på følelsene til den franske befolkningen. Samtidig som han fremhever at han ikke er som de andre politikerne, men en av folket i kjent populistisk stil. Le Pen sier at han vil forsvare nasjonen.

6.4.2 Marine Le Pen

Intervjueren presenterer presidentkandidat Hollandes tiltak om å skattlegge høyere inntekter med én million euro hvert år. Marine blir så spurt om hun syns det er et bra forslag i og med at hun ofte har sakt at eliten skader folket. Hvor hun svarer; ”*det er ikke politikk, men en komedie i virkeligheten*”. I følge Marine er de franske politiske partiene i stor grad like, det er kun Front National som er annerledes.

Marine blir spurt om hvorfor hun ikke vil debattere mot Jean-Luc Mélenchon (daværende leder av Parti de Gauche). Mélenchon skal ha sagt at Front National både var nasjonalistisk og sosialistisk, hvor Marine så sier at ”*alle forsto veldig godt hva han mente med denne sammenligningen*”. Dermed går hun til angrep på partilederen hvor hun sier *han er valgminister*, før hun gjentar *han er minister* for å forsterke at hun tydelig ikke aksepterer slike utsagn. I følge intervjuer skal Jean-Marie Le Pen være klar til å debattere mot Mélenchon. Hun blir videre spurt om partiets *dédiablisasjon*, og om hennes far fortsatt er en del av partiet. Marine Le Pen sier at ”Jean-Marie Le Pen ikke er Marine Le Pen og det tror jeg den franske befolkning vet godt. Hans beslutninger er hans, jeg har mine egne beslutninger. Det er jeg som er presidentkandidat”. Marine vil få Frankrike ut av globaliseringen. ”Er det for sent? Nei, det er ikke for sent”. Hun sier at hun vil kjempe for *nasjonene*. Marine hevder at ”den Europeiske Union ruinerer det greske folk. Vi kan ikke la oss kue av det. Vi vil ha vår frihet, vi må forsvare vår velstand”.

Intervjueren spør Marine om hun har tenkt å gi en folkeavstemning om EU-traktaten? Marine svarer *selvfølgelig* to ganger, bare for å understreke sitt svar. ”Hør, det er utrolig at republikkens president nekter å ha en folkeavstemning”. I løpet av sitt korte intervju på åtte minutter har hun ved et par anledninger gjentatt seg selv for å forsterke sitt budskap.

6.5 Oppsummering

De to lederne har ulike strategier for sine kongresstaler. Det er tydelig at Marine Le Pens plan for å styre Frankrike er løftet frem som mer virkelighetsnært enn hva som er tilfellet hos hennes far. Dette kommer blant annet frem når en ser på Marines mer hyppige bruk av pronomen sammenlignet med hennes far. Eksemplene på dette er mange. *Min visjon for Europa, mitt prosjekt, jeg vil sikre*. Dette utgjør en overbevisning om at hun er trygg på- og ikke minst klar for å lede landet. En annen strategi som delvis er ulik er ordlyden i talene.

Mens Jean-Marie snakker om *La Bataille de France* (slaget om Frankrike), snakker Marine Le Pen om sitt, og hele folkets prosjekt. Når Jean-Marie Le Pen sier ordene; *Bataille de France*, høres han ut som en autoritær militær leder, som skal redde landet fra ulike trusler. Begge de to lederne langer ut om deres frykt for at EU skal ødelegge nasjonalstatene. Mens far Le Pen uttrykker seg direkte angående landets innvandringspolitikk, velger Marine å være litt mer forsiktig i sin uttalelse ved denne kongresstalen.

Ved å sammenligne to kongresstaler har det vist at datter Le Pen er mer fokusert på å appellere til folket med sin visjon om hva hun vil for landet, i motsetning til sin far som i deler av sin tale bruker til på å rakke ned på franske politikere som har gjort vedtak bak befolkningens rygg (som for eksempel å ratifisere avtaler som Jean-Marie mener er ødeleggende for Frankrike fremfor å fremme sine egne ideer). Begge lederne fører en nasjonalistisk retorikk, hvor de bruker små historier, ord eller historiske personer for å fremheve nasjonens egenart. Begge lederne legger mye vekt på de deler av politikken som er truende for Frankrike. For Jean-Marie er det tydelig at EU-medlemskap og innvandring utgjør en trussel, mens Marine nokså overraskende vier mindre oppmerksomhet mot innvandring.

Analysen i dette kapitlet knytter seg til innholdet i talene, ikke deres resepsjon. Likevel er det ikke noen urimelig antagelse at Marine Le Pen blir oppfattet annerledes enn sin far. Alt i alt etterlater talene et inntrykk av to ulike politikere med overlappende verdsett men ulike publikum og ulike politiske strategier, som nedfeller seg også i ulike *retoriske strategier*. I alle kulturer eksisterer det normer for hvordan mennesker bør oppføre seg, dette gjelder også for yringer. Hvis noen bryter dette kan det skapes negative reaksjoner (Bakken 2009:60). Ut i fra dette kan en tenke seg at flere kan være tilbøyelig til å stemme på en kandidat som i større grad er opptatt av å fremme egen politikk, kontra det å bruke tid til å rakke ned på andre aktører. Det er mulig å tolke at Marine Le Pens milde fokus på innvandring kommer som følge av hennes ønske om å oppnå så mange stemmer som mulig, kanskje også fra enkelte innvandrer miljøer⁶⁷. Frankrike er et land med mange nasjonaliteter og en stor andel med ikke-fransk bakgrunn, noe som utgjør en stor velgergruppe.

I programmet les 4 vérités blir de to kandidatene stilt ulike spørsmål. Det vil si Jean-Marie Le Pen er opptatt av å formidle at han ser på sitt presidentkandidat som en forpliktelse han gjør til sitt land og at han hører på folket ved at han tør å si sin mening om betente temaer

som de andre kandidatene ikke fokuserer på. Han hevder også at han i motsetning til andre politikere gir gode svar tilbake til befolkningen. Ved å svare på spørsmålet fra intervjuer om hvorfor han nok engang stilte som presidentkandidat, ble Jean-Marie Le Pens visjon klart tydeligere enn hva som kommer fram i hans valgprogram og kongresstale. Dermed kommer viktigheten av å inkludere denne typen empirisk materiale tilsyne ved at analysen får mer dybde. I Marines intervju er hun også tydelig på å fremme sin politikk, men hennes retorikk i intervjuet sammenlignet med talen skiller seg ikke markant fra hverandre. Begge kandidatene spiller på følelsene til publikum. Mens Jean-Marie skal sette viktige tema som innvandring på dagsorden, er Marine opptatt av at landet må ut av EU-fellesskapet. Far Le Pen kaller innvandringsstrømmen inn til Frankrike for farlig, dermed spiller han på følelsene til det tv-sendte intervjuets mottagere. Ved å sammenligne far og datters bruk av retorikk har de ulike strategiene kommet til syne. Marines visjon for å styre Frankrike er mer virkelighetsnært enn hennes fars, i tillegg til at hun i mye større grad er mer forsiktig med å ta opp de temaene som oppfattes som mest sårbare som syn på innvandring og spørsmål om abort. Dette har trolig ført til at partiet nå blir oppfattet annerledes enn bare for noen år tilbake i tid siden.

7 Konklusjon/ Avslutning

I denne oppgaven har jeg undersøkt i hvilken grad og form en endring i ideologisk profil lar seg påvise i Front National etter at partiet har byttet leder. Og hvor står partiet ideologisk i dag med bakgrunn i lederskiftet fra far til datter? Opinionsdata viser at *oppfatningen* av endring er tilstede blant franske velgere – og da i favør av en mildere, mer moderat og dermed bredere anlagt ideologisk fremtoning hos Marine Le Pen sammenlignet med faren og forgjengeren Jean-Marie Le Pen (Ivaldi 2014:3-7). På et overfladisk nivå har det åpenbart vært endringer mellom far og datter Le Pen både når det gjelder selve partiorganisasjonen, og selve politikken. Når det gjelder partiorganisasjonen har det unge lederskapet bestående av Marine, partiets nestleder og generalsekretær jobbet mye med dynamikken i organisasjonen ved at de har forsøkt å rekruttere nye partimedlemmer som ikke har blitt sett på som partiets kjernevelgere som for eksempel de med høy utdanning og de som er kvinner. Front National har utviklet seg under Marine til å omfavne en bredere ideologi. Partiet har også i mye større grad blitt et mer moderne parti når det gjelder bruk av sosiale medier som er en viktig faktor i dagens samfunn. Mens partiet knapt var representert på noen form for sosiale medier i 2011, er partiet i dag godt representert på viktige mediekkanaler som Facebook og Twitter. Dette kan være en av årsakene til partiets økte oppslutning. I tillegg har det vært snakk om at Marine skal ha vært på tanken av å endre partiets navn, uten å komme med et nytt offentlig forslag til hva et nytt navn skulle være⁶⁸. Samtidig kan man anta at det finnes en personlig grunn for endringen av partiet. Det er ingen tvil om at Marine Le Pen ønsker å komme til makten, i motsetning til Jean-Marie som ved flere anledninger har påpekt at partiet under hans ledelse ikke var klar for å komme til makten⁶⁹. Marine Le Pen har helt siden hun tok over partiet hatt en klar visjon for landet. Hun ønsker å lede Frankrike. Hennes visjon for partiet har fått navnet *Bleu Marine*.

Front National har i de siste årene fått en stor velgerskare og befestet seg som et stort parti i Frankrike. Marine Le Pen har mye av æren for det. Hun har definitivt lyktes med å få velgergrupper som tradisjonelt har holdt seg unna partiet, til å stemme på dem. Dette har vært tilfellet for en økende gruppe av kvinner, unge og akademikere. Dette har hun gjort ved å

⁶⁸ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11161523/Marine-Le-Pen-plan-to-change-Front-National-party-name-angers-father-Jean-Marie.html>

⁶⁹ http://www.dailymotion.com/video/x1q7xzw_jean-marie-le-pen-en-2002-nous-n-etions-pas-prets-a-prendre-le-pouvoir_news

bygge opp lokallag med en økende grad representasjon av disse gruppene i spissen for at de skulle appellere til deres likesinnede som tradisjonelt har vært dårlig representert i partiets historie. Mens 8 % av Front Nationals velgere var kvinner ved valget i 2002, var andelen stemmer av kvinner økt til 18 % ved valget i 2012 (Stadelmann 2014:5).

Kan disse endringene i partiets popularitet spores tilbake også til ideologisk endring? Analysen dokumenterer at den kan det – et stykke på vei. Mens Jean-Marie Le Pen ved valget i 2002 trakk i retninger av alle de tre tradisjonene innenfor den høyrepopulistiske tradisjonen, trekker Marine Le Pen nesten utelukkende på hva jeg definerer som den moderne høyrepopulistiske tradisjonen. Når det gjelder det retoriske aspektet, ser man forskjell mellom far og datter Le Pen ved at Jean-Marie i større grad bruker tid på å snakke ned andre politikere, og fremme frykt for innvandrere. I tillegg er Jean-Maries visjon for å styre landet relativt svakere enn hos Marine. Jeg har bare sett på én kongresstale og ett intervju for hver av kandidatene, det er veldig få enheter. Likevel er den retoriske analysen bare et supplement til min hovedanalyse som analyserer partiprogram.

Har Front National beveget seg i en retning av et Catch-all parti? Det vil med andre ord si om partiets ideologi har blitt svekket til fordel for det såkalte catch-all partiet som forsøker å maksimere antall potensielle velgere. Rokkan og Lipsets klassiske skillelinjemodell har i flere år vært utdatert. Som følge av at samfunnet har blitt mer komplekst har de fleste partiene i dag forsøkt å få utvidet sin støtte. Partier i dag får i stor grad bred støtte på tvers ulike grupper (McHale & Shaber 1976:291). Partiet har klart utvidet sin politikk, og som følge av det har enkelte politiske felt ført til at partiet har blitt mer inkluderende for folk. Dette ser man godt på partiets syn på abort som regnes som en viktig sak for mange kvinner. Samtidig har viktige politiske områder som økonomi og syn på velferdsstaten endret seg. Front National har historisk sett beveget seg fra en konservativ til å få en mer liberalistisk økonomisk profil til å plassere seg til venstre for sentrum i økonomisk politikk, en ikke ukjent utvikling for forskere som har fulgt høyrepopulistiske partier i Skandinavia (jf. Widfeldt 2010). I starten av kapittel to skrev jeg at populistiske partier kan klassifiseres som høyrepartier på grunn av deres holdninger til sosiokulturelle spørsmål. Fra å kunne defineres som et populistisk parti som tydelig var forankret på den franske høyreside har partiet endret seg. Partiets økonomiske syn kan plasseres på venstresiden av den politiske skalaen, men også de sosiokulturelle holdningene har endret seg. Dette gjelder i stor grad holdninger som er knyttet opp mot den katolske troen som står svakere i partiet enn noen gang før. Motsatt så er partiet for en sterk

stat med fokus på lov og orden. Selv om innvandring knapt ble omtalt under Marines kongresstale, er det fortsatt et viktig felt for partiet når man leser partiets valgprogram. Det er vanskelig å plassere Front National politisk. Helt siden partiets grunnleggelse i 1972 har partimedlemmer omtalt sitt parti som verken et høyre eller et venstreparti. Aldri før har denne omtalen stemt like godt som nå.

Det er en bred enighet om at Front National er ikke det samme som det en gang var, men hva egentlig forandret seg? Jean-Marie Le Pen har uttalt at han ikke er fornøyd med den retningen partiet har tatt under hans datters ledelse. Han har anklaget henne for å være for venstreorientert og progressiv. I begynnelsen av april 2015 skal det ha oppstått en krangel mellom far og datter, etter at Jean-Marie i et intervju igjen skal ha uttalt at gasskammerene under andre verdenskrig bare var en detalj i historien og hyllet general Pétain og hans lederrolle under Vichy regjeringen. I tillegg skal han ha kalt Frankrikes sittende spanskfødte statsminister for innvandrer. Hans uttalelser skal ha fått Marine rasende. Marine hevder at hennes far prøver å ødelegge for partiets fremtid⁷⁰. Etter en disiplinær høring mandag 4. Mai, ble Jean-Marie Le Pen suspendert fra partiet, det vil si at han ikke skal ha mulighet til å uttale seg på vegne av partiet⁷¹. Jean-Marie Le Pen har i dag tittelen ærespresident i partiet. Marine selv har gitt uttrykk for at hun ønsker å kalle inn til et partimøte for å avklare farens posisjon videre i partiet etter at han er blitt suspendert. Marine Le Pen har forandret partiet med hennes avdemonisering (*dédiabolisation*), men om hun er ferdig med å endre partiet nå er det kun hun som vet. Meningsmålinger gjort våren 2015 viser at mange tror hun kommer videre til andre runde av presidentvalget om et par år. Hvordan det går vil tiden vise.

Uansett hvordan Front National utvikler seg videre ved Marines *dédiabolisation* er det ingen tvil om at lederskapet av partiet vil være av stor betydning og at partiet på mange måter vil forstås gjennom dets leder. En del av bakteppet for min analyse er at høyrepopulistiske tradisjoner i Frankrike typisk har vært bærere av en eliteskepsis eller –forakt samtidig som de selv har vært forkjempere for sterkt og personorientert lederskap med tilhørende hierarkier. Denne tosidigheten, som lå til grunn for diskusjonen om eliteteori i kapittel 2, kommer til å følge Front National på veien videre. Den innebærer at partiets ideologi må forstås på

⁷⁰ <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/12/front-national-marine-le-pen--jean-marie-le-pen-france-politics>

⁷¹ <http://www.theguardian.com/world/2015/may/04/jean-marie-le-pen-front-national-disciplinary-hearing>

grunnlag av kritikk mot eliter i samkjøring med dyrking av ens egen elite, personifisert i lederen.

7.1 Refleksjoner rundt egen analyse

Masterskrivingen har vært en lang prosess, og tilgangen til det empiriske materialet til oppgaven var mer komplisert enn antatt. Ved å studere ideer som fenomen basert på idéanalyse har jeg fått mulighet til å kartlegge ideer, som igjen har gjort det lettere å påpeke at en konkret endring har skjedd. Ved å ha en god forståelse av partiets historiske kontekst ble det utviklet et skjema hvor tre forskjellige former for høyrepopulisme ble skissert. Dette skjemaet har fungert fint som verktøy for den empiriske analysens hoveddel, analyse av partiprogrammer, da jeg har hatt konkrete ideer å spore i valgprogrammene. Før arbeidet med denne oppgaven startet hadde jeg lest flere antakelser og påstander fra ulike mediehus om at Front National var blitt endret. Det var derimot vanskelig å gi en presis forklaring på hva som var endret. Antakelsene manglet i stor grad konkretisering av endringene. Ved å bruke idéanalyse har jeg fått en økt konkretisering og ikke minst en økt forståelse på hva skiftet mellom far og datter handler om ut fra et perspektiv basert på idéinnhold.

Idéanalyse-skjemaet for min empiriske analyse ble utviklet på et tidlig stadium. Jeg hadde forventet at jeg i større grad kom til å endre på det underveis for at det i større grad skulle bli tilpasset min analyse. Når det gjelder analyse av retorikk, er det mange måter å gjøre det på. Det var meningen at selve kongresstalene skulle utgjøre utgangspunktet for mitt andre empiriske kapittel, men jeg trengte noe supplerende til disse talene. Det var derimot en utfordring å finne empirisk materiale av både far og datter Le Pen som jeg kunne sammenligne. Tilslutt måtte jeg bare bestemme meg for å bruke noe jeg fant som kunne sammenlignes, selv om jeg kanskje kunne funnet noe bedre om jeg bare hadde brukt litt lengre tid på å lete. Særlig Jean-Marie Le Pens tale var utfordrende å analysere. Det tok lang tid i og med at jeg ikke fant noe manus til kongresstalen. Det å jobbe med empirisk materiale som er på et tredjespråk ble en utfordring, noe jeg hadde regnet med. I denne situasjonen har det vært fint å kjenne noen franskmenn som jeg kunne spørre dersom jeg satt fast med noe. Samtidig vil jeg påpeke at jeg har brukt betydelig mye tid på å høre gjennom talene, særlig kongresstalen til Jean-Marie Le Pen hvor jeg i det tilfellet måtte skrive ned det viktigste han sa på fransk, for så å oversette det til norsk, for så sjekke eventuelle språkfeil før jeg kunne plassere de franske sitatene i fotnoter.

Det er vanskelig å generalisere mine funn med tanke på hvilken type parti jeg har studert. Flere høyrepopulistiske partier har vokst og kommet i en reel maktutfordrerposisjon i løpet av de siste årene. Som nevnt tidligere er det vanskelig å generalisere denne typen parti, fordi den høyrepopulistiske partifamilien er av en særegen karakter. Partiene er ofte komplekse, og ulikhetene mellom disse partiene er så stor at det er vanskelig å sammenligne dem. Selv om generaliseringsverdien er lavere her enn om jeg skulle ha analysert for eksempel et sosialdemokratisk parti er det interessant å ha sett bak kulissene i partiets fornyelses- og moderniseringsprosess. I løpet av de siste 10 månedene fra masterskrivingen begynte å ta form til det ble et ferdig produkt er det imidlertid flere som har publisert artikler som tar for seg Front National og om partiet har endret seg fra far til datter Le Pen. På sikt kan det være interessant å se hvordan de andre høyrepopulistiske partiene responderer på sine økende velgermasse, og om partiene endres som følge av ønske om økt oppslutning. Kanskje vil man se et mønster, og at de høyrepopulistiske partiene på tvers av land blir mer og mer like. Akkurat slik det ser ut nå er det enda litt for tidlig å konkludere med det.

Litteraturliste

- Ask, Alf Ole (2014). ‘...og vinneren er: Marine Le Pen’, *Aftenposten* 12. oktober
- Bakken, Jonas (2009). *Retorikk i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Béland, D., & Cox, R. H. (2011). Introduction: Ideas and Politics. In D. Béland & R. H. Cox (Eds.), *Ideas and Politics in Social Science Research*. Oxford: Oxford University Press.
- Bell, David S. (2000). *Parties and Democracy in France. Parties under presidentialism*. Ashgate: Vermont Aldel
- Berge, Kjell Lars (2014). “Hva er politisk retorikk?”. *Rhetorica Scandinavia – Tidskrift för skandinavisk retorikforskning*. Nr. 66/67 - 2014
- Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.), (2005). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur
- Beckman, Ludvig (2005). *Grundbok i idéanalys – Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santéus forlag
- Betz, Hans-Georg (2015). ”The Revenge of the ‘*ploucs*’: The Revival of Radical Populism under Marine Le Pen in France” i Kriesi, Hanspeter & Takis S. Pappas (red.), *European Populism in the Shadow of the Great Recession*. Colchester: Ecpr Press
- Bratberg, Øivind (2014). *Tekstanalyse for statsvitere*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bréchon, Pierre & Mitra, Subrata Kumar (1992). ”The National Front in France: The Emergence of an Extreme Right Protest Movement”. *Comparative Politics*. Vol. 25, No. 1 (Oct., 1992), pp. 63-82
- Dagbladet* (2002). “- Le Pen tourtureerte min far”, artikkel av Lars Schwed Nygård 4. Juni
- Davies, Peter (2002). *The Extreme Right in France, 1789 to the Present – From de Maistre to Le Pen*. London, New York: Routledge
- Day, Elizabeth (2015). ”The Le Pen family: family feud ends in political parricide”, *the Guardian* 12. April
- Dély, Renaud (1999). *Histoire secrète du Front National*. Paris: Grasset

- Eagleton, Terry (2007). *Ideology an introduction*. London, New York: Verso
- Ekern, Simen (2015). *Europeere*. Oslo: Cappelen Damm
- Finlayson, Alan (2007). "From Beliefs to Arguments: Interpretive Methodology and Rhetorical Political Analysis". *Political Studies Association* (2007) Vol. 9, 545-563
- Fishman, Sarah (1991). "Grand Delusions: The Unintended Consequences of Vichy France's Prisoner of War Propaganda". *Journal of Contemporary History*, Vol. 26, No. 2 (Apr., 1991), pp. 229-254
- F.N. (ingen dato). "Verdenserklæringen om menneskerettigheter". Hentet fra: <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter>
- François, Stéphane (2014). "The Nouvelle Droite and "Tradition". *Journal for the Study of Radicalism*. Vol. 8, No. 1, Spring 2014
- Freedon, Michael (1996). *Ideologies and Political Theory: A Conceptual Approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Genieys, William (2005): The Sociology of Political Elites in France. The End of an Exemption?. *International Political Science Review*, Vol. 26, No. 4 (Oct., 2005), pp. 413-430
- Goodliffe, Gabriel (2012). *The Resurgence of the Radical Right in France. – From Boulangisme to the Front National*. Cambridge: Cambridge University Press
- Guardian* (2015). "Jean-Marie Le Pen suspended after Front National disciplinary hearing", artikkel av Kim Willsher 2. Mai
- Hanley, David (1999): "France: Living with instability", kap. 4 i David Broughton & Mark Donovan (red.): *Changing party systems in Western Europe*. London: Pinter.
- Harmel, Robert & Kenneth Janda (1994). "An Integrated Theory of Party Goals and Party Change". *Journal of Theoretical Politics*, 6(3): 259-287 (1994)
- Heidar, Knut, Einar Berntzen, Elisabeth Bakke (red.) (2013) *Politikk i Europa. Partier, regjeringsmakt, styreform*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.

- Ivaldi, Gilles (2014). "A new course for the French radical-right? The Front National and de-demonization". (Seminarpaper fra en konferanse i Amsterdam, 19-20 juni 2014)
tilgjengelig gjennom *HAL-basen*, halshs-01059581
- Jupskås, Anders (2012). *Ekstreme Europa. Ideologi, årsaker og konsekvenser*. Oslo: Cappelen Damm
- Kennedy, Emmet & Terence Marshall (1982). "A philosophe in the age of revolution: Destutt de Tracy and the origins of "ideology"". *Les Études philosophiques*, No. 4, PHILOSOPHIES AFRICAINES (OCTOBRE-DÉCEMBRE 1982), pp. 455-459
- Kirchheimer, Otto (1966). "The Transformation of the Western European Party Systems" i J. Palombara og M. Weiner (red.), *Political Parties and Political Developments*. Princeton: Princeton University Press
- Kitchelt, Herbert (1996). *The Radical Right in Western Europe – A comparative analysis*. Michigan: The University of Michigan Press
- Klandermands, Bert & Nonna Mayer (2006). *Extreme Right Activists in Europe – through the magnifying glass*. Routelegde
- Krogstad, Anne (1997). *Image i topp-politikken – Visuelle og retoriske virkemidler i kvinners og menns politiske kommunikasjon*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning
- Løkeland-Stai, Espen (2002). "Le Pens mørke fortid", *Klassekampen* 4. Mai
- Mair, Peter & Cas Mudde (1998). "The Party Family and its Study", *Annu. Rev. Polit. Sci.* 1988. 1:211-29
- Manin, Bernard, Stein, Elly & Jane Mansbridge (1987). "On Legitimacy and Political Deliberation". *Political Theory*. Vol 15, No. 3 (Aug., 1987), pp. 338-368
- Marcus, Jonathan (1995). *The National Front and the French Politics*. London: Macmillan
- Marks, Gary, Wilson, Carole J. & Leonard Ray (2002). "National Political Parties and European Integration". *American Journal of Political Science*. Vol. 46, No. 3 (Jul., 2002), pp. 585-594

- Martin, James (2013). "Situating Speech: A Rhetorical Approach to Political Strategy".
Political studies: 2013
- Maynard, Jonathan Leander (2013). "A map of the field of ideological analysis". *Journal of Political Analysis*, Vol. 18, Issue 3, (2013), pp. 299-327
- McHale, Vincent E & Sandra Shaber (1976). "From Aggressive to Defensive Gaullism: The Electoral Dynamics of a 'Catch-All' party". *Comparative politics*. Vol. 8, No. 2 (Jan., 1976), pp. 291-306
- Mcnicoll, Tracy (2011). "Marine Le Pen's New National Front in France", *Newsweek* 2/20/11 hentet fra <http://www.newsweek.com/marine-le-pens-new-national-front-france-68553>
- Millman, Richard (1993). "Les Croix-de-Feu et l'antisémitisme". *Vingtième Siècle. Revue d'histoire*, No. 38 (Apr. - Jun., 1993), pp. 47-61
- Moravcsik, Andrew (2010). "Reviewed Work: *Why the Dreyfus Affair Matters* by LOUID BEGLEY". *Foreign Affairs*. Vol. 89, No. 1 (January/February 2010), p. 146
- Nupi (ingen dato). "Høyre-radikalepartier i dagens Europa". Hentet fra [http://hvorhenderdet.nupi.no/Artikler/2012-2013/Hoeyreradikale-partier-i-dagens-Europa/\(part\)/4](http://hvorhenderdet.nupi.no/Artikler/2012-2013/Hoeyreradikale-partier-i-dagens-Europa/(part)/4)
- NYTimes* (2012). "French Far Right Challenges Both Europe and Sarkozy", artikkel av Steven Erlanger 23. April
- Panebianco, Angelo (1988). *Political Parties: Organisation and Power*. Cambridge: Cambridge University Press
- Pedersen, Torben Møller (2012). Leserbreve. *Politikken* 5. Juni. Hentet 14.03 fra <http://politiken.dk/debat/laeserbreve/ECE1646587/jaccuse---jag-anklager/>
- Reymert, Ingvild (2011). "Høyrepopulistiske partier uten dametekket". *Samtiden – 2011*, 03
- Rfi* (2015). "Après les attentats en France, le Front national cherche sa voix", artikkel av Pierre Firtion 23. Januar
- Rodrik, Dani (2011). "Europas neste mareritt?", *Aftenposten innsikt* 18. November

- Rydgren, Jens (2007). "The Sociology of the Radical Right" *Annual Review of Sociology*, Vol. 33 (2007), pp 241-262
- Rydhaug, Marianne (2013). "Å bringe tekster i tale– mulige teoretiske innfallsvinkler til tekstanalyse I statsvitenskap". *Norsk Statsvitenskaplig Tidsskrift*, 18, 303--327.
- Saglie, Jo (1992). *Partier, medlemmer og ideologi*. Oslo: Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo
- Sandvik, Margareth (2014). "Retorisk rekonstruksjon av politisk diskurs". *Rhetorica Scandinavia – Tidsskrift för skandinavisk retorikforskning*. Nr. 66/67 - 2014
- Shields, J.G. (2007). *The Extreme Right in France. – From Pétain to Le Pen*. London and New York: Routledge
- Shields, James (2013). "Marine Le Pen and the new FN: A Change of Style or of Substance?". *Parliamentary Affairs* (2013) 66, 179-196
- Sodaro, Michael J. (2008). *Comparative Politics. A global introduction*. New York: McGraw-Hill
- Stadelmann, Marcus (2014). "The Marinisation of France Marine Le Pen and the French National Front". *International Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 4, No. 10(1); August 2014
- Store norske leksikon (ingen dato). "Studentopprøret". Hentet fra <https://snl.no/studentopprøret>
- Telegraph* (2014). "Marine Le Pen plan to change Front National party name angers father Jean-Marie", artikkel av Rory Mulholland 14. Oktober
- Veugelers, John (1997). "Social Cleavage and the Revival of Far Right Parties: The Case of France's National Front". *Acta Sociologica*, Vol. 40, No. 1 (1997), pp.31-49
- Widfeldt, Anders (2010) "A fourth phase of the extreme right? Nordic immigration-critical parties in a comparative context", *NORDEUROPAforum* 20, 1-2: 7-31

Williams, Michelle Hale (2011). "A new era for French far right politics? Comparing the FN under two Le Pens. *Análise Social*, Vol. 46, No. 201, As Direitas no Sul da Europa (2011), pp. 679-695

Winock, Michel (1985). "Les affaires Dreyfus". *Vingtième Siècle. Revue d'histoire*, No. Numero special: Les guerres Franco-Françaises (Jan. - Mar., 1985), pp. 19-37

Winock, Michel (1993). *Histoire de l'extrême droite en France*. Points

Wolfreys, Jim (1993). "An Iron Hand in a Velvet Glove: The Programme of the French Front National". *Parliament Affairs* (1993) 46 (3): 415-429.

Yglesias, Matthew (2015). "I read the French far-right party's platform, and it gets one thing absolutely right", *Vox* 12. Januar

Østerud, Øyvind, Kjell Goldmann & Morgens N. Pedersen (Red.), (2004). *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget

Østerud, Øyvind (2007). *Statsvitenskap. Innføring i politisk analyse*. Oslo: Universitetsforlaget

Øvrige referanser

Dailymotion (2014). "Bien sûr, Vichy est excusable" – Jean-Marie Le Pen. Hentet fra : http://www.dailymotion.com/video/x289xak_jean-marie-le-pen-bien-sur-vichy-est-excusable_news

Dailymotion (2014). "En 2002, nous n'étions pas prêtes pour prendre le pouvoir" – Jean-Marie Le Pen. Hentet fra : http://www.dailymotion.com/video/x1q7xzw_jean-marie-le-pen-en-2002-nous-n-etions-pas-prets-a-prendre-le-pouvoir_news

Parti- og valgprogram

Le Pen, Jean-Marie (2002). Programme Pour un avenir français⁷².

Le Pen, Marine (2012). Mon Projet pour la France et les Français.

Hentet fra: http://www.frontnational.com/pdf/projet_mlp2012.pdf

⁷² Valgprogrammet til Jean-Marie Le Pen er tilgjengelig ved forespørsel

Front National (2012). Notre Projet. Programme Politique du Front National.

Hentet fra: <http://www.frontnational.com/pdf/Programme.pdf>

Kongresstale

Le Pen, Jean-Marie (2002). Discours de La Bataille de France.

Hentet fra: http://www.dailymotion.com/video/xrzm2_fn-le-pen-2002-discours-de-la-batai_news

Le Pen, Marine (2011). Présentation du projet présidentiel de Marine Le Pen.

Hentet fra: <http://www.frontnational.com/videos/presentation-du-projet-presidentiel-de-marine-le-pen/>

Les 4 vérités

Le Pen, Jean-Marie (2002).

Hentet fra: <http://www.ina.fr/video/1951110001/jean-marie-le-pen-video.html>

Le Pen, Marine (2012).

Hentet fra: <http://www.frontnational.com/videos/marine-le-pen-invitee-des-4-verites-sur-france-2/>